

WYDZIAŁY POLITECHNICZNE KRAKÓW

BIBLIOTEKA GŁÓWNA

1

890

L. inw.

OTTO-SAUERA

YCH JĘZYKÓW

PAULUS-ŁĘGOWSKI

MAŁA GRAMATYKA
JĘZYKA NIEMIECKIEGO

(KLEINE DEUTSCHE SPRACHLEHRE FÜR POLEN)

JULIUSZ GROOS, HEIDELBERG

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

100000296236

Władysław Paulus
METODA GASPEY-OTTO-SAUERA. 57

WŁADYSŁAWA PAULUSA

MAŁA GRAMATYKA JĘZYKA NIEMIECKIEGO

Z PRZYKŁADAMI DO TŁOMACZENIA,
ROZMÓWKAMI I SŁOWNICZKIEM.

(Kleine deutsche Sprachlehre für Polen von Paulus-Degowski.)

(3. Auflage.)

WYDANIE TRZECIE

POPRAWIONE PRZEZ

PROFESORA DRA. ŁĘGOWSKIEGO.

W HEIDELBERGU
U JULIUSZA GROOSA.
1918.

1890

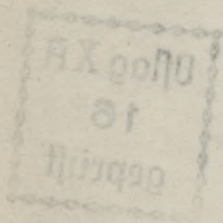
Metoda Gaspey-Otto-Sauera stanowi moją wyłączną, drogą kupną nabytą własność — Podręczniki podług tej metody opracowane bywają ustawicznie uzupełniane. Prawo opracowania i tłómaczenia na wszystkie języki zastrzega się.

Naśladownictwo i przedruk są prawnie wzbronione i będą sądownie ścigane.

Odpowiednie uwagi przyjmują się z wdzięcznością.

Heidelberg.

Juliusz Groos, wydawca.

Akc. Nr. 908/51

Reponyt.

12 11/87

*Spot. Franczyński Jacek III
Blok II Bar. 39/1*

Przedmowa do wydania drugiego.

W niniejszem, drugim wydaniu okazała się potrzeba mniejszych lub większych zmian prawie we wszystkich częściach Gramatyki. Reguły gramatyczne zostały rozszerzone, a określenia form gramatycznych dokładniej zastosowane do obu języków, zmieniony został też nieco układ deklinacji i konjugacji.

We wzorach do tłumaczenia pojedyncze wyrazy zastąpiono całemi zdaniem, w których wszystkie zachodzą przypadki, osoby i liczby, podczas gdy dawniej przeważały przypadek i osoba pierwsza.

W Dodatku trzeba było usunąć wzory, których treść nie była odpowiednia dla gramatyki języka niemieckiego, nowe wyimki wzięte są z historii i literatury niemieckiej.

Wiersze pierwszego wydania były dla początkujących za trudne, na ich miejscu umieszczono powszechnie znane poezye o formach prostszych.

Tak zwany Klucz zawiera tłumaczenie wszystkich wzorów polskich i służyć ma głównie uczącym się bez nauczyciela.

Opracowaniem i wyborem wzorów i wypisów niemieckich a także uzupełnieniem słowniczka niemieckiego zajął się pan prof. dr. Ssymank z Poznania, wiersze wybrał pan prof. Süpfle z Mannheimu, za co im uprzejmie składam podziękowanie.

Poznań.

Prof. dr. Łęgowski.

cyfres w kraju

Poznań - Zarząd Miejski

Przedmowa do wydania trzeciego.

W wydaniu trzeciem uwzględniłem nieco więcej potrzeby samouków, określając dokładniej wymowę głosek niemieckich, tu i owdzie uzupełniłem też reguły gramatyczne; inne części pozostały niezmienione.

Poznań.

Prof. dr. Łęgowski.

Spis Rzeczy.

	Strona
Alfabet	1—2
O wymawianiu:	
Samogłoski	2—3
Spółgłoski	3—5
O akcencie	6—7
Przykład do czytania	7
Lekcja 1. Rodzajnik określny	8—9
„ 2. Rodzajnik nieokreślny	9—10
„ 3. Deklinacya rodzajników	11—13
„ 4. Deklinacya rzeczowników	13
Deklinacya mocna	13—16
„ 5. Trzecia forma liczby mnogiej deklinacyi mocnej	16—18
„ 6. Czwarta forma liczby mnogiej deklinacyi mocnej	18—19
„ 7. Deklinacya słaba	20—21
„ 8. Ciąg dalszy deklinacyi słabej	22—23
„ 9. Deklinacya mieszana	24—25
„ 10. Przypadek drugi cząstkowy	26
„ 11. Przyimki	27—28
„ 12. Imiona własne	28—31
„ 13. Zaimki wskazujące i pytające	31—32
„ 14. Zaimki dzierżawcze i nieokreślne	33—35
„ 15. Słowo posiłkowe mieć = haben	35—36
„ 16. Forma pytająca i przecząca słowa haben	37—38
„ 17. Dalszy ciąg słowa posiłkowego haben	39—41
„ 18. Słowo posiłkowe sein = być	42—43
„ 19. Forma pytająca i przecząca słowa posiłko- wego sein być	43—44
Bielany	45
„ 20. Czasy złożone słowa posiłkowego sein być	46—47
„ 21. Słowa nieregularne	46

	Strona
Lekcja 22. Ciąg dalszy słów nieregularnych . . .	49—50
Friedrich der Große	51
„ 23. O przymiotnikach	51—53
„ 24. Deklinacya mieszana przymiotników	53—55
„ 25. Deklinacya mocna przymiotników	55—57
Goldſchmelz	58
„ 26. Stopniowanie przymiotników	59—60
„ 27. Liczebniki główne	61—63
„ 28. Liczebniki porządkowe	64—65
„ 29. Odmiana czasowników czyli słów	65—69
Der Morgen	69
„ 30. Czasy złożone	70—71
„ 31. Uwagi nad słowami konjugacyi słabej	72—74
Hjor	74
„ 32. Zaimki osobiste	75—76
„ 33. Zaimki wskazujące	77—78
„ 34. Zaimki pytające i dzierżawcze	78—79
„ 35. Zaimki względne	80—82
Die milde Taube und die Biene	82
„ 36. Zaimki i liczebniki nieokreślne	83—84
„ 37. Forma bierna	84—86
„ 38. Konjugacya mocna. Pierwsza klasa, gromada pierwsza	87—88
„ 39. Pierwsza klasa, gromada druga	89—90
„ 40. Pierwsza klasa, gromada trzecia	91—93
Johann Sobieſki	92
„ 41. Klasa druga, gromada I i II	94—95
„ 42. Klasa druga, gromada trzecia	96—97
Ein teurer und ein wohlfeiler Kopf	97
„ 43. Klasa trzecia	98—99
Roſziunſchoß Pferd	99
„ 44. Klasa czwarta	100—101
„ 45. Słowa złożone nierozdzielne	101—103
„ 46. Słowa złożone rozdzielne	104—106
Der treue Untertan	106
„ 47. Użycie słów posiłkowych haben i ſein	107—109
Eine lächerlich gemachte Lüge	110
„ 48. Słowa nieosobiste	111—112
„ 49. Słowa zwrotne	113—115
„ 50. Przysłówki	115—116
„ 51. Przysłówki	117—118
Außergewöhnliche Stärke	118

	Strona
Lekcyja 52. Przyimki	119—120
„ 53. Przyimki	121—122
Der dankbare Löwe	122
„ 54. Główne różnice języka niemieckiego od polskiego	123—126
Dodatek.	
Przysłowia, sentencye	127—128
Wzory prozy. 1. Der Spreewald	128—129
2. Seltfamer Spazierritt	129—130
3. Die Königin Luise und ihr Lehrer	130—131
4. Die Lorelei	131—132
5. Walther von der Vogelweide	133—135
6. Im Hause der alten Deutschen	135—137
Rozmowy	137—142
Wiersze. 1. Der gute Kamerad	142
2. Der Schütze	142
3. Siegfrieds Schwert	143
4. Wanderlied	143—144
5. Der frohe Wandersmann	144
6. Reiselied	144—145
7. Lied eines Armen	145—146
8. Der alte Landmann an seinen Sohn	146—147
Słowniczek niemiecko-polski	148—158
Słowniczek polsko-niemiecki	159—171
Spis imion osobowych i nazw krajów, rzek, miast i t. d.	171—174

Alfabet.

Cały zasób głosek (brzmień) języka niemieckiego zawarty jest w szeregu 26 znaków piśmiennych (liter), stanowiących tak zwany alfabet czyli abecadło niemieckie.

pisane.	druko- wane.		pisane.	druko- wane.	
a	= a	A	a	i	= i i i
A	= A	A	„	J	= J J J
b	= b	b	be	j	= j j j
B	= B	B	„	J	= J J J
c	= c	c	co	h	= h h h
C	= C	C	„	H	= H H H
d	= d	d	de	l	= l l l
D	= D	D	„	L	= L L L
e	= e	e	e	m	= m m m
E	= E	E	„	M	= M M M
f	= f	f	ef	n	= n n n
F	= F	F	„	N	= N N N
g	= g	g	g	o	= o o o
G	= G	G	„	O	= O O O
h	= h	h	h	p	= p p p
H	= H	H	„	P	= P P P

pisane.		druko-		pisane.		druko-	
		wano.				wano.	
q	= y	q	qu	v	= v	v	fau
Q	= Q	Q	„	V	= V	V	„
r	= r	r	er	w	= w	w	we
R	= R	R	„	W	= W	W	„
s	= s, s ¹	s, s ¹	es	x	= x	x	iks
S	= S	S	„	X	= X	X	„
t	= t	t	te	y	= y	y	ypsylon
T	= T	T	„	Y	= Y	Y	„
u	= u	u	u	z	= z	z	cet
U	= U	U	„	Z	= Z	Z	„

O wymawianiu.

Samogłoski.

Mamy w języku niemieckim następujących 6 samogłosek:

a, e, i, o, u, y.

Pierwszych 5 samogłosek mają brzmienie zwykle długie,² przed dwoma spółgłoskami zaś krótkie, n. p.

māl raz	řätt syty
řchwēr ³ ciężki	řchnēll szybki
mīr mnie	Ritt jazda
Dōm ⁴ katedra	Gōtt Bóg
Gūt dobro	Schūt gruz
y = i	Babylon Babilon.

¹ Pisze się na końcu wyrazów i zgłosek, nazywa się po niemiecku: Schluß-ß. S podwójne ma formę ß albo ff.

Nieco dłuższe niż tłustymi literami wyrażone samogłoski w wyrazach ale, jeden, ile, oto, urok, bywać.

² Długie e jest ścieśnione jak w chleb, krótkie jest otwarte jak w jest. Długie o brzmi jak ó w niektórych okolicach polskich, krótkie jak o w oko.

Samogłoski następujące: aa, ee, oo, ah, eh, ih, oh, uh, wymawiają się przeciągło; n. p.:

Mar orzeł, Meer morze, Moos mech

Ahle szydło, Mehl mąka, Ihr wasz, Sohn syn, Uhr zegar.

Samogłoski kreskowane.

Ä ä, Ö ö, Ü ü tworzą oddzielne dźwięki, których w języku polskim nie znajdujemy.

Ä, ä odpowiada mniej więcej polskiemu e otwartemu w wyrazie jest.

Ö, ö jest otwarte lub ścieśnione i brzmi jak łacińskie oe w poena, lub franc. è w père. Ü, ü = y.

Samogłoski te mają brzmienie długie, przed dwoma spółgłoskami zaś krótkie, n. p.

Bär = Ber niedźwiedź, er fällt pada

Öl = El olej, oliwa, er dörrt suszy

über = Yber nad, erfüllt spełniony.

Äh (äh), Öh (öh), Üh (üh) mają brzmienie długie; n. p.

Ähre = Ere kłos, Öhr uszko (igły), fühl śmiały.

Dwugłoski.

Dwugłoską nazywamy dźwięk dwóch samogłosek, tworzących jedną zgłoskę.

Dwugłoski są następujące:

au = au; n. p.

blau = błał niebieski.

ai, ei = aj, n. p.

Mai = Maj maj, Blei ołów.

äu i eu = oj, n. p.

Bäume = Bojme drzewa, deutsch = dojez niemiecki.

Spółgłoski.

C, c przed a, o, u i przed spółgłoskami czyta się jak polskie k:

Cato = Kato, Cortez = Kortec, Cousine, Clan;

przed e, i, y, ä jak polskie c:

Cäcilie, Cicero, Cäsar Cezar.

Q, q ma przy sobie u, z którem czyta się razem jak polskie kw, n. p.

Qual = kwal cierpienie, Quelle = kwele źródło.

Pf, pf na początku zgłoszek wymawia się prawie jak polskie f, n. p.

Pferd = pfert, fert koń, Pfund = pfunt, funt, Pfad ścieżka; na końcu zaś zgłoszek jak polskie pf, n. p.

Kopf = Kopf głowa, Rumpf tułów, stumpf tępy.

Ph, ph = f, n. p.

Phantasie = Fantazý, fantazyja, Philosoph filozof.

S, s na początku słowa, lub zgłoski czyta się jak polskie z, n. p.

Sand = Zant piasek, singen = zyngen śpiewać, besingen opiewać.

X, x = ks, n. p.

Xrt = Akst siekiera, Exil = eksýl wygnanie, Mixe rusalka.

ß nazwane Schluss-ß pisze się tylko na końcu wyrazów i zgłoszek, a czyta się jak polskie s, n. p.

Haus = Haus dom, alles wszystko.

Sch, sch, czyta się jak polskie sz, n. p.

Schaf = Szaf owca, Schule = szule szkoła, schon już.

Sp, sp, na początku słowa czyta się jak polskie szp, n. p.

Sperling = Szperlink wróbel, springen = szpryngen skakać,

w środku lub w końcu słów czyta się jak polskie sp, n. p.

Wespe = Wespe osa, Knospe = knospe pączek.

St, st, na początku słowa czyta się jak polskie szt, n. p.

Stadt = Sztat miasto, Storch = sztorch bocian, Stein kamień,

w środku lub w końcu słów czyta się jak polskie st, n. p.

Nest = Nest gniazdo, kosten = kosten kosztować.

ß = s, n. p.

Fließ = Flajs pilność, Faß = fas beczka.

ff = s kładzie się po samogłosce krótkiej, n. p.

Messer nóż.

Th, th = t, n. p.

Theater = teatr, Thron tron.

Ti, ti, przed samogłoską czyta się w wyrazach łacińskich jak cy, n. p.

Exercitium = Eksercycyum ćwiczenie, Nation = nacyon naród.

tš i š = c, n. p.

nichtš = nycze nic, Ražę = kace kot.

Ch, ch czyta się po a, o, u, au jak polskie ch, czyli gardłowo, po e, i, ei, eu niemal jak ś, czyli podniebiennie, koniec języka podnosi się bowiem przy jego wymawianiu do podniebienia, n. p.

ačhten = achten uważać, ich = yś ja.

Na początku niektórych obcych wyrazów brzmi

Ch = k, n. p. Chor = kór¹ chór;

w wyrazach przyswojonych z francuskiego wymawia się Ch = sz, n. p. Champagner.

Ŧ, h, na początku zgłosek czyta się jak polskie, h, hoch = hóch wysoki, Hirt = hirt pasterz, wiehern rzeń; w innych przypadkach służy tylko do przedłużenia poprzedzającej samogłoski:

roh = ró¹ surowy, froh = fró¹ wesóły.

chš, chš = ks:

Dchš = oks wół, Fuchš = fuks lis, wachsen rosnać; jeżeli zaś i po ch należy do następnej zgłoski, czyta się jak polskie z:

Nachsicht = Nachzycht pobłażliwość, durchsuchen = durchzuchen przeszukiwać, wachsam czujny.

č = k:

Blíč = Blik spojrzenie, Rüdčen = ryken grzbiet.

B, v = f, n. p.

Bater = Fater ojciec, vier = fyer cztery.

w niektórych słowach czyta się jak polskie w, n. p.

Malve = Malwe malwa, Violine = wyoline skrzypce, der brave Mann prawy człowiek.

Przykłady do pisania.

Adler orzeł	Ente kaczka	Ŧgel jeź
Bild obraz	Fisch ryba	Kaufmann kupiec
Christ chrześcijanin	Güte dobroć	Liebe miłość
Dorf wieś, wioska	Ŧaus dom	Mädchen dziewczyna

To znaczy o ścieśnione niektórych polskich okolic, nie brzemiące jak u.

Nuß orzech <i>die</i>	Ritter rycerz	Vogel ptak
Ofen piec	Saat nasienie	Wagen wóz
Pfau paw	Tinte atrament	Xaver Ksawery
Qual cierpienie	Ufer brzeg	Ypsylanti Ypsylanti
		Zeit czas. <i>die</i>

O akcencie.

Akcent w niemieckim znajduje się zawsze na zgłosce rdzennej i pozostaje na niej mimo odmiany wyrazu, n. p.

Ein jünger Maler hätte ein vortreffliches Bild młody malarz miał wyborny obraz. Väter ojciec, Väter ojcowie, väterlich ojcowski.

W wyrazach zaczynających się od przybranek: be, ge, emp, ent, er, ver, zer, miß, hinter, über, unter, voll akcent nie pada nigdy na pierwszą zgłoskę, n. p.

begraben pochować	errichten zbudować
gebrauchen używać	verkaufen sprzedać
empören podburzyć	zerstören zburzyć.
entzünden zapalić	

W wyrazach z przyrostkami: al, ei, ie, ier, ieren, ist, akcent pada na te ostatnie, n. p.

Wüstenei pustynia, Revier rewir, studieren studyować.

Również pada akcent na przybranki:

Ant-, Erz-, Un-, Ur-, n. p. *Schelm*
 Antwort odpowiedź Erzschelm frant nad franty
 Unrecht niesłuszność Urwald dziewiczy las.

W wyrazach pochodzenia obcego pozostaje przycisk na tej samej zgłosce, jak w języku oryginalnym, n. p.

Soldát, z francuskiego soldát; Institut, z łacińsk. institútum; Diréktor, z łacińsk. directór; Direc-tóren, z łacińsk. directóres.

W wyrazach złożonych jest akcent na pierwszym wyrazie (określnym Bestimmungswort), n. p.

Wieh-zucht chów bydła, Zucht-vieh bydło do chowu.

Wiele wyrazów złożonych wskutek odmiennego akcentowania dostaje odmienne znaczenie, n. p.

umgehen obracać się, bywać, umgehen obchodzić, ominąć; übersezen przepawić się na drugą stronę, übersezen przetłómaczyć.

Wspomnieć należy jeszcze o akcencie oratorskim, za pomocą którego mówca, bądź to oddzielne słowo.

bądź to zgłoskę jakiegoś słowa szczególnie zaznaczyć zamierza, n. p.

Er hat ihn nicht nur **geführt**, sondern auch **entführt** und ^{weiter} zuletzt zu Schleichigkeiten **verführt**, nie tylko go wiodł, lecz także uwiódł i nakoniec do nikczemności przywiódł.

Akcent zatem oratorski jest zmienny.

Wielkie litery.

Wielkimi literami piszą się w niemieckiem pierwsze wyrazy zdań i wszystkie rzeczowniki.

Przykład do czytania.

Bolesław Schiefmund. Bolesław Krzywousty.

Ein schönes Beispiel der Liebe gegen die Eltern gab der
Piękny przykład miłości ku rodzicom dał
polnische König Bolesław III., mit dem Beinamen Schiefmund,
polski król Bolesław III, z przydomkiem Krzywousty,
welcher von 1102 bis 1139 regierte. Fünf Jahre lang nach
który od 1102 do 1139 panował. Przez pięć lat po
dem Tode seines Vaters Wladislaw ging er in Trauer. Der
śmierci swego ojca Władysława chodził on w żałobie. Tenże
nämliche König pflegte zu sagen, so oft er das Bild seines
sam król zwykł był mawiać, ile razy na obraz swego
Vaters, welches er immer auf der Brust trug, anschaute:
ojca, który zawsze na piersi nosił, spozrzał:
„Bewahre mich Gott, daß ich etwas der Ehre meines Vaters
„Niech mię Bóg broni, żebym coś czci mego ojca
Unwürdiges begehe“.
uwłaczającego popełnił“.

To samo pisownią polską.

Bólesław Szýfmund.

Ajn szénes Bájszpyl der Libe gégen dy Eltern gab der
pólnisze Kénig Bóleslaw der Dryte, myt dem Báynamen Szýf-
mund, wélsier von ajntáuzend ajnhúndert cwaj bys ajntáuzend
ajnhúndert nájnunddrajsyg regirte. Fynf Járe lang nach dem
Tóde sájnes Fáters Władyslaw ging er in Trauer. Der ném-
liche Kénig pflegte cu zágen, zo oft er das Byld sájnes Fáters,
wélsies er ímer auf der Brust trug, ánszaute: Bewáre mys Got.
das is étwas der Ére májnes Fáters Unwyrdiges begehe.

Lekcja pierwsza (I).

Rodzajnik określny.

W niemieckiem są dwa rodzajniki: określny i nieokreślny. Rodzajnik służy do oznaczenia rodzaju. W niemieckiem są, również jak w polskiem, trzy rodzaje. Rodzaj rzeczowników oznacza się w niemieckiem poprzedzającym rodzajnikiem t. j. albo określnym: **der, die, das**; albo nieokreślnym: **ein, eine, ein**.

Cztery następujące zaimki i przymiotnik mają dla każdego rodzaju oznaczoną formę:

Rodzaj męski,	żeński,	nijaki.	
dieser	diese	dieses	ten ta to
jener	jene	jenes	ów owa owo
welcher	welche	welches	który która które
jeder	jede	jedes	każdy każda każde
großer	große	großes	wielki wielka wielkie.

Przykłady.

dieser Mann ten mąż	diese Frau ta kobieta
jener Baum owo drzewo	jede Mutter każda matka
welcher Baum? które drzewo?	jedes Kind każde dziecko.

Słówka.

Rodzaj męski.	żeński.	nijaki.
der Mann mąż, człowiek	die Frau żona	das Kind dziecko
der Vater ojciec, ^{äter}	die Mutter matka	das Brot chleb, ^{es, te.}
der Sohn syn	die Tochter córka	das Wasser woda.
der Garten ogród	die Feder pióro	
der Wein wino	die Stadt miasto	
der Stof laska	die Raße kot, ^{eu}	
der Hund pies	die Roße róza, ^{eu}	
groß wielki	alt stary	ist jest, sind są
klein mały	ja tak	wie? jak?
jung młody	nein nie	wer? kto?
rein czysty	und i, a	hier tu
gut dobry		dort tam.

Ćwiczenie 1.

1. Der Mann und die Frau sind hier. 2. Der Garten und das Haus sind dort. 3. Die Mutter und das Kind sind klein.¹ 4. Welche Mutter ist dort? — Diese Mutter. 5. Welches Kind ist jung? — Jenes Kind. 6. Dieser Garten ist klein.

¹ Przymiotniki użyte w języku niemieckim jako orzeczenie pozostają nieodmienne, n. p. der Vater ist gut, die Mutter ist gut, die Väter sind gut.

7. Jener Garten ist groß. 8. Welcher Sohn ist alt? — Dieser Sohn. 9. Der Vater ist alt. 10. Die Mutter ist gut. 11. Dieser Hund ist groß. 12. Jene Kaze ist klein. 13. Wie ist dieser Wein? — Dieser Wein ist gut. 14. Das Kind ist klein. 15. Die Tochter ist jung. 16. Jener Mann ist alt. 17. Dieses Brot ist gut.

Ćwiczenie 2.

1. Ojciec i matka są dobrzy. 2. Syn i córka są młodzi. 3. Ten mąż jest wielki. 4. To dziecko jest młode. 5. Ta książka jest mała. 6. Który chleb jest stary? — Ten chleb jest stary. 7. Człowiek jest wielki. 8. To wino i ta woda są czyste. 9. Ta laska jest wielka. 10. Ów pies jest mały. 11. Ów chleb jest dobry. 12. Jaki jest ten ogród? — Wielki. 13. Każde dziecko jest młode. 14. Jakie jest to pióro? — To pióro jest dobre.

Pytanie.	Rozmówki.	Odpowiedź.
Wer ist alt?		Der Vater ist alt.
Wer ist gut?		Die Mutter ist gut.
Wie ist die Stadt?		Die Stadt ist groß.
Wer ist klein?		Das Kind ist klein.
Wie ist der Garten?		Der Garten ist klein.
Wie ist die Feder?		Die Feder ist gut.

Lekcja druga (2).

Rodzajnik nieokreślony.

Rodzajnik nieokreślony ma dwie formy dla trzech rodzajów, n. p.

ein Vater ojciec
eine Mutter matka
ein Kind dziecko.

Następujące zaimki mają również tę samą formę dla rodzaju męskiego i nijakiego:

Rodzaj męski,	żeński,	nijaki.
mein	meine	mein mój -ja -je
dein	deine	dein twój -ja -je
sein	seine	sein swój -ja -je
kein	keine	kein żaden -na -ne
unser	unsere	unser nasz nasza nasze
euer	eure	euer wasz, wasza, wasze
ihr	ihre	ihr ich, jej
Ihr ¹	Ihre	Ihr pański -a -ie.

¹ Ihr pański pisze się dużą literą.

Przykłady.

Mein Vater mój ojciec
 Unser Garten nasz ogród
 Meine Tochter moja córka
 Sein Bruder jego brat
 Ihr Freund pański przyjaciel.

Słówka.

Der Freund przyjaciel	die Schwester siostra
der Bruder brat	die Blume kwiat
der Hut kapelusz	schön piękny -a -e
das Haus dom	neu nowy -a -e
das Papier papier	krank chory -a -e
das Buch książka	auch także
die Freundin przyjaciółka	wo? gdzie?

Ćwiczenie 3.

1. Dein Vater ist unser Freund. 2. Seine Mutter ist meine Schwester. 3. Deine Schwester ist jung. 4. Unser Freund ist alt. 5. Dein Hut ist neu. 6. Ihr Kind ist krank. 7. Eine Blume ist schön. 8. Unsere Mutter ist gut. 9. Die Rose ist eine Blume. 10. Mein Vater ist Ihr Freund. 11. Ihr Bruder ist mein Freund. 12. Seine Schwester ist meine Freundin. 13. Wer ist krank? — Meine Mutter ist krank. 14. Mein Buch ist neu, Ihr Buch ist alt. 15. Mein Freund ist gut, meine Freundin ist auch gut. 16. Wo ist mein Hut?

Ćwiczenie 4.

1. Gdzie jest twoja piękna róża? 2. Ogród i kwiaty są piękne. 3. Mój ojciec jest dobry, moja matka jest dobra. 4. Jego róża jest piękna. 5. Twój brat jest młody. 6. Ten człowiek jest moim przyjacielem.¹ 7. Ta kobieta jest moją przyjaciółką. 8. Jaki jest pański chleb? — Mój chleb jest dobry. 9. Wasz przyjaciel jest młody, wasza przyjaciółka jest także młoda. 10. Gdzie jest moja laska?

Pytanie.

Wer ist gut?
 Wie ist Ihre Mutter?
 Was ist die Rose?
 Wer ist alt?
 Wie ist Ihr Buch?

Rozmówki.

Odpowiedź.

Mein Vater ist gut.
 Meine Mutter ist krank.
 Die Rose ist eine Blume.
 Mein Freund ist alt.
 Mein Buch ist schön.

¹ Orzec. kładzie się w niemieckiem zawsze w tym samym przypadku jak podmiot, tj. w mianowniku (I przypadku).

Lekcyja trzecia (3).

Deklinacya rodzajników.

Niemiecka deklinacya ma cztery przypadki, przypadek piąty (wokatyw) jest zawsze równy pierwszemu. *Nominatyw (mianownik)*: na pytanie wer? kto? lub was? co?

Mein Vater ist gut. Mój ojciec jest dobry.

Genetyw (dopełniacz): na pytanie wessen? czyj?

Das Buch des Kindes. Książka dziecka.

Datyw (celownik): na pytanie wem? komu?

Ich gebe es dem Kinde. Daję to dziecku.

Akuzatyw (biernik): na pytanie wen? kogo? lub was? co?

Ich sehe einen Soldaten. Widzę żołnierza.

1. Deklinacya rodzajnika określonego.

Liczba pojedyncza.				Liczba mnoga na wszystkie rodzaje.
Rodzaj męski,	żeński,	nijaki.		
<i>Nom.</i> der	die	das		die
<i>Gen.</i> des	der	des		der
<i>Dat.</i> dem	der	dem		den
<i>Acc.</i> den	die	das		die

Cztery następujące zaimki mają tę samą deklinacyę: dieser, jener, jeder, welcher.

Liczba pojedyncza.			
Rodzaj męski,	żeński,	nijaki.	
<i>Nom.</i> dieser	diese	dieses	ten, ta, to
<i>Gen.</i> dieses	dieser	dieses	tego, tej, tego
<i>Dat.</i> diesem	dieser	diesem	temu, tej, temu
<i>Acc.</i> diesen	diese	dieses	tego, tę, to.

Liczba mnoga.	
na wszystkie rodzaje.	
<i>Nom.</i> diese	ci, te
<i>Gen.</i> dieser	tych
<i>Dat.</i> diesen	tym
<i>Acc.</i> diese	tych, te.

2. Deklinacya rodzajnika nieokreślonego.

Liczba pojedyncza.			Liczba mnoga.
Rodzaj męski,	żeński,	nijaki.	
<i>Nom.</i> ein	eine	ein	niema.
<i>Gen.</i> eines	einer	eines	
<i>Dat.</i> einem	einer	einem	
<i>Acc.</i> einen	eine	ein	

Następujące zaimki: mein, dein, sein, fein, unser, euer, ihr, Ihr odmieniają się w liczbie pojedynczej podług rodzajnika nieokreślonego, w liczbie mnogiej podług rodzajnika określonego.

Deklinacja zaimka dzierżawczego.

Liczba pojedyncza.

Rodzaj męski,	żeński,	nijaki.
<i>Nom.</i> mein	meine	mein mój, moja, moje
<i>Gen.</i> meines	meiner	meines mojego, mojej, mojego
<i>Dat.</i> meinem	meiner	meinem mojemu, mojej, mojemu
<i>Acc.</i> meinen	meine	mein moją, moje, moje.

Liczba mnoga,

na wszystkie rodzaje.

<i>Nom.</i> meine	moi, moje
<i>Gen.</i> meiner	moich
<i>Dat.</i> meinen	moim
<i>Acc.</i> meine	moich, moje.

Słówka.

Ich¹ liebe kocham, lubię
 das Pferd koń
 die Birne gruszka - , *eu.*
 der Apfel jabłko
 das Tier zwierzę
 geben Sie mir daj mi pan
 die Gabel widelec

das Messer nóż
 der Löffel łyżka - , *u.*
 lieben Sie? czy kochasz
 pan?
 die Frucht owoc
 hier ist, hier sind otóż.

Ich habe mam
 du hast masz
 er, sie, es } on ona ono ma
 hat } ma
 wir haben mamy
 ihr habt macie
 sie haben mają
 Sie haben pan masz

Habe ich? czy mam?
 hast du? czy masz?
 hat er, sie, } czy on, ona, ono
 es? } ma?
 haben wir? czy mamy?
 habt ihr? czy macie?
 haben sie? czy mają?
 haben Sie? czy pan masz?

W zdaniu pytającym umieszczamy podmiot za słowem (czasownikiem) lub, jeżeli słowo złożone, za słowem posiłkowym, n. p.

Hast du? Czy masz?

Hat das Kind? Czy dziecko ma?

Ist das Pferd groß gewesen? Czy koń był wielki?

¹ W niemieckim języku nie opuszcza się przy czasownikach zaimków osobistych z wyjątkiem rozkaznika, n. p. gib daj.

Ćwiczenie 5.

1. Ich habe einen Freund.¹ 2. Mein Bruder hat einen Freund. 3. Ich liebe meinen Freund. 4. Haben Sie einen Garten? 5. Dieser Mann hat mein Pferd. 6. Mein Kind hat eine Birne. 7. Diese Birne ist gut. 8. Die Tochter hat eine Blume. 9. Meine Schwester hat eine Gabel. 10. Wo ist mein Löffel? — Hier ist Ihr Löffel.

Ćwiczenie 6.

1. Ja mam różę, ty masz książkę. 2. Czy masz moją książkę? — Tak, mam twoją książkę. 3. Mój brat ma nóż. 4. Twoja siostra ma jabłko. 5. Daj mi pan różę. 6. Pies jest zwierzę. 7. Czy masz pan łyżkę lub widelec? — Mam widelec i nóż. 8. Nasz dom jest stary.

Pytanie.	Rozmówki.	Odpowiedź.
Was haben Sie?		Ich habe eine Blume.
Haben Sie eine Rose?		Ja, ich habe eine Rose.
Wer hat ein Buch?		Deine Schwester hat ein Buch.
Wo ist mein Hund?		Hier ist Ihr Hund.
Hat Ihr Vater einen Bruder?		Mein Vater hat einen Bruder und eine Schwester.

Lekcja czwarta (4).

Deklinacya rzeczowników.

Język niemiecki ma trzy deklinacye: mocną, słabą i mieszaną.

Deklinacya mocna.

Rzeczowniki przybierające w II przyp. l. p. końcówkę **s** lub **es**, a końcówkę **n** lub **en** tylko w trzecim prz. l. m. odmieniają się podług deklinacyi mocnej. Do tej deklinacyi należą wszystkie rzeczowniki nijakie i wielka część rzeczowników męskich i żeńskich. Rzeczowniki żeńskie są w liczbie pojedynczej nieodmienne. Rzeczowniki zakończone na spółgłoskę syczącą lub na **ld**, **nd**, **mpf**, **b**, **d**, **g** mają w II prz. l. p. **es**, n. p. **des** Tisches stołu, **des** Landes kraju, **des** Weibes kobiety, ale wyjątkowo: **des** Königs króla, porównaj lekcję 5.

W III prz. l. p. odpada **e** u rzeczowników kończących się na **e**, **el**, **er**, **en**, **am**, **em**, jeżeli te zgłoski nie mają przycisku, lub kończących się na słabo akcentowane **ig**, **ing**, **chen**, **lein**, **tum** i t. d.

¹ Wszystkie rzeczowniki niemieckie użyte w trzech pierwszych lekcjach mają przypadek IV l. p. równy pierwszemu.

daß Gebäude budynek	Dat. dem Gebäude
der Apfel jabłko	„ dem Apfel
der Bräutigam narzeczony	„ dem Bräutigam
der Bruder brat	„ dem Bruder
daß Mädchen dziewczyna	„ dem Mädchen
daß Büchlein książeczka	„ dem Büchlein.

Czwarty przypadek deklinacyi mocnej równy jest w licz. poj. pierwszemu.

Liczba mnoga.

W liczbie mnogiej mają I, II i IV przypadek tę samą formę, III prz. ma końcówkę (**e**)n z wyjątkiem rzeczowników już w I prz. l. poj. zakończonych na **en**.

Liczba mnoga deklinacyi mocnej ma w I, II i IV prz. cztery formy. 1. Nie różni się w niczem od pojedynczej, n. p. der Lehrer nauczyciel, die Lehrer nauczyciele, das Mädchen dziewczę, die Mädchen; das Segel żagiel, die Segel; das Gemälde obraz, die Gemälde. 2. rzeczowniki nie przyjmują wprawdzie żadnej końcówki, ale mają przegłos (Umlaut) samogłosek **a, o, u, au** na **ä, ö, ü, äu**, n. p. Apfel jabłko, Äpfel jabłka. Do obu gromad należą wielozgłoskowe rzeczowniki rodzaju męskiego i nijakiego zakończone na **l, n, r, chen, lein** i rzeczowniki z przybranką **Ge**, zakończone na **e**. Niektóre nie mają przegłosu, n. p. Bogen łuk, Maler malarz, Tropfen kropla, Wagen wóz, n. p. die Bogen łuki.

Przykłady.

Rodzaj męski.

na I.

Liczba pojedyncza.	Liczba mnoga.
N. der Apfel jabłko	die Äpfel jabłka
G. des Apfels jabłka	der Äpfel jabłek
D. dem Apfel jabłku	den Äpfeln jabłkom
A. den Apfel jabłko	die Äpfel jabłka.

na II.

Liczba pojedyncza.	Liczba mnoga.
N. der Garten ogród	die Gärten ogrody
G. des Gartens ogrodu	der Gärten ogrodów
D. dem Garten ogrodowi	den Gärten ogrodom
A. den Garten ogród	die Gärten ogrody.

Liczba pojedyncza.	na r.	Liczba mnoga.	
N. der Lehrer	nauczyciel	die Lehrer	nauczyciele
G. des Lehrers	nauczyciela	der Lehrer	nauczycieli
D. dem Lehrer	nauczycielowi	den Lehrern	nauczycielom
A. den Lehrer	nauczyciela	die Lehrer	nauczycieli.

Rodzaj nijaki.

Liczba pojedyncza.	na chen.	Liczba mnoga.	
N. das Bäumchen	drzewko	die Bäumchen	drzewka
G. des Bäumchens	drzewka	der Bäumchen	drzewek
D. dem Bäumchen	drzewku	den Bäumchen	drzewkom
A. das Bäumchen	drzewko	die Bäumchen	drzewka.

Liczba pojedyncza.	na lein.	Liczba mnoga.	
N. das Büchlein	książeczka	die Büchlein	książeczki
G. des Büchleins	książeczki	der Büchlein	książeczek
D. dem Büchlein	książeczce	den Büchlein	książeczkom
A. das Büchlein	książeczkę	die Büchlein	książeczki.

na przybranę Ge z zakończeniem e.

Liczba pojedyncza.	Liczba mnoga.		
N. das Gebäude	budynek	die Gebäude	budynki
G. des Gebäudes	budynku	der Gebäude	budynków
D. dem Gebäude	budynkowi	den Gebäuden	budynkom
A. das Gebäude	budynek	die Gebäude	budynki.

Słówka.

Der Stiefel	but s, u.	der Ofen	piec
der Flügel	skrzydło s, u.	das Hündchen	piesek
der Spiegel	lustro s, u.	das Vöglein	ptaszek
der Mantel	plaszcz s, autok.	das Gemälde	obraz
der Vogel	ptak	das Gebirge	góry
der Schlüssel	klucz	er ist on	jest
der Esel	osioł	der Kaiser	cesarz
der Teller	talerz	der Schüler	uczeń
der Engländer	anglik	der Spanier	hiszpan
der Schneider	krawiec	zwei	dwa
der Gärtner	ogrodnik	drei	trzy
der Regen	deszcz	in z przyp. III	w
der Staat	państwo	durch z przyp. IV	przez.

Ćwiczenie 7.

1. Der Bruder des Vaters hat ein Haus und einen Garten.
2. Die Brüder des Vaters haben Häuser und Gärten.
3. Der Engländer ist in dem Hause des Lehrers.
4. Die Gärten des Kaisers sind neu und schön.
5. Mein Vater hat einen Esel,

und der Gärtner hat zwei Esel. 6. Ich liebe den Schüler. 7. Das Zimmer deines Lehrers ist nicht groß. 8. Ich habe den Schlüssel meines Zimmers. 9. Die Schlüssel (liczb. mn.) dieser Zimmer (liczb. mn.) sind neu. 10. Der Sohn hat den Wagen seines Vaters. 11. Die Mäntel der Schüler sind alt. 12. Wo ist das Buch des Schülers? — Hier ist das Buch des Schülers. 13. Jene Gebäude (liczb. mn.) sind sehr alt.

Ćwiczenie 8.

1. W ogrodzie mego ojca są drzewa i kwiaty. 2. Kocham mego brata. 3. Kocham także mego ojca. 4. Czy macie ogród? — Tak, mamy ogród. 5. Ogrody anglików są piękne. 6. Otóż ogród mego nauczyciela. 7. Gdzie jest klucz? — Ojciec ma klucz. 8. Daj pan (Geben Sie) te buty anglikowi. 9. Mój brat nie ma talerza (feinen Teller). 10. Góry tego państwa są wysokie. 11. Kto ma te wozy? — To (das) są wozy naszego przyjaciela.

Pytanie.	Rozmówki.	Odpowiedź.
Wer ist dieser Mann?	Er ist ein Engländer	
Wer ist dieser Schüler?	Er ist der Sohn meines Lehrers.	
Kennen Sie (czy znasz pan) den Bruder meines Vaters?	Ja, er ist alt.	
Was hat der Schüler?	Der Schüler hat ein Federmesser (scyzoryk).	

Lekcja piąta (5).

Trzecia forma liczby mnogiej deklinacji mocnej.

Forma ta ma zakończenie **e**.

Zakończenie to przyjmują: 1. większa część jednozłogowych rzeczowników rodzaju męskiego, przeważnie z przegłosem n. p. der Brief list, liczb. mn. die Briefe listy, der Fisch ryba, die Fische, der Hut kapelusz, die Hüte.

2. niektóre jednozłogowe rzeczowniki rodzaju nijakiego, n. p. das Beil topór, liczb. mn. die Beile topory, das Heft zeszyt, das Pferd koń, das Schaf owca, die Schafe, das Schiff okręt, das Tor brama, das Maß miara, das Los los i i.

3. wszystkie rzeczowniki kończące się na: **ig, ing, icht, rich, nis, sal**, n. p. der König król, liczb. mn. die Könige królowie, der Sperling wróbel, der Habicht jastrząb,

der Wütherich okrutnik, das Geheimniß tajemnica. Rzeczowniki na **niß** mają przed końcówkami e, es und en podwójne ff, n. p. deß Geheimnißes.

4. rzeczowniki zakończone na **l** i **hl**; n. p. der Vokal samogłoska, die Vokale samogłoski, der Befehl rozkaz, die Befehle rozkazy.

Samogłoski rdzenne **a**, **o**, **u** podlegają przegłosowi; następujące rzeczowniki nie mają przegłosu:

der Arm ramię	liczb. mnog.	die Arme
der Dolch sztylet,	„ „	die Dolche
der Grad stopień,	„ „	die Grade
der Hund pies,	„ „	die Hunde
der Schuh trzewik	„ „	die Schuhe
der Punkt kropka	„ „	die Punkte
der Tag dzień,	„ „	die Tage
der Stoff materya	„ „	die Stoffe.

Przykłady.

Liczba pojedyncza.		Liczba mnoga.
N. der Freund przyjaciel		die Freunde przyjaciele
G. deß Freundes przyjaciela		der Freunde przyjaciół
D. dem Freunde przyjacielowi		den Freunden przyjaciółom
A. den Freund przyjaciela.		die Freunde przyjaciół
N. der Stoß laska		die Stöße laski
G. deß Stoßes laski		der Stöße lasek
D. dem Stoß(e) lasce		den Stößen laskom
A. den Stoß laskę		die Stöße laski.

Rzeczowniki, kończące się na **ig**, **ing**, **icht**, **rich**, **sal** i wiele innych, przyjmują w drugim przypadku liczby pojedynczej częściej **ß** niż **es**.

Przykłady.

Liczba pojedyncza.		Liczba mnoga.
N. der König król		die Könige królowie
G. deß Königs króla		der Könige królów
D. dem König królowi		den Königen królom
A. den König króla		die Könige królów.

Słówka.

Ludwig Ludwik	der Monat miesiąc
der Leppich dywan	der Offizier oficer
der Honig miód	der General generał
der Sperling wróbel	der Admiral admirał

der Palaſt pałac
 der Jüngling młodzieniec
 der Vokal samogłoska
 der Name¹ imię
 der Nachbar sąsiad
 ich kenne znam

der Fluß rzeka
 der Ball wał
 hoch wysoki -a -e
 sehr bardzo
 in m. Dat. w
 entweder — oder albo — albo

Ćwiczenie 9.

1. Der Name des Freundes ist Ludwig. 2. Meine Freunde sind gut. 3. Die Söhne sind im Garten. 4. Die Bäume des Gartens sind groß. 5. Ich habe den Stod des Bruders. 6. Haben Sie den Hut des Jünglings. 7. Wo sind die Fische? — Die Fische sind in den Flüssen. 8. Die Äste des Baumes sind hoch. 9. Die Schuhe des Mädchens sind klein. 10. Wir haben zwei Füchse und drei Wölfe gesehen (widzieliśmy). 11. Die Köpfe dieser Fische sind sehr klein. 12. Die Teppiche des Spaniers sind sehr schön. 13. Die Zimmer des Palastes sind hoch. 14. Ich kenne die Söhne des Generals.

Ćwiczenie 10.

1. Bracia twoi są uczniami mego ojca. 2. Generałowie są w pałacu króla. 3. Gdzie moja laska? 4. Ryby nie mają (haben keine) nog. 5. Pałace królów są wielkie. 6. Przyjaciele twego ojca są dobrzy. 7. Mamy stół i trzy krzesła. 8. Rzeki w górach nie są wielkie. 9. Ogrodnik ma konia i dwa wozy. 10. Znam imiona tych uczniów. 11. Psy boją się (fürchten m. Aff.) kija.

Pytanie.

Haben Sie einen Freund?
 Wer hat meinen Stod?
 Haben die Fische Füße?
 Wo sind die Bäume?
 Sind jene Bäume hoch?

Rozmówki.

Odpowiedź.

Ich habe zwei Freunde.
 Ich habe Ihren Stod.
 Nein, die Fische haben keine Füße.
 Die Bäume sind in dem Garten.
 Jene Bäume sind sehr hoch.

Lekcja szósta (6).

Czwarta forma liczby mnogiej deklinacji mocnej

Forma ta ma zakończenie **er**. Zakończenie to przyjmują:

1. Większa część jednozgłoskowych rzeczowników rodzaju nijakiego, n. p.

¹ Pierwszy przyp. l. p brzmi także Ramen i od tej formy urabiają się wszystkie inne przypadki. Porów. lekc. 9.

das Haus dom,	liczb. mnog.	die Häuser domy
das Kind dziecię,	„ „	die Kinder dzieci
das Buch książka,	„ „	die Bücher książki
das Bild obraz,	„ „	die Bilder obrazy.

2. Niektóre rzeczowniki rodzaju męskiego:

der Geist duch	der Leib ciało
der Gott bóg	der Mann mąż
der Wald las	der Rand brzeg
der Wurm robak	der Strauch krzak.

Samogłoska rdzenna ulega u wszystkich przegłosowi, porów. lekc. czwartą.

Przykład.

Liczba pojedyncza.	Liczba mnoga.
N. das Kind dziecko	die Kinder dzieci
G. des Kindes dziecka	der Kinder dzieci
D. dem Kinde dziecku	den Kindern dzieciom
A. das Kind dziecko	die Kinder dzieci.

Słówka.

Das Blatt liść	das Tor brama
das Band wstążka	das Gold złoto
das Dorf wieś	das Silber srebro
das Ei jajko	das Huhn kureczka
das Feld pole	die Nichte siostrzenica
das Kalb cielę	reich bogaty -a -e
das Kleid suknia	grün zielony -a -e
das Land kraj	wie jak
das Lied pieśń	aber ale
das Nest gniazdo	noch jeszcze.

Ćwiczenie 11.

1. Das Kind hat ein Buch. 2. Ich habe zwei Bücher.
3. Die Straße des Dorfes ist rein. 4. Die Blätter des Baumes sind grün. 5. Das Haus hat ein Tor. 6. Die Häuser der Stadt sind hoch. 7. Die Länder der Könige sind groß. 8. Ich gebe das Buch den Kindern des Lehrers. 9. Meine Schwester singt Lieder. 10. Die Bücher meiner Nichte sind neu. 11. Die Eier der Hühner sind im Nest. 12. Die Tore der Paläste sind hoch.

Ćwiczenie 12.

1. Domy naszego miasta są piękne. 2. Obrazy tego pałacu są nowe. 3. Wieś jest mała. 4. Wsie są małe. 5. Liście drzew są zielone. 6. Jajka ptaków są małe. 7. Jajka

kurze (kur) są wielkie. 8. Mojej siostrzenicy wstążki są stare. 9. Lasy tych krajów są wielkie. 10. W lasach są drzewa i krzaki. 11. Suknie tych młodzieńców są bogate.

Rozmówki.

Pytanie.	Odpowiedź.
Wer ist in den schönen Palästen?	In den schönen Palästen sind Könige.
Wo sind die Sträucher?	An (na) den Rändern der Wälder.
Wo sind die Vögel?	Die Vögel sind in den Nestern.
Was ist noch in den Nestern?	In den Nestern sind Eier.
Welcher Palast ist schön?	Der Palast des Königs ist schön.

Lekcyja siódma (7).

Deklinacya słaba.

Deklinacya słaba ma we wszystkich przypadkach liczby pojedynczej i mnogiej zakończenie **en** albo **n**, z wyjątkiem przypadku pierwszego i rzeczowników żeńskiego rodzaju, które w liczbie pojedynczej są nieodmienne. Przeglós w tej deklinacyi zwykle nie zachodzi

Przykład.

Liczba pojedyncza.	Liczba mnoga.
N. der Knabe chłopiec	die Knaben chłopcy
G. des Knaben chłopca	der Knaben chłopców
D. dem Knaben chłopcu	den Knaben chłopcom
A. den Knaben chłopca	die Knaben chłopców.

Podług deklinacyi słabej odmieniają się:

1. Wszystkie rzeczowniki rodzaju męskiego zakończone na **e**, u niektórych to **e** może odpaść, n. p.

der Affe małpa	der Erbe spadkobierca
der Bote posłaniec	der Hase zając
der Fink(e) zięba	der Ochse, Ochse wół.

Wyjątek stanowi: der Käse ser, który to rzeczownik odmienia się podług deklinacyi mocnej.

2. Imiona osób męskich zakończone na: **at**, **ant**, **ast**, **et**, **ent**, **ot**, **af**, **ist**, **it**, **log**, **soph**, **nom**, n. p:

der Soldat żołnierz	der Gymnasiast gimnazysta.
der Adjutant adjutant	gimnazysta
	der Student student.

3. Następujące rzeczowniki:

der Bauer wieśniak,	der Mensch człowiek
klatka	der Narr błazen
der Bär niedźwiedź	der Lump gałgan
der Fürst książę	der Prinz książę
der Graf hrabia	der Tor głupiec
der Held bohater	der Better kuzyn
der Herr pan	der Vorfahr przodek
der Hirt(e) pasterz	der Nachbar sąsiad.

4. Liczne rzeczowniki rodzaju żeńskiego, lecz tylko w liczbie mnogiej, gdyż w pojedynczej są nieodmienne.

5. Imiona narodów zakończone na e, n. p.

der Pole polak	der Bayer bawarczyk
der Russe rosyjanin	der Ungar węgier
der Deutsche Niemiec	der Tatar tatar.

Bauer, Nachbar i Better mają także **s** albo **n**, n. p. des Bauers (klatki), des Bauern, des Nachbars, des Nachbarn.

Słówka.

Der Elefant' słoń
 der Diamant' dyament
 der Nefse siostrzeniec
 der Präsident prezydent
 der Diener służący

der Rechtsanwalt adwokat
 der Christ chrześcijanin
 viel, viele wiele
 wieviel ile
 vier cztery.

Ćwiczenie 13.

1. Der Nefse des Kaisers ist jung. 2. Der Hut des Knaben ist neu. 3. Hast du Nefsen? — Ja, ich habe zwei Nefsen. 4. Die Elefanten sind sehr groß. 5. Der Kopf des Ochsen hat Hörner. 6. Der Lehrer meines Nefsen ist der Bruder meines Betters. 7. Das Haus des Rechtsanwalts hat einen Garten. 8. Die Franzosen sind die Freunde der Russen. 9. Meine Brüder haben drei Hasen. 10. Die Bedienten des Prinzen sind Ungarn. 11. Hier ist der Garten des Präsidenten. 12. Der Kaiser hat viele Offiziere und Soldaten. 13. Der Hut des Bauern ist alt. 14. In dem Bauer des Betters sind Vögel.

Ćwiczenie 14.

1. Chłopcy mają w klatce małpę. 2. Małpy są zwierzęta. 3. Woły są wielkie. 4. Znam (ich) fenne) służącego księcia. 5. Czy macie dyament? 6. Siostrzeńcy mego adwokata są bardzo wielcy. 7. Znam francuzów i niemców. 8. Pasterzu, ile masz wołów i cieląt? 9. Książę jest

siostrzeńcem panów hrabiów. 10. Rosyanie mają cesarza, bawarczycy króla. 11. Księżęta i hrabiowie mieszkają (wohnen) w pięknych domach.

Pytanie.	Rozmówki.	Odpowiedź.
Wo ist der Hut des Knaben?	Hier ist sein Hut.	
Wer hat einen Affen?	Mein Bruder hat zwei Affen.	
Sind die Schüler Studenten?	Nein, sie sind keine (nicht) Studenten.	
Kennen Sie diese zwei Studenten?	Ja, ich kenne sie, es sind die Neffen des Präsidenten.	

Lekcja ósma (8).

Ciąg dalszy deklinacji słabej.

Mamy w deklinacji słabej około 30 przeważnie jednozłóskowych rzeczowników rodzaju żeńskiego, które w liczbie mnogiej, zamiast prawidłowego zakończenia en, przyjmują zakończenie e deklinacji mocnej i mają przegłos samogłoski rdzennej.

Te są:

die Art siekiera	die Lust ochota
die Ausflucht wybieg	die Macht potęga
die Brust pierś	die Nacht noc
die Frucht owoc	die Nuß orzech
die Gans geś	die Stadt miasto
die Geschmulk obrzmienie	die Wurst kielbasa
die Angst strach	die Kuh krowa
die Bank ławka	die Kluft przepaść
die Braut narzeczona	die Luft powietrze
die Faust pięść	die Maus mysz
die Gruft mogiła	die Magd służąca
die Hand ręka	die Naht szew
die Haut skóra	die Schnur sznur
die Kraft siła	die Wand ściana
die Kunst sztuka	die Zunft cech.

Die **Mutter** matka, die **Tochter** córka mają w liczbie mnogiej: die Mütter, die Töchter.

Liczba pojedyncza.

- N. die Hand ręka
G. der Hand ręki
D. der Hand ręce
A. die Hand rękę

Przykład.

Liczba mnoga.

- die Hände ręce
der Hände rąk
den Händen rękom
die Hände rękę.

Wszystkie pozostałe rzeczowniki rodzaju żeńskiego, a pomiędzy niemi i zakończone na **ei, heit, feit, schaft, ung** i **in** odmieniają się prawidłowo podług deklinacyi słabej. Zakończone zaś na **in** podwajają **n** w liczbie mnogiej, n. p.: die Königin królowa, liczb. mn. die Königinnen królowe.

Liczba pojedyncza.

N. die Blume kwiat
G. der Blume kwiatu
D. der Blume kwiatu
A. die Blume kwiat

Przykład.

Liczba mnoga.

die Blumen kwiaty
der Blumen kwiatów
den Blumen kwiatom
die Blumen kwiaty.

Słówka.

Die Aufgabe zadanie
die Kirche kościół
die Pflanze roślina
die Schule szkoła
die Stunde godzina
die Straße ulica
die Tante ciotka
die Farbe kolor
die Nadel igła
die Wissenschaft nauka
die Prinzessin księżniczka
die Krankheit choroba
die Hoffnung nadzieja
die Kirche wiśnia
die Uhr zegar, zegarek

die Schülerin uczennica
rot czerwony
die Milch mleko
ich gebe daję
du hast gekauft kupiłeś
sie hat gekauft kupiła
ihr habt gekauft kupiliście
lieben Sie? czy pan lubisz?
ich liebe kocham, lubię
sie lieben kochają, lubią
lang długi
schlecht zły
war był, była, było
waren byli, były.

Ćwiczenie 15.

I. 1. Die Hand des Kindes ist klein. 2. Die Hände der Kinder sind klein. 3. Die Früchte der Bäume waren rot. 4. Die Federn der Gänse waren schön. 5. Habt ihr Kühe? — Ja, wir haben drei Kühe. 6. In den Zimmern sind Mäuse. 7. Die Städte sind groß. 8. Ich liebe Mäuse. 9. Meine Mutter hat viele Mäuse gekauft.

II. 1. Die Blumen sind schön. 2. Die Farbe der Rose ist rot. 3. Die Farben der Blumen sind nicht immer schön. 4. Die Federn meiner Schwestern waren neu. 5. Die Mauern der Stadt sind hoch. 6. Die Wunden des Soldaten waren nicht groß. 7. Die Stunden des Tages sind lang. 8. Die Prinzessinnen sind die Schwestern des Prinzen. 9. Haben Sie Kirfchen?

Ćwiczenie 16.

I. 1. Uczennica ma w ręku kwiaty. 2. Ręce królowej są małe 3. Gdzie są geśi? 4. Myszy są małe.

5. Lubicie orzechy? — Kupiłem wiele (wiele) orzechów.

6. Noce są w tych miesiącach długie.

II. 1. Moja ciotka ma różę. 2. Ulice są długie. 3. Kolor liści jest zielony. 4. Kolory róż są piękne. 5. Moje siostry są chore. 6. Mury miasta są wysokie. 7. Wiśnie są czerwone. 8. Ci uczniowie są bardzo mali. 9. Lubisz pan swego siostrzeńca?

Pytanie.

Rozmówki.

Odpowiedź.

Hast du meine Feder?

Deine Schwester hat sie (je).

Sind die Nadeln Ihrer Schwester gut?

Ja, sie sind sehr gut.

Wo ist die Königin?

Die Königin ist in der Kirche.

Wie sind die Kirichen?

Die Kirichen sind rot.

Hat der Soldat viele Wunden?

Der Soldat hat viele Wunden.

Haben Sie eine Uhr?

Ich habe zwei Uhren.

Lekcja dziewiąta (9).

Deklinacya mieszana.

Deklinacya mieszana dzieli się na dwie klasy.

Pierwsza z nich ma w liczbie pojedynczej zakończenia deklinacyi mocnej a w liczbie mnogiej zakończenia słabej.

Do tej klasy należą następujące rzeczowniki:

1. das Auge oko	der See jezioro
das Bett łóżko	der Staat państwo
das Ende koniec	das Statut statut
das Hemd koszula	der Stiefel but
das Insekt owad	der Strahl promień
das Ohr ucho	der Sporn ostroga.

2. Rzeczowniki zakończone na **or**, n. p.

der Doktor doktor	der Pastor pastor
-------------------	-------------------

Druga klasa ma w drugim przypadku liczby pojedynczej zakończenie **ns**, a w innych **n** albo **en**.

Do tej klasy należą następujące rzeczowniki:

der Buchstabe głoska	das Herz serce
der Fels (Felsen) skała	der Name imię
der Funke(n) iskra	der Same nasienie
der Friede(n) pokój	der Schade szkoda
der Gedanke myśl	der Schmerz boleść
der Glaube wiara	der Schreck strach
der Haufe(n) kupa	der Wille wola

Przykłady.

Liczba pojedyncza.	Liczba mnoga.
N. Daß Auge oko	die Augen oczy
G. des Auges oka	der Augen ócz
D. dem Auge oku	den Augen oczom
A. daß Auge oko	die Augen oczy.
N. daß Herz serce	die Herzen serca
G. des Herzens serca	der Herzen serc
D. dem Herzen sercu	den Herzen sercom
A. daß Herz serce	die Herzen serca.

Słówka.

Daß Schiff okręt
blau modry
die Sonne słońce
kennen Sie? czy znasz pan?
hat gekauft kupił
der Römer rzymianin

der Amerikaner amerykanin
Deutsche niemcy (liczb. mn.)
warm ciepły
wer? kto?
hat verkauft sprzedał.

Ćwiczenie 17.

1. Die Bauern sind in den Dörfern. 2. Ich habe zwei Bettern. 3. Die Strahlen der Sonne sind warm. 4. Diese Männer sind Deutsche. 5. Die Ohren des Esels sind lang. 6. Die Augen dieses Mädchens sind blau. 7. Der Schüler hat zwei Hefte gekauft. 8. Ich liebe die Strahlen der Sonne. 9. Die Engländer, die Deutschen und die Amerikaner haben viele Schiffe. 10. Kennen Sie die Römer? 11. Unser Nachbar ist ein Bauer. 12. Die Polen lieben ihr Land. 13. Liebst du dein Land? 14. Dieser Vater liebt seine Töchter. 15. Liebst du die blauen oder die roten Blumen?

Ćwiczenie 18.

1. We wsi są domy wieśniaków. 2. Moi sąsiedzi są moimi przyjaciółmi. 3. Moi dwaj kuzyni są chorzy. 4. Lubię promienie słońca. 5. Córki kochają swe matki. 6. Kto są ci ludzie? 7. Czy znasz pan nazwiska bogów Rzymian? 8. Oczy wołów są wielkie. 9. W tej książce są imiona królowych. 10. Buty żołnierzy są długie.

Pytanie.

Rozmówki.

Odpowiedź.

Wie viele Töchter hat Ihre Tante?
Wie sind die Ohren eines Esels?
Wie sind die Strahlen der Sonne?
Wo sind die Würmer?
Wie sind die Schiffe der Amerikaner?

Sie hat drei Töchter.
Sie sind sehr lang.
Die Strahlen der Sonne sind warm.
Die Würmer sind in der Erde.
Die Schiffe der Amerikaner sind groß und schön.

powtórka

Lekcja dziesiąta (10).

Przypadek drugi cząstkowy.

W polskim języku używamy przyp. II. — dopełniacza cząstkowego, genetivus partitivus — po czasownikach, których czynność obejmuje tylko część przedmiotu, albo przy wyrazach oznaczających ilość. W niemieckim kładzie się w takich razach przypadek I lub IV bez rodzajnika, n. p. gib dem Armen Brot daj ubogiemu chleba; ein Glas Wasser szklanka wody; viele Menschen wiele ludzi.

Przykłady.

butelka wina eine Flasche Wein
kawałek chleba ein Stück Brot
funt wiśni ein Pfund Kirschchen
para gęsi ein Paar Gänse
tuzin ołówków ein Duzend Bleistifte.

Słówka.

Die Butter masło
ein Stück kawałek
der Schinken szynka
das Salz sól
der Pfeffer pieprz

die Perle perła
das Mehl mąka
fünf pięć
als jak, niż
das Dienstmädchen służąca.

Ćwiczenie 19.

1. Ich habe Brot und Butter. 2. Sie haben Brot und Käse. 3. Die Frau hat Butter und Eier gekauft. 4. Wollen Sie Brot und Schinken? — Geben Sie mir ein Stück Brot und ein Stück Schinken. 5. Wollen Sie Wein? — Ja, geben Sie mir ein Glas Wein oder Bier! 6. Hier ist ein Glas Wasser. 7. Hat der Schüler Bleistifte? — Er hat ein Duzend Bleistifte und drei oder vier Federn.

Ćwiczenie 20.

1. Mamy cukier i kawę, a wy macie mąkę i sól. 2. Królowa ma dyamenty i perły. 3. Mój wuj był kiedyś (chemałś) bardzo bogaty, miał domy, ogrody, konie, miał także złoto i srebro. 4. Czy chcesz pan szklanek wina albo piwa? 5. Daj mi pan kawałek chleba. 6. Oto funt wiśni, są bardzo dobre. 7. Służąca ma dwa funty mąki i funt soli. 8. Czy znasz pan wielu Niemców? — Znam, moi sąsiedzi są Niemcy.

Pytanie.	Rozmówki.	Odpowiedź.
Was hat der Kaufmann?	Er hat Salz und Pfeffer.	
Hat er auch Kaffee?	Ja, er hat Kaffee und Zucker.	
Was haben Sie auf dem Markte (na rynku) gekauft?	Ich habe Butter und Eier gekauft.	
Hat der Graf viele Pferde?	Der Graf hat wenige Pferde, aber viele Hunde.	
Wollen Sie lieber Bier oder Wein?	Geben Sie mir eine Flasche Wein!	

Lekcja jedenasta (11).

Przymyki.

1. Przymyki rządzące przypadkiem czwartym:

um około, za	ohne bez
für dla	durch przez
gegen ku, naprzeciw	wider naprzeciw.

2. Przymyki rządzące przypadkiem trzecim:

mit z, wraz z	entgegen wbrew, naprzeciw
zuwider wbrew	von o
bei przy, u	seit od
nach po	nebst z, wraz z
nächst po, obok	zu do
samt z, wraz z	aus z
	außer poza, oprócz.

3. Przymyki rządzące przypadkiem trzecim i czwartym. Na pytanie gdzie? rządzą przypadkiem trzecim, — na pytanie dokąd? czwartym:

an u, przy, do	vor przed
auf na	zwischen między
hinter za	unter pod
neben przy, obok	über nad, in w.

4. Przymyki rządzące przypadkiem drugim (z początku wzięliśmy tylko najważniejsze):

statt zamiast	während podczas	wegen dla.
---------------	-----------------	------------

Słówka.

Der Hof dwór, podwórze
das Bad kąpiel
die Erlaubnis pozwolenie
der Bediente służący
die Brücke most
das Zimmer pokój

der Winter zima
gehen Sie? czy pan idziesz?
ich gehe, komme idę
er geht, kommt idzie
sie gehen, kommen idą
sie fallen wpadają.

Ćwiczenie 21.

1. Gehen Sie durch den Garten? — Nein, ich gehe durch den Hof. 2. Dieser Hut ist für den Grafen. 3. Gehen Sie um die Kirche? — Nein, ich gehe um das Dorf. 4. Ich komme aus der Stadt. 5. Ich spreche von dem Vater und der Mutter der Schülerin. 6. Das Bett steht (znajduje się) zwischen der Tür und dem Fenster. 7. Während des Winters gehe ich in das Haus.

Ćwiczenie 22.

1. Przez okno wpadają promienie słońca. 2. Ta róża jest dla księżniczki. 3. Idę przez miasto. 4. Dziecko idzie ze szkoły. 5. Ogród znajduje się (ist) przy domu. 6. Pies jest przed drzwiami. 7. Drzewo jest za ogrodem. 8. Owoce są na drzewach. 9. Moja laska wpadła (fiel) w wodę. 10. W pokojach mego sąsiada jest dużo (wiele) obrazów. 11. Żołnierze idą przez most, pod mostem jest woda, w wodzie są ryby.

Pytanie.

Wo ist Ihr Lehrer?
Wo sind die Schüler?
Woher kommen Sie?
Wo waren Sie, mein Freund?
Wohin gehen diese Frauen?
Sind Ihre Neffen zu Hause?

Rozmówki.

Odpowiedź.

Der Lehrer ist im Zimmer.
Die Schüler sind im Hof.
Ich komme aus dem Bad.
Ich war im Theater.
Die Frauen gehen in den Wald.
Nein, sie sind ausgegangen
(wyszli).

Lekcja dwunasta (12).

Imiona własne.

Imiona własne osobowe mogą się odmieniać z rodzajnikiem lub bez rodzajnika. W połączeniu z rodzajnikiem nie przyjmują w liczbie pojedynczej żadnego zakończenia, w liczbie zaś mnogiej przyjmują **e** albo **en** lub zostają bez zmiany. Jeżeli zaś używają się bez rodzajnika, natenczas w przypadku drugim przybierają **s**, w innych przypadkach pozostają nieodmienne.

Przykłady.

1. Imiona własne męskie.

N. Ludwig Ludwik	Friedrich Fryderyk
G. Ludwigs albo des Ludwig	Friedrichs albo des Friedrich
D. Ludwig albo dem Ludwig	Friedrich albo dem Friedrich
A. Ludwig albo den Ludwig	Friedrich albo den Friedrich.

Tak samo odmieniają się następujące imiona:

Wilhelm Wilhelm Georg Jerzy Johann Jan.

2. Nazwiska.

N. Homer	Homer	Schiller	Szyler (Schiller)
G. Homers	Homera	Schillers	Szylera
D. Homer	Homerowi	Schiller	Szylerowi
A. Homer	Homera	Schiller	Szylera.

Reguły.

1. Jeżeli przed imieniem własnym znajduje się przydawka (**Apposition**) z rodzajnikiem, wtedy imię własne pozostaje niezmiennie, a deklinuje się tylko przydawka, n. p. *deß Grafen Friedrich*; jeżeli przydawka niema rodzajnika, wtenczas nie odmienia się przydawka, lecz imię własne, n. p. *König Ludwig Hof*.

2. Imiona własne rodzaju męskiego, zakończone na **ß, h, sch, r, z, k** i rodzaju żeńskiego, zakończone na **e** przyjmują w przypadku drugim liczby pojedynczej zakończenie **ens**; z rodzajnikiem zaś są nieodmienne. Imiona żeńskie przybierają czasem tylko **ß**, n. p. *Marieß* lub *Mariens*.

Przykłady.

N. Moritz	Maurycy	Luiße	Ludwika
G. Moritzens	oder deß Moritz	Luisens	oder der Luiße
D. Moritz	oder dem Moritz	Luiße(n)	oder der Luiße
A. Moritz	oder den Moritz	Luiße(n)	oder die Luiße.

3. Przypadek drugi imion własnych, zależny od rzeczownika, kładzie się czasem przed rzeczownikiem, który wtenczas traci rodzajnik, n. p.

Karlß Bücher zamiast *die Bücher Karlß* książki Karola.
Goetheß Werke dzieła Goethego.

4. Jeżeli przed imieniem własnym znajdują się rzeczowniki: *Herr, Frau, Fräulein* z rodzajnikiem, imię własne zostaje nieodmienne.¹

Przykład.

N. Herr	Müller	Frau	Schulze
G. deß Herrn	Müller	der Frau	Schulze
D. dem Herrn	Müller	der Frau	Schulze
A. Herrn	Müller	die Frau	Schulze

¹ Jeżeli zaś *Herr, Frau, Fräulein* są użyte bez rodzajnika, w drugim przypadku dodaje się do nazwiska **ß**, n. p. *Herrn Müllers, Frau Schulzes* iut kapelusza pana M., pani S.

5. Imiona miejscowości jako to: krajów, miast i wsi używają się bez rodzajnika:

Deutschland Niemcy	Berlin Berlin
Frankreich Francya	Paris Paryż
Rußland Rosya	Grochow Grochów

z wyjątkiem:

die Schweiz Szwajcarya	die Moldau Mołdawia
die Türkei Turcyja	die Walachei Wołochy
die Lausitz Łużyce	die Niederlande Holandya.
die Krim Krym	

6. Drugi przypadek formują powyższe imiona przez dodanie **s**, n. p.: der Himmel Italiens niebo Włoch, die Straßen Warschaus (Berlins), podczas gdy imiona z rodzajnikiem odmieniają tylko rodzajnik, n. p. die Hauptstadt der Türkei stolica Turcyi.

7. Imiona miejscowości zakończonych na **s, t, z** formują przypadek drugi za pomocą przyimka von, lub wyrażają go za pomocą przypadku drugiego słów takich jak Stadt, Dorf, Festung, n. p.

der Handel von Cadix handel Kadyksu
die Straßen von Paris ulice Paryża
die Umgehung von Mainz okolica Moguncyi.

Zamiast von można postawić der Stadt, n. p.

die Straßen der Stadt Paris.

8. Imiona narodów zakończone na **er** odmieniają się podług deklinacyi mocnej (porównaj Lekcyę czwartą), a zakończone na **e** podług dekl. słabej (Lekc. siódmą, 5).

der Europäer europejczyk	der Spanier hiszpan
der Amerikaner amerykanin	der Italiener włosk
der Engländer anglik	der Römer rzymianin
der Russe rosyjanin	der Franzose francuz.

9. Imiona żeńskie formują się od powyższych przez dodanie końcówki in, n. p.

die Engländerin angielska	die Spanierin hiszpanka
die Italienerin włoszka.	

10. W liczbie mnogiej odmieniają się imiona męskie podług dekl. mocnej, albo, jeżeli się kończą na samogłoskę, przybierają końcówkę **s** lub **nen**, żeńskie podług słabej, n. p. die Friedrichs, die Tassos, die Ottonen, die beiden Luise. Nazwiska na **l, n, r** lub samogłoskę

pozostają nieodmienne, inne odmieniają się podług dekl. mocnej, n. p. die Schiller, die Wolfe.

Słówka.

Warschau Warszawa
daß Produkt wyrób, płód
Wien Wiedeń
heißt nazywa się
Adolfine Adolfina

ich fomme przychodzę,
falt zimny [przyjeżdżam
warm ciepły
fruchtbar żyzny
ich heiße na imię mi, nazy-
[wam się.

Ćwiczenie 23.

1. Ludwig ist jung. 2. Die Mütze Heinrichs ist neu.
3. Wilhelms Bücher sind schön. 4. Ich liebe Goethes Gedichte.
5. Luifens Tante heißt Adolfine. 6. Asien ist groß. 7. Die Flüsse Rußlands sind groß. 8. Die Straßen Berlins sind schön. 9. Die Straßen Warschaus sind lang. 10. Ich war (byłem) in Österreich. 11. Paris ist die Hauptstadt Frankreichs (albo von Frankreich).

Ćwiczenie 24.

1. Jak na imię waszemu bratu? — Na imię mu Ludwik.
2. Czy znacie pana Müllera? — Znam pana Müllera, panią Müller i córkę pani Müller. 3. Kraje Ameryki są bardzo wielkie. 4. Wsie Francyi są ładne. 5. Napoleon był (war) w Rosyi. 6. Znam ulice Moguncyi. 7. Przyjeżdżam z Berlina, stolicy Niemiec. 8. W lasach Rosyi są niedźwiedzie. 9. Wielu krolów bawarskich (Bawaryi) nazywało się (hießen) Ludwikami lub Otonami.

Pytanie.

Rozmówki.

Odpowiedź.

Wo ist dein Bruder?

Mein Bruder ist in Frankfurt.

Welches ist die Hauptstadt von Spanien albo Spaniens?

Madrid ist die Hauptstadt von Spanien.

Kennen Sie die Schweiz?

Ja, ich kenne die Schweiz.

Wie sind die Straßen Berlins?

Die Straßen Berlins sind lang und

Wo sind Sophiens Federn?

Hier sind sie (otóż są). [schön.

Wohin gehen Sie (udajesz się pan)?

Ich gehe nach Rußland.

Lekcja trzynasta (13).

Zaimki wskazujące i pytające.

1. Zaimki wskazujące są następujące:

Liczba pojedyncza.

Liczba mnoga.

dieser, diese, dieses ten, ta, to

diese ci, te

jener, jene, jenes ów, owa, owo

jene owi, owe

solcher, solche, solches taki, taka, takie

solche tacy, takie

(porównaj Lekcję trzecią)

Liczba pojedyncza	Liczba mnoga.
derselbe, dieselbe, dasselbe ten sam, ta sama, to samo	{ dieselben ci sami te same die anderen inni, inne.
der, die, das andere, ein anderer, eine andere. ein anderes inny, inna, inne	

Przykłady.

Dieses Buch ist gut ta książka jest dobra.

Geben Sie mir diesen Stof daj mi pan tę laskę.

Kennen Sie jene Damen? czy znasz pan owe damy?

2. Zaimki pytające są następujące:

N. wer, was kto, co D. wem komu, czemu

G. wessen kogo, czego A. wen, was kogo, co.

Liczba pojedyncza.	Liczba mnoga.
welcher, welche, welches? który, która, które (o deklinacyi zobacz Lekcyę trzecią)	{ welche którzy, które was für? co za; jakie?
was für ein, was für eine, was für ein? co za; jaki, jaka, jakie?	

Przykłady.

Welchen Brief haben Sie? który list masz pan?

Welche Federn haben Sie gekauft? które pióra kupiłeś pan?

Was für eine Stadt ist dies? co to za miasto?

Was für einen Hut haben Sie? co za kapelusz masz pan?

Mit was für einer Feder? jakim piórem?

Was für Bäume? co za drzewa?

Was für Bänder wünschen Sie? co za wstążki życzysz pani sobie?

Przed rzeczownikami oznaczającymi materję ein opuszcza się zwykle, n. p.

Was für Fleisch? co za mięso?

Was für Wein trinken Sie? jakie wino pan pijesz?

Słówka.

Der Apfelbaum jabłoni	dies to
das Kalbfleisch cielęcina	das tamto
die Eltern rodzice	der Lehrer nauczyciel
tot martwy, umarły	die Schachtel pudło, pudełko
schwarz czarny	die Tasche kieszeń
der Ring pierścień	das Heft zeszyt, kajet
der Fehler błąd	sie haben gesehen widzieli
das Wort słowo (liczb. mn. Wörter)	haben Sie gelernt? nauczyłeś
das Tuch sukno, chustka	sie pan?

Ćwiczenie 25.

1. Dieser König ist reich. 2. Diese Dame ist schön. 3. Dieses Tuch ist schwarz. 4. Jener Ring ist von Gold. 5. Jenes Papier ist sehr gut. 6. Meine Eltern haben denselben Mann gesehen. 7. Jene Bäume sind sehr hoch. 8. Welche Wörter haben Sie gelernt? 9. Welchen Wein haben Sie gekauft? — Ich habe diesen Wein gekauft. 10. Was für Fleisch ist dies? — Dies ist Kalbfleisch. 11. Was für einen Lehrer haben Sie? — Mein Lehrer ist ein Deutscher. 12. Ich kenne dieselbe Stadt und dasselbe Dorf.

Ćwiczenie 26.

1. Ten człowiek jest stary. 2. Domy tego miasta są wielkie. 3. Pokoje w tych domach są małe. 4. Owe pióra są bardzo dobre. 5. Dajcie ten chleb tym dzieciom. 6. Co za papier kupiliście? 7. Czy znasz (fennst du) innego nauczyciela? — Tak, znam innego. 8. Która dama jest chora? 9. Gdzie jest inny ołówek? — Inny ołówek jest w kieszeni. Inny ołówek jest lepszy (besser). 10. Uczniu, masz te same błędy w zeszycie, jakie ma sąsiad. 11. Co ma matka w ręce? — Jabłko. 12. Komu da (wird geben) matka jabłko? — Swemu synowi.

Pytanie.**Rozmówki.****Odpowiedź.**

Ist dieser Herr reich?

Ja, er ist sehr reich.

Wie sind die Früchte jener Bäume?

Sie sind sehr süß.

Was für ein Vogel ist dies?

Es ist ein Adler.

Was für Wein ist das?

Es ist roter Wein.

Was für Fleisch ist das?

Das ist Kalbfleisch.

Lekcja czternasta (14).**Zaimki dzierżawcze i nieokreślne.**

1. Zaimki dzierżawcze są następujące:

Liczba pojedyncza.

mein, meine, mein mój, moja, moje
 dein, deine, dein twój, twoja, twoje
 sein, seine, sein jego, swój, swoja, swoje
 ihr, ihre, ihr jej, ich
 unser, unsere, unser nasz, nasza, nasze
 euer, eure, euer wasz, wasza, wasze
 Ihr, Ihre, Ihr pański, -a, -e

Liczba mnoga.

meine moi, moje
 deine twoi, twoje
 seine jego
 ihre ich
 unsere nasi, nasze
 eure wasi, wasze
 Ihre pańscy, -skie.

O deklinacyi trzech pierwszych zaimków zobacz Lekcyę trzecią.

Następne cztery deklinują się w ten sposób:

Liczba pojedyncza.		Liczba mnoga.	
N. unser, unsere, unser		unsere	} na wszystkie } trzy rodzaje.
G. unseres, unserer, unseres		unserer	
D. unserem, unserer, unserem		unseren	
A. unsern, unsere, unser		unsere	
N. Ihr, Ihre, Ihr		Ihre	} na wszystkie } trzy rodzaje.
G. Ihres, Ihrer, Ihres		Ihrer	
D. Ihrem, Ihrer, Ihrem		Ihren	
A. Ihren, Ihre, Ihr		Ihre	

Uwaga 1. Swój, swoja, swoje tłumaczy się w niemieckiem przez sein, jeżeli posiadający t. j. podmiot jest rodzaju męskiego, lub nijakiego, n. p.: Johann hat seine Federn verloren, Jan zgubił swe pióra. Das Kind liebt seine Eltern. — Przez ihr, ihre jeżeli odnosi się do osoby rodzaju żeńskiego, lub liczby mnogiej, n. p.: Marie hat ihre Federn verloren. Die Kinder lieben ihre Eltern dzieci kochają rodziców. Zaimka swój używamy w polskim języku, jeżeli na niego kładziemy przecisk, w niemieckiem używa się sein, ihr zawsze dla odróżnienia od innych osób.

Uwaga 2. W potocznej rozmowie dodają Niemcy do imion krewnych lub znajomych słowa Herr, Frau, Fräulein; n. p.: Ihr Herr Vater pański ojciec, Ihre Fräulein Schwester pańska siostra.

Uwaga 3. Jeżeli podmiot wyrażony jest przez zaimek Sie, odnoszący się do niego zaimek dzierżawczy winien być Ihr, a nie euer, n. p.: Folgen Sie dem Rate Ihrer Freunde Idź pan za radą pańskich przyjaciół, wtedy Sie i Ihr piszą się wielką literą.

2. Zaimki nieokreślne są następujące:

Liczba pojedyncza.	Liczba mnoga.
jeder, jede, jedes każdy, -a, -e	niema
all, alle, alles wszystek, -stka, -stko	alle wszyscy
kein, keine, kein żaden -na, -ne	keine
wenig mało	wenige
viel wiele, dużo	vielleicht
wieviel? ile?	wieviele?
niemand nikt	

bez liczby pojedynczej są:

beide obaj, einige kilka, mehrere kilkoro, kilka.

Przykłady.

Jedes Kind każde dziecko.

Ich habe viele Bücher mam wiele książek.

Er hat wenig Geld ma mało pieniędzy.

Beide Schwestern sind tot obie siostry umarły.
 Mein Vater hat mehrere Häuser mój ojciec ma kilka domów.

Słówka.

Der Wagen wóz, powóz
 die Übersehung tłumaczenie
 die Seite stronica
 sie sind tot umarli
 der Rock surdut

der Gehroß surdut, tużurek
 kostbar kosztowny, drogi
 die Minute minuta
 zuviel za wiele
 ich habe gegessen jadłem.

Augie = kuba

puthore = kuba, kuba

Ćwiczenie 27.

1. Mein Vater ist alt. 2. Deine Schwester ist jung. 3. Wo sind unsere Hefte? 4. Ihre Hefte sind hier. 5. Die Eltern lieben ihre Kinder. 6. Die Eltern dieser Kinder sind tot. 7. Sie haben keinen Fehler in Ihrer Übersehung. 8. Alle Häuser dieser Stadt sind groß. 9. Alle meine Federn sind schlecht. 10. Wir haben einige Vögel.

Ćwiczenie 28.

1. Kościoły są w każdym mieście, ale nie w każdej wsi. 2. Gdzie są wasze zeszyty? — Otóż są. 3. Dziewczynki zgubiły (swoje) wstążki. 4. Każda minuta (jest) droga. 5. Każde państwo ma swoje płody. 6. Chłopcy są bez pozwolenia rodziców na (auf) ulicy. 7. Wszystkie pokoje tego pałacu są wysokie. 8. Tego lata (in m. D.) mieliśmy za wiele deszczu.

Pytanie.

Rozmówki.

Odpowiedź.

Wer hat mein Geld gefunden (znalazł)?

Dein Bruder hat all dein Geld gefunden.

Wie viele Fehler habe ich in meiner Übersehung?

Sie haben fünf Fehler.

Wer ist jener junge Mann?

Es ist der Nefte unseres Nachbars.

Haben Sie alle Äpfel gegessen?

Nein, ich habe einige gegessen.

Lekcja piętnasta (15).

Słowo posiłkowe mieć = haben.

Czas terażniejszy, *Praesens*.

Czas przeszły niedokonany, *Imperfectum*.

Ich¹ habe mam
 du hast masz
 er, sie, es hat ma
 wir haben mamy
 ihr habt macie
 sie haben mają.

Ich hatte miałem
 du hatteſt miałeś
 er, sie, es hatte miał
 wir hatten mieliśmy
 ihr hattet mieliście
 sie hatten mieli.

¹ W niemieckiem nie opuszcza się zaimków osobowych, jak w polskiem.

Czas przyszły niedokonany, *Futurum*.

Ich werde ...¹ haben będę miał
 du wirst ... haben będziesz miał
 er wird ... haben będzie miał
 Wir werden ... haben będziemy mieli
 ihr werdet ... haben będziecie mieli
 sie werden ... haben będą mieli.

Tryb warunkowy teraźniejszy. Konjunktiv Präsens.

Ich habe że mam
 du habest że masz
 er habe
 wir haben
 ihr habet
 sie haben.

Tryb warunkowy przeszły. Konjunkt. Imperf.

Ich würde ...¹ haben miałbym
 du würdest ... haben miałbyś
 er würde ... haben miałby
 wir würden ... haben mielibyśmy
 ihr würdet ... haben mielibyście
 sie würden ... haben mieliby.

Druga forma trybu war. prz.

Ich ... hätte miałbym
 du ... hättest i t. d.
 er ... hätte
 wir ... hätten
 ihr ... hättet
 sie ... hätten.

Przykład: Wenn ich das Brot hätte gdybym miał chleb.

Tryb rozkazujący, *Imperativ*. Tryb bezokoliczny, *Infinitiv*.

habe miej haben mieć.
 habet miejcie
 haben Sie miej pan.

Słówka.

Das Vergnügen przyjemność
 das Spiel zabawa
 immer zawsze
 die Klasse klasa
 wenn, wann gdy

der Strohhut kapelusz słomkowy
 ihr werdet sein będziecie
 die Ferien wakacje
 ich hätte verloren byłbym zgubił.

¹ Kropki oznaczają miejsce dla przedmiotu i innych części zdania, n. p. Ich werde heute das Brot haben będę miał dziś chleb.

Ćwiczenie 29.

1. Ich habe ein Pferd. 2. Mein Bruder hat auch ein Pferd. 3. Du hast einen Hund. 4. Wir haben viele Freunde in Warschau. 5. Die Kinder haben viel Vergnügen. 6. Ich hatte keinen Fehler in meiner Aufgabe. 7. Heinrich wird einen Rock haben. 8. Die Schüler und Schülerinnen werden Vergnügen haben. 9. Wenn ich ein Pferd hätte! 10. Wenn (gdyby) wir unsere Bücher hätten!

Ćwiczenie 30.

1. Wasza jabłoń ma dużo jabłek. 2. Ołówek Ludwiki ma jej brat. 3. My mamy dwa konie, a wy macie kilka krów. 4. Miałem przyjaciela w Warszawie. 5. Karol będzie miał zegarek. 6. Byłbym zgubił moją laskę. 7. Miejcie cierpliwość (Geduld). 8. W wakacje będziemy mieli dużo przyjemności na podwórzu, w ogrodzie i w lesie. 9. Ty i twoja siostra będziecie podczas zabawy za wsze z nami. 10. Miałbyś kapelusze słomkowy, gdybyś go nie był zgubił.

Lekcja szesnasta (16).**Dalsze formy słowa haben.****1. Forma pytająca.**Czas teraźniejszy, *Präsens*.Czas przeszły niedokonany,
Imperfectum.

Habe ich? czy mam?

Hatte ich? czy miałem, -łam?

hast du? czy masz?

hattest du? czy miałeś, -łaś?

usw.

Czas przyszły, *Futurum*.

usw.

Werde ich ... haben? czy będę miał?

wirfst du ... haben? czy będziesz miał?

i t. d.

Tryb warunkowy, *Konjunktiv*.

Würde ich ... haben? czy miałbym?

würdest du ... haben? czy miałbyś?

i t. d.

Druga forma.

Hätte ich? miałbym?

i t. d.

✓ W pytaniu podmiot kładzie się po czasowniku, a w czasie złożonym po słowie posiłkowym, a przed imiesłowem, n. p. Hat die Mutter? czy matka ma? Hat der Lehrer das Buch gehabt? czy nauczyciel miał książkę?

2. Forma przecząca.

Czas terażniejszy.

Ich habe nicht nie mam
du hast nicht nie masz
i t. d.

Czas przeszły niedokonany.

Ich hatte nicht nie miałem
du hattest nicht nie miałeś
i t. d.

Czas przyszły.

Ich werde . . . nicht haben nie będę miał
i t. d.

Tryb warunkowy.

Ich würde nicht haben nie miałbym
i t. d.

Forma druga.

Ich hätte nicht nie miałbym
i t. d.

3. Forma przecząco-pytająca.

Czas terażniejszy.

Habe ich nicht? czy nie mam?
hast du nicht? czy nie masz?
i t. d.

Słówka.

Die Tinte atrament
daß Tintenfaß kałamarz
daß Federmesser scyzoryk
daß Wetter pogoda
die Geduld cierpliwość
morgen jutro

die Zeit czas
der Handschuh rękawiczka
recht haben mieć słuszość,
racyę
unrecht haben nie mieć słusz-
genug dosyć. [ności]

Ćwiczenie 31.

1. Haben Sie ein Pferd? — Ja, ich habe ein Pferd.
2. Hast du mein Buch? — Nein, ich habe dein Buch nicht.
3. Hat Wilhelm auch ein Schreibheft? 4. Haben Sie Tinte? — Ja, wir haben Tinte in dem (im) Tintenfaß.
5. Würden Sie Geld haben? 6. Ich habe ein Glas Bier.
7. Wollen Sie auch Bier haben? — Ja, geben Sie mir auch ein Glas Bier!
8. Werden wir ein Tintenfaß haben? — Hier sind zwei Tintenfassier.
9. Habe ich recht? — Nein, Sie haben unrecht.
10. Habe Geduld, mein Sohn!

Ćwiczenie 32.

1. Czy macie brata? — Mamy brata i dwie siostry.
2. Będziemy mieli chleb i mięso.
3. Nie mam scyzoryka.
4. Czy twój brat ma psa? 5. W kałamarzu niema (gibt es feine) atramentu.
6. Nie mamy czasu, nauczyciel jest już

w szkole. 7. Dzień jest ciepły, dzieci mają słomkowe kapelusze. 8. Gdzie masz swój scyzoryk? — W kieszeni. 9. Miałeś dziś rękawiczki na rękę? — Nie, miałem je w kieszeni, bo było ciepło.

Pytanie.	Rozmówki.	Odpowiedź.
Haben Sie einen Bruder?		Ich habe zwei.
Hast du Brot genug?		Nein, ich habe nicht genug.
Werden Sie Zeit haben, dieses Buch zu lesen? (czytać)?		Wir werden heute keine Zeit haben, aber morgen.
Hat der Lehrer nicht viele Schüler?		Nein, er hat wenige.

Lekcja siedmnasta (17).

Dalszy ciąg słowa posiłkowego haben.

Czasy złożone.

Czas przeszły dokonany, *Perfectum*.

Ich habe ... gehabt miałem
du hast ... gehabt miałeś
er hat ... gehabt miał
wir haben ... gehabt mieliśmy
ihr habt ... gehabt mieliście
sie haben ... gehabt mieli.

Czas zaprzeszyły, *Plusquamperfectum*.

Ich hatte ... gehabt miałem był
du hattest ... gehabt miałeś był
er hatte ... gehabt
wir hatten ... gehabt
ihr hattet ... gehabt
sie hatten ... gehabt.

Czas przyszły dokonany, *Futurum exactum*.

Ich werde ... gehabt haben będę miał
du wirst ... gehabt haben będziesz miał
i t. d.

Tryb warunkowy szasu przeszłego Konjunkt. Plusqu. ¹

Ich würde gehabt haben miałbym był
du würdest gehabt haben miałbyś był
i t. d.

¹ Formy ich würde haben i ich würde gehabt haben zamiast ich hätte i ich hätte gehabt, używają się tylko w zdaniach głównych, mianowicie warunkowych.

Forma pytająca.

Czas przeszły dokonany: Habe ich ... gehabt? czy miałem?

Czas zaprzeszyły: Hatte ich ... gehabt? czy miałem był?

Czas przyszły dokonany: Werde ich ... gehabt haben?
czy będę miał?

Tryb warunkowy czasu przeszłego: Würde ich ... gehabt haben? czy miałbym był?

Forma przecząca.

Czas przeszły dokonany: Ich habe ... nicht gehabt nie miałem.

Czas zaprzeszyły: Ich hatte ... nicht gehabt nie miałem był.

Czas przyszły dokonany: Ich werde ... nicht gehabt haben nie będę miał.

Tryb warunkowy czasu przeszłego: Ich würde ... nicht gehabt haben nie miałbym był.

Forma przecząco-pytająca.

Czas przeszły dokonany: Habe ich nicht gehabt? czy nie miałem?

Czas zaprzeszyły: Hatte ich nicht gehabt? czy nie miałem był?
i t. d.

Forma warunkowa.

Wenn ich ... gehabt hätte gdybym był miał

wenn du ... gehabt hättest gdybyś był miał
i t. d.

Forma warunkowo-przecząca.

Wenn ich ... nicht gehabt hätte gdybym nie był miał

wenn du ... nicht gehabt hättest gdybyś nie był miał.
i t. d.

Uwagi nad konstrukcją niemiecką.

W zdaniu zawierającym czas złożony kładziemy imiesłów, albo tryb bezokoliczny na końcu, n. p.

Der Knabe hat das Buch nicht gehabt chłopiec nie miał książki.

Der Knabe wird das Buch nicht haben.

W zwyczajnym szyku wyrazów podmiot stoi na pierwszym miejscu, słowo posiłkowe na drugim, przedmiot na trzecim, przysłówki na czwartym, imiesłów albo tryb bezokoliczny zamyka zdanie; przysłówki czasowe stoją jednakowoż przed przedmiotem, n. p.

Der Knabe hat gestern das Buch gehabt chłopiec miał wczoraj książkę.

Negacya nicht kładzie się zwyczajnie po przedmiocie ich habe das Buch nicht gelesen nie czytałem książki.

Jeżeli przysłówkowe wyrażenie rozpoczyna zdanie, podmiot kładzie się po słowie:

Gestern habe ich ein Buch gefunden wczoraj znalazłem książkę.

Słówka.

Der Sonnenschirm parasolka
der Regenschirm parasol
der Mut odwaga
es regnete deszcz padał
übermorgen pojutrze

der Oheim stryj
der Onkel wuj
das Päckchen paczka
ausgehen wyjść.

Ćwiczenie 33.

1. Ich habe recht gehabt, du hast unrecht gehabt.
2. Wilhelm hat einen Apfel gehabt. 3. Wir werden Kirschchen haben. 4. Die Kinder haben kein Vergnügen gehabt. 5. Hat Ihr Vater nicht ein Pferd gehabt? 6. Wenn du recht gehabt hättest! 7. Wenn mein Vater einen Regenschirm gehabt hätte! 8. Haben Sie nicht einen Hund gehabt? — Ja, ich habe einen Hund gehabt. 9. Ich hatte keine (nicht) Zeit gehabt.

Ćwiczenie 34.

1. Dziś deszcz padał, a my nie mieliśmy parasoli.
2. Jabym nie był miał odwagi, wyjść bez parasola. 3. Masz pan rację, ale pogoda była tak piękna. 4. Jutro nie będę miał czasu, bo zadanie, które mamy na (zu) pojutrze, jest bardzo długie. 5. Czy nie miałem słuszności? Nie, nie miałeś pan słuszności. 6. Czy pański wuj nie miał domu w Warszawie? — Nie, miał dom w Berlinie. 7. Gdyby był miał słuszność! 8. Nie mieliśmy dosyć papieru. 9. Moja ciotka będzie miała list od swej córki. 10. Czy dzieci mają dosyć chleba? — Dzieci mają dużo chleba.

Pytanie.

Rozmówki.

Odpowiedź.

Haben Sie Wein gehabt?
Wieviel Bier haben Sie gehabt?
Hatte der Schüler das Buch gehabt?
Wer hat mein Federmesser gehabt?
Haben Sie nicht viel Vergnügen auf dem Lande (na wsi) gehabt?
Haben alle Schüler deiner Klasse ihre Hefte gehabt?

Nein, wir haben Bier gehabt.
Wir haben eine Flasche Bier gehabt.
Ja, er hatte es gehabt.
Ich habe es nicht gehabt.
Nein, das Wetter war sehr schlecht.
Nein, einige haben (sie) nicht gehabt.

5/11. 110.

Lekcyja ośmnasta (18).

Słowo posiłkowe sein = być.

Czas terażniejszy.

Ich bin jestem
du bist jesteś
er (sie, es) ist jest
wir sind jesteśmy
ihr seid jesteście
sie sind są.

Czas przyszły.

Ich werde sein będę
du wirst sein będziesz
er wird sein będzie
wir werden sein będziemy
ihr werdet sein będziecie
sie werden sein będą.

Tryb rozkazujący.

Sei bądź
seid bądźcie
seien Sie bądź pan.

Tryb warunkowy
czasu terażn.

Ich sei że jestem
du seist że jesteś
er sei że jest
wir seien
ihr seiet
sie seien.

Czas przeszły niedokonany.

Ich war byłem
du warst byłeś
er (sie, es) war był
wir waren byliśmy
ihr waret byliście
sie waren byli.

Tryb warunkowy.

Ich würde sein byłbym
du würdest sein byłbyś
er würde sein byłby
wir würden sein bylibyśmy
ihr würdet sein bylibyście
sie würden sein byliby.

Forma warunkowa
czasu przeszł.

Ich .. wäre byłbym
du ... wärest byłbyś
er ... wäre
wir ... wären
ihr ... wäret
sie ... wären.

Słówka.

glücklich szczęśliwy
unglücklich nieszczęśliwy
der Kuchen placek, ciastko
artig grzeczny
zu za
zufrieden zadowolony
unzufrieden niezadowolony
der Knabe chłopiec

träge leniwy
gesund zdrow
ruhig spokojny
traurig smutny
fleißig pilny
arm biedny
wann? kiedy?
gestern wczoraj.

Ćwiczenie 35.

1. Ich bin jung. 2. Du bist glücklich. 3. Ich bin unglücklich. 4. Sie ist schön und reich. 5. Wir sind arm und krank. 6. Ihre Kinder sind sehr artig. 7. Ich war

glücklich. 8. Du warst zu träge. 9. Dieser Mann war gut. 10. Waret ihr gestern in der Kirche? 11. Die Schüler waren sehr fleißig. 12. Mein Nachbar würde glücklich sein. 13. Sei zufrieden! 14. Seien Sie zufrieden! 15. Karl wird sehr zufrieden sein, viele Bücher zu haben (że ma).

Ćwiczenie 36.

1. Nasi sąsiedzi są bogaci, ale nie wszyscy są szczęśliwi, bo nie każdy jest szczęśliwy, kto (welcher) ma dużo pieniędzy. 2. Czy jesteś pan chory? — Tak, jestem chory. 3. Byłem wczoraj w kościele. 4. Nauczyciel był bardzo zadowolony ze mnie (mit mir). 5. Czy byłeś w Warszawie? — Nie, byłem w Paryżu. 6. Będziemy jutro w Berlinie. 7. Bądźcie pilni, chłopcy, a rodzice i wszyscy ludzie będą z was zadowoleni. 8. Byłbym szczęśliwy, gdyby w naszej wiosce była rzeka lub jezioro; kąpiele w rzekach i jeziorach są bardzo zdrowe.

Lekcja dziewiętnasta (19).

Forma pytająca i przecząca słowa posiłkowego sein = być.

1. Forma pytająca.

Czas teraźniejszy.

Bin ich? czy jestem?

bist du? czy jesteś?

i t. d.

Czas przeszły niedokonany.

War ich? czy byłem?

warst du? czy byłeś?

i t. d.

Czas przyszły.

Werde ich ... sein? czy będę?

wirst du ... sein? czy będziesz?

i t. d.

Tryb warunkowy.

Würde ich ... sein? (wäre ich) czy byłbym?

würdest du ... sein? (wärest du) czy byłbyś?

i t. d.

2. Forma przecząca.

Czas teraźniejszy.

Ich bin nicht nie jestem

du bist nicht nie jesteś

i t. d.

Czas przeszły niedokonany.

Ich war nicht nie byłem

du warst nicht nie byłeś

i t. d.

Czas przyszły.

Ich werde nicht ... sein nie będę
 du wirst nicht ... sein nie będziesz
 i t. d.

Tryb warunkowy.

Ich würde nicht ... sein nie byłbym
 du würdest nicht ... sein nie byłbyś
 i t. d.

Forma druga.

Ich wäre nicht nie byłbym
 du wärest nicht nie byłbyś
 i t. d.

Słówka.

Zu Hause w domu ^{z. p.}
 gewiß z pewnością
 unwohl niezdrowy
 Dresden Drezno
 München Monachium
 hier tu, tutaj
 er ist ausgegangen wyszedł

stark mocny
 die Küche kuchnia
 Kopfschmerz, Kopfschmerzen ból
 głowy
 gestern abend wczoraj wie-
 czorem
 warum dla czego.

Ćwiczenie 37.

1. Wo bin ich? 2. Bist du krank? 3. Ist er in der Schule? 4. Ist Heinrich auch in der Schule? 5. Sind wir glücklich? — Wir sind nicht glücklich. 6. Wo war Ihr Vater? — Er war in Dresden. 7. War Ihre Mutter auch in Dresden? — Nein, sie war nicht in Dresden; sie war in München. 8. Würdest du glücklich sein? — Ja, ich würde sehr glücklich sein, wenn ich nicht unwohl wäre. 9. Der Schüler würde sehr zufrieden sein (wäre sehr zufrieden), wenn er viele Bücher hätte. 10. Wenn ich starke Kopfschmerzen haben werde, werde ich nicht bei dir sein.

Ćwiczenie 38.

1. Gdzie jesteś, Karolu? — Jestem w pokoju.
 2. Gdzie jest twój brat? — Wyszedł, niema go (jst nicht) w domu.
 3. Gdzie była Ludwika? — Była w kuchni.
 4. Nie będę jutro tutaj, będę w Wiedniu (Wien).
 5. Byłbym szczęśliwy, gdybym był u rodziców.
 6. Emilia byłaby tutaj, gdyby była zdrowa.
 7. Będziesz pan pojutrze w domu? — Będę z pewnością.
 8. Panie miały piękne róże na kapeluszach.

Pytanie.

Rozmówki.

Odpowiedź.

Sind Sie glücklich?
Ist Ihre Schwester auch glücklich?
Waren Sie in Warschau?
Warum war der Lehrer unzufrieden?
Würden Sie glücklich sein (wären Sie glücklich), wenn Ihr Vater hier wäre?

O ja, ich bin sehr glücklich.
Nein, sie ist sehr unglücklich.
Nein, ich war nicht dort.
Die Schüler waren nicht artig.
Gewiß, ich würde sehr glücklich sein (ich wäre sehr glücklich).

Lektura.

Bielany. Bielany.

Bielany ist ein Wald bei Warschau, nach der Nordseite zu am linken Ufer der Weichsel. Ehemals war das der Tiergarten der polnischen Könige, in welchem glänzende Jagden abgehalten wurden (Imperf. pass.). In späterer Zeit immer mehr eingeengt und gelichtet, wurde der Wald endlich nur der gewöhnliche Ausflugsort der Warschauer. Seit den Tagen Augusts des Zweiten ist der Gebrauch aufgekommen, daß, wie die Pariser nach Longchamp, das ganze Warschauer Publikum am zweiten Pfingstfeiertage nach Bielany hinausgeht. Es sind dort oft über zwanzigtausend Besucher. Viele Volksbelustigungen werden hier veranstaltet (Praes. pass.) Mitten im Walde ist eine Kirche und ein Kloster der Kamaldulenser, durch den König Wladislaw Wasa im siebzehnten Jahrhundert gestiftet (Part. pass.). Der König Stanislaw August hörte (stuchal) an jedem zweiten Feiertage die Vesper in der Kirche, wonach (poczem) er gewöhnlich auch die Zellen (cela) der Klosterbrüder besuchte (Imp.).

Słówka.

Die Weichsel Wisła
der Tiergarten zwierzyniec
abhalten, veranstalten odprawiać
się, odbywać się
eingeengt zwężony
gelichtet przerzedzony
wurde został
der Warschauer Warszawianin
die Warschauerin Warszawianka
der Besucher gość
ein Kloster stifteten klasztor
założył
die Vesper nieszpory
endlich w końcu
der zweite drugi

der Ausflugsort miejsce
wycieczkowe
das Publikum publiczność
die Volksbelustigung zabawa
ludowa
der Gebrauch ist aufgekommen
powstał zwyczaj
der Pariser Paryżanin
Pfingsten Zielone Świątki
hinausgeht wychodzi
der Kamaldulenser kameduła
der Klosterbrüder zakonnik
zwanzigtausend dwadzieścia
tysięcy.

6/11. 40

Lekcja dwudziesta (20).

Czasy złożone słowa posiłkowego sein = być.

Czas przeszły dokonany.

Ich bin ... gewesen byłem
 du bist ... gewesen byłeś
 i t. d.

Czas zaprzeszyły.

Ich war ... gewesen byłem był
 du warst ... gewesen byłeś był
 i t. d.

Czas przyszły dokonany.

Ich werde ... gewesen sein będę
 du wirst ... gewesen sein będziesz
 i t. d.

Tryb warunkowy czasu przeszłego.

Ich würde ... gewesen sein byłbym był
 du würdest ... gewesen sein byłbyś był
 i t. d.

Forma druga.

Ich wäre ... gewesen byłbym był
 du wärest gewesen byłbyś był
 i t. d.

Forma pytająca.

Czas przeszły dokonany.

Bin ich ... gewesen? czy byłem?
 bist du ... gewesen? czy byłeś?
 i t. d.

Czas zaprzeszyły.

War ich ... gewesen? czy byłem był?
 warst du ... gewesen? czy byłeś był?
 i t. d.

Czas przyszły dokonany.

Werde ich gewesen sein? czy będę?
 wirst du gewesen sein? czy będziesz?
 i t. d.

Tryb warunkowy czasu przeszłego.

Würde ich gewesen sein? czy byłbym był?
 würdest du gewesen sein? czy byłbyś był?
 i t. d.

Forma przecząca.

Czas przeszły dokonany.

Ich bin nicht ... gewesen nie byłem
i t. d.

Czas zaprzeszy.

Ich war nicht ... gewesen nie byłem był
i t. d.**Forma przecząco-pytająca.**

Czas przeszły dokonany.

Bin ich nicht ... gewesen? czy nie byłem?
i t. d.

Czas zaprzeszy.

War ich nicht ... gewesen? czy nie byłem był?
i t. d.**Forma druga.**Ich wäre nicht ... gewesen nie byłbym był
i t. d.**Słówka.**Der Großvater dziadek
die Großmutter babka
gerecht sprawiedliwy
der Bäcker piekarz
das Theater teatrdenn bo
schwach słaby
treu wierny
schwer trudny.**Ćwiczenie 39.**

1. Ich bin krank gewesen. 2. Du bist auch krank gewesen. 3. Wilhelm ist sehr fleißig gewesen. 4. Unser Nachbar war in Köln (Kolonien) gewesen. 5. Du wirst in der Schule gewesen sein. 6. Die Mädchen würden unglücklich gewesen sein, wenn sie nicht im Theater gewesen wären. 7. Ich würde in der Kirche sein, wenn ich nicht Kopfschmerzen hätte. 8. Die Kinder sind glücklich, denn sie haben neue Strohhütte.

Ćwiczenie 40.

1. W Zielone Świątki (zu Pf.) są ogrody i pola zielone. 2. W tym czasie odbywają się w wielu miastach i wioskach zabawy ludowe. 3. Bylibyśmy byli na takiej zabawie, gdyby nie była zła pogoda. 4. Dzieci są szczęśliwe, bo dziś będą goście, placki są już u piekarza. 5. Wasza babka byłaby tutaj, gdyby była zdrowa. 6. Gdzie pan byłeś? — Byłem w Kolonii. 7. Nauczyciel był sprawiedliwy dla uczni. 8. Czy służący był wierny? — Tak, był zawsze wierny. 9. To zadanie byłoby za (zu) trudne bez słownika (das Wörterbuch).

Lekcja dwudziesta pierwsza (21).

Słowa nieregularne.

1. Können módz, umieć.

Czas terażniejszy.

Ich kann mogę
 du kannst możesz
 er kann może
 wir können możemy
 ihr könnt możecie
 sie können mogą.

Czas przeszły niedokonany.

Ich konnte mogłem
 du konntest mogłeś
 er konnte mógł
 wir konnteten mogliśmy
 ihr konntet mogliście
 sie konnteten mogli.

Czas przyszedły.

Ich werde können będę mógł.

Czas prz. dok.

Ich habe gekonnt mogłem.

2. Wollen chcieć.

Czas terażniejszy.

Ich will chcę
 du willst chcesz
 er will chce
 wir wollen chcemy
 ihr wollt chcecie
 sie wollen chcą.

Czas przeszły niedokonany.

Ich wollte chciałem
 du wolltest chciałeś
 er wollte chciał
 wir wollten chcieliśmy
 ihr wolltet chcieliście
 sie wollten chcieli.

Czas przyszedły.

Ich werde wollen będę chciał.

Czas prz. dok.

Ich habe gewollt chciałem.

Słówka.

Auf die Post na pocztę
 kommen przyjsć
 bleiben zostać
 tragen nosić
 machen robić

zu Mittag na obiedzie
 essen jeść
 trinken pić *trank. getrunken.*
 lesen czytać *las-gelesen.*
 das Geld pieniądze.

Ćwiczenie 41.

1. Kannst du kommen? — Ja, ich kann kommen.
2. Können Sie Ihre Übersetzung machen? — Nein, ich kann nicht.
3. Sie können bleiben.
4. Ich konnte nicht bleiben.

5. Wollen Sie mich bezahlen oder nicht? — Ja, ich will Sie bezahlen, wenn ich kann. 6. Warum können Sie nicht abreisen? — Ich habe kein Geld. 7. Kann Ihr Diener den Brief auf die Post tragen? — Nein, er kann nicht. 8. Ich wollte heute abreisen, aber ich konnte nicht. 9. Meine Großmutter ist heute gewiß zu Hause, denn sie war gestern abend unwohl.

Ćwiczenie 42.

1. Chcecie kupić tę książkę? — Chcę (wohl), lecz nie mogę. 2. Dla czego pan nie możesz? — Nie mam pieniędzy. 3. Czy Karol może zostać? — Może zostać, lecz nie chce. 4. Moi bracia nie chcieli zostać w Moguncyi (Mainz). 5. Dzieci nie chcą jeść swego chleba. 6. Chciałem zostać przez zimę we Włoszech, ale nie miałem dosyć pieniędzy. 7. Dziś będziemy na obiedzie u dziadka i babki. 8. Jeżeli będziecie chcieli, będziecie mogli być jutro (morgen) w teatrze.

Lekcja dwudziesta druga (22).

ciąg dalszy słów nieregularnych.

3. Sollen musieć, mieć, być powinien.

Czas teraźniejszy.

Czas przeszły niedokonany.

Ich soll muszę, powinienem

Ich sollte musiałem, powinienem był

du sollst musisz

du solltest musiałeś

er soll musi

er sollte musiał

wir sollen musimy

wir sollten musieliśmy

ihr sollt musicie

ihr solltet musieliście

sie sollen muszą.

sie sollten musieli.

4. Müssen musieć.

Czas teraźniejszy.

Czas przeszły niedokonany.

Ich muß muszę

Ich mußte musiałem

du mußt musisz

du mußtetest musiałeś

er muß musi

er mußte musiał

wir müssen musimy

wir mußten musieliśmy

ihr müßt musicie

ihr müßtetet musieliście

sie müssen muszą.

sie mußten musieli.

5. Mögen chcieć, módz.

Czas terażniejszy.

Ich mag chcę
 du magst chcesz
 er mag chce
 wir mögen chcemy
 ihr mögt chcecie
 sie mögen chcą.

Czas przeszły niedokonany

Ich möchte chciałem
 du möchtest chciałeś
 er möchte chciał
 wir möchten chcieliśmy
 ihr möchtet chcieliście
 sie möchten chcieli.

Tryb warunkowy.

Ich möchte chciałbym. *i. t. d.*

6. Dürfen módz.

Czas terażniejszy.

Ich darf mogę
 du darfst możesz
 er darf może
 wir dürfen możemy
 ihr dürft możecie
 sie dürfen mogą.

Czas przeszły niedokonany.

Ich durfte mogłem
 du durftest mogłeś
 er durfte mógł
 wir durften mogliśmy
 ihr durftet mogliście
 sie durften mogli.

Słówka.

Bernen uczyć się
 sagen powiedzieć
 schreiben pisać
 ankommen przybyć -
 wahr prawdziwy
 das Klavier fortepian
 der Mittag południe
 vormittags przed południem
 nachmittags po południu

behalten zatrzymać -
 etwas coś, cokolwiek
 arbeiten pracować
 verkaufen sprzedać
 spielen grać
 Klavier spielen gr. na fort.
 sehen widzieć
 ihn (zaimek), jego, go.

Ćwiczenie 43.

1. Ich soll artig sein. 2. Du sollst fleißig sein. 3. Er soll bleiben, wo er ist. 4. Wir sollen lernen. 5. Ihr sollt nicht träge sein. 6. Mein Nachbar sollte heute abreisen. 7. Ich muß ihn sehen. 8. Der Knabe soll jetzt nicht spielen. 9. Müßten Sie ausgehen? — Nein, ich muß nicht ausgehen. 10. Wilhelm mußte zu Hause bleiben. 11. Ich möchte einen Brief schreiben. 12. Die Kinder dürfen spielen. 13. Ich darf heute nicht ausgehen. 14. Friedrich wollte in seinem Buche lesen, da er aber gestern nicht fleißig gewesen ist, muß er jetzt schreiben.

Ćwiczenie 44.

1. Miałem uczyć się grać na fortepianie, ale nie mam czasu. 2. Powinniście być grzeczni i pilni. 3. Dzieci nie powinny pić tego wina. 4. Uczniowie powinni zrobić swoje zadania. 5. Muszę cokolwiek zjeść. 6. Mój wuj musiał sprzedać swój dom. ~~7. Powinieneś~~ był pracować przed południem, a po południu wyjść z innymi chłopcami do lasu.

Pytanie.	Rozmówki.	Odpowiedź.
Wollen Sie Wein trinken?	Nein, ich will keinen Wein trinken.	
Wann müssen Sie ausgehen?	Ich muß um 8 Uhr ausgehen.	
Können Sie nicht hier bleiben?	Nein, ich muß abreisen.	
Kannst du schreiben?	Nein, ich kann nur lesen.	
Können Sie nicht kommen?	Nein, ich habe keine Zeit.	
Warum hat dieser Mann den Brief nicht gelesen?	Er kann nicht lesen.	
Wer will ausgehen?	Friedrich will ausgehen.	

Lektura.

Friedrich der Große und der General Zaremba.

Der General Zaremba hatte einen sehr weitläufigen polnischen Namen. Der König hatte davon gehört und fragte ihn einmal: „Wie heißt Er denn eigentlich, Zaremba?“ Der General sagte seinen langen Namen her. — „Ei,“ rief der König aus, „so heißt ja nicht einmal der Teufel!“ — Kaltblütig versetzt Zaremba: „Wohl, Eure Majestät! Der ist ja auch nicht von meiner Familie.“

Słówka.

Zaremba Zareba
weitläufig obszerny, długi
eigentlich właściwie
herfagen wypowiedzieć
versehen odpowiedzieć
nicht einmal nawet — nie

der Teufel djabel
heißen nazywać się
kaltblütig z zimną krwią
wohl prawda
Eure Majestät Najjaśniejszy
Panie!

Lekcja dwudziesta trzecia (23).

O przymiotnikach.

Prawidło 1. Wszystkie przymiotniki użyte jako orzeczenie nie odmieniają się i łączą się za pomocą słowa posiłkowego **sein** z rzeczownikiem, n. p.:

Der Garten ist groß ogród jest wielki.

Die Gärten sind groß ogrody są wielkie.

Das Haus ist klein dom jest mały.

Die Häuser sind klein domy są małe.

Prawidło 2. Wszystkie przymiotniki użyte jako określenie stoją przed rzeczownikami i zgadzają się z nimi w liczbie, rodzaju i przypadku, n. p.:

Daß große Haus wielki dom.

Ein großer Garten wielki ogród.

Mamy trzy deklinacje przymiotników w języku niemieckim:

1. Słabą deklinację przymiotników, t. j. z rodzajnikiem określonym.
2. Mieszaną deklinację przymiotników, t. j. z rodzajnikiem nieokreślonym.
3. Mocną deklinację przymiotników, t. j. bez rodzajnika.

1. Słaba deklinacja przymiotników.

Deklinacja ta w pierwszym przypadku liczby pojedynczej na wszystkie trzy rodzaje ma zakończenie **e**, n. p. *der gute Vater, die gute Mutter, daß gute Kind.*

To samo zakończenie ma 4ty przypadek rodzaju żeńskiego i nijakiego w liczbie pojedynczej. Wszystkie inne przypadki mają zakończenie **en**.

Przykłady.

Rodzaj męski.

Liczba pojedyncza.

N. *der gute Vater* dobry ojciec

G. *deß guten Vaters* dobrego ojca

D. *dem guten Vater* dobremu ojcu

A. *den guten Vater* dobrego ojca

Liczba mnoga.

die guten Väter

der guten Väter

den guten Vätern

die guten Väter

Rodzaj żeński.

Liczba pojedyncza.

N. *die gute Mutter* dobra matka

G. *der guten Mutter* dobrej matki

D. *der guten Mutter* dobrej matce

A. *die gute Mutter* dobrą matkę

Liczba mnoga.

die guten Mütter

der guten Mütter

den guten Müttern

die guten Mütter.

Rodzaj nijaki.

Liczba pojedyncza.

N. *daß gute Kind* dobre dziecko

G. *deß guten Kindes* dobrego dziecka

D. *dem guten Kinde* dobremu dziecku

A. *daß gute Kind* dobre dziecko

Liczba mnoga.

die guten Kinder

der guten Kinder

den guten Kindern

die guten Kinder.

Tak samo odmienia się przymiotnik po następujących zaimkach:

dieser, =e, eß ten, ta, to	jener, =e, =eß ów, owa, owo
jeder, =e, eß każdy, -a, -e	welcher, =e, =eß który, -a, -e

Przykłady.

Liczba pojedyncza.

Dieser gute Vater ten dobry ojciec
dieses neue Haus ten nowy dom
welche gute Feder które dobre pióro

Liczba mnoga.

diese guten Väter
diese neuen Häuser
welche guten Federn.

Słówka.

Die Erde ziemia
rund okrągły
lieb miły
warum czemu

zurückkehren wrócić
der Rand brzeg
das Spielzeug, die Spiel-
sache zabawka.

Ćwiczenie 45.

1. Der Garten ist klein. 2. Das Haus ist groß. 3. Diese Häuser sind nicht groß. 4. Diese lieben Kinder sind sehr artig. 5. Der alte Mann ist sehr krank. 6. Wo ist das Zimmer der guten Mutter? 7. Diese fleißigen Knaben gehen in die Schule. 8. Ich habe den schönen Garten des Prinzen gesehen. 9. Geben Sie den artigen Kindern diese schönen Spielzeuge. 10. Unsere Erde ist rund. 11. Hier ist der große Tisch. 12. Gib dem lieben Kinde schöne Blumen und Kuchen.

Ćwiczenie 46.

1. Dajcie te pieniądze biednym dzieciom. 2. Otóż zabawki małych dzieci. 3. Wasi uczniowie nie są grzeczni. 4. Zielone suknie młodych dziewczynek nie są nowe. 5. Dom generała jest wielki, a w nim (in ihm) jest dużo obszernych pokoi. 6. Czemu nie chcieliście zostać nad brzegiem (am R.) rzeki? — Musieliśmy wrócić do domu, bo mój brat miał ból głowy. 7. Dziś ma przybyć do naszej klasy nowy nauczyciel. 8. Czemu to miłe dziecko płacze (weint)? — Bo zgubiło (verlor) swe zabawki.

Lekcja dwudziesta czwarta (24).

2. Deklinacya mieszana przymiotników.

Deklinacya ta odznacza się tem, że rodzajnik nie-określny ein, eine, ein znajduje się przed przymiotnikiem, który w I prz. licz. poj. przyjmuje zakończenie dla rodzaju

męskiego **er**, dla żeńskiego **e**, a dla nijakiego **eß**. W innych przypadkach zaś przymiotnik ma zakończenie **en**. Czwarty przypadek rodzaju żeńskiego i nijakiego równy jest pierwszemu. Ponieważ rodzajnik nieokreślony liczby mnogiej nie posiada, przymiotnik przyjmuje wtenczas zakończenia rodzajnika określonego.

Przykłady.

Rodzaj męski.

Liczba pojedyncza.

- N.* ein guter Vater dobry ojciec
G. einen guten Vatersz dobrego ojca
D. einem guten Vater dobremu ojcu
A. einen guten Vater dobrego ojca.

Liczba mnoga.

- N.* gute Väter dobrzy ojcowie
G. guter Väter dobrych ojców
D. guten Vätern dobrym ojcom
A. gute Väter dobrych ojców.

Rodzaj żeński.

Liczba pojedyncza.

- N.* eine gute Mutter dobra matka
G. einer guten Mutter dobrej matki
D. einer guten Mutter dobrej matce
A. eine gute Mutter dobrą matkę.

Liczba mnoga.

- N.* gute Mütter dobre matki
G. guter Mütter dobrych matek
D. guten Müttern dobrym matkom
A. gute Mütter dobre matki.

Rodzaj nijaki.

Liczba pojedyncza.

- N.* ein gutes Kind dobre dziecko
G. eines guten Kindesz dobrego dziecka
D. einem guten Kinde dobremu dziecku
A. ein gutes Kind dobre dziecko.

Liczba mnoga.

- N.* gute Kinder dobre dzieci
G. guter Kinder dobrych dzieci
D. guten Kindern dobrym dzieciom
A. gute Kinder dobre dzieci.

Tak samo odmieniają się przymiotniki, jeżeli rodzajnik nieokreślony zastępują zaimki dzierżawcze: mein, dein, sein, unser, euer, ihr (Ihr) i fein, n. p.

mein guter Vater liczb. mn. meine guten Väter,
unser alter Freund „ „ unsere alten Freunde.

Słówka.

Der Kaiser cesarz
deutsch niemiecki
der Ring pierścień
die Cousine kuzynka
der Berg góra
kostbar cenny

die Erzählung powieść
die Tafel tablica
schwarz czarny
reif dojrzały
die Traube winogrono
teuer drogi.

Ćwiczenie 47.

1. Ein artiger Knabe liebt seine Eltern. 2. Eine fleißige Schülerin lernt ihre Aufgaben. 3. Ich habe einen runden Tisch. 4. Kennen Sie einen deutschen Kaiser? 5. Ich habe ein deutsches Buch gelesen. 6. Wo ist mein kleiner Bruder? — Ihr kleiner Bruder ist in dem (im) Garten. 7. Ich habe meine kostbaren Ringe verloren. 8. Mein guter Freund hat seinen treuen Hund verloren. 9. Die reifen Trauben sind gut. 10. Du kannst (Fut.) die schönen Erzählungen deines Buches lesen, wenn du Zeit haben wirst.

Ćwiczenie 48.

1. W książkach mojego małego kuzyna są piękne powieści. 2. Piękne suknie mojej małej kuzynki nie są drogie. 3. Lubię dojrzałe winogrono. 4. Otóż laska naszego drogiego dziadka. 5. Znajduję się (jestem) na wysokiej górze. 6. Nasza służąca kupiła dojrzałych winogron. 7. Znasz pan imiona wszystkich cesarzy niemieckich? 8. Uczeń miał¹ w szkole pisać na czarnej tablicy, ale nie umiał. 9. Uczennica wraca (fehrt zurück) z pięknymi kwiatami z (von) pola.

Lekcja dwudziesta piata (25).

3. Deklinacya mocna przymiotników.

Deklinacya ta przyjmuje w wszystkich przypadkach zakończenia rodzajnika określonego z wyjątkiem 2. przyp. licz. pojed. rodz. męsk. i nijakiego.

¹ Mieć w znaczeniu: mieć obowiązek tłómaczy się przez sollen.

Przykłady.

Rodzaj męski.

Liczba pojedyncza.

- N. guter Wein dobre wino
 G. guten Weines dobrego wina
 D. gutem Weine dobremu winu
 A. guten Wein dobre wino.

Liczba mnoga.

- N. gute Weine dobre wina
 G. guter Weine dobrych win
 D. guten Weinen dobrym winom
 A. gute Weine dobre wina.

Rodzaj żeński.

Liczba pojedyncza.

- N. schöne Blume piękny kwiat
 G. schöner Blume pięknego kwiatu
 D. schöner Blume pięknemu kwiatu
 A. schöne Blume piękny kwiat.

Liczba mnoga.

- N. schöne Blumen piękne kwiaty
 G. schöner Blumen pięknych kwiatów
 D. schönen Blumen pięknym kwiatom
 A. schöne Blumen piękne kwiaty.

Rodzaj nijaki.

Liczba pojedyncza.

- N. neues Buch nowa książka
 G. neuen Buches nowej książki
 D. neuem Buche nowej książce
 A. neues Buch nową książkę.

Liczba mnoga.

- N. neue Bücher nowe książki
 G. neuer Bücher nowych książek
 D. neuen Büchern nowym książkom
 A. neue Bücher nowe książki.

Uwaga 1. Tak samo odmienia się przymiotnik po liczebnikach: zwei, drei i po nieokreślonych liczebnikach: beide, einige, mehrere, viele, ale w II prz. jest więcej używana końcówka en

Przykłady.

- Zwei schöne Pferde dwa piękno konie
 Einige deutsche Wörter kilka niemieckich słów.
 G. zweier schöner Pferde i zweier schönen Pferde.

Uwaga 2. Jeżeli przymiotnika używamy w znaczeniu rzeczownika, podlega on w takim razie ogólnym prawidłom o deklinacyi przymiotników.

Przykłady.

Der Gelehrte uczony, G. des Gelehrten. Liczb. mn. die Gelehrten

bez rodzajnika:

Gelehrter uczony. Liczb. mn. Gelehrte uczeni,

z rodzajnikiem nieokreślonym:

Ein Gelehrter uczony. Liczb. mn. Gelehrte (zwei Gelehrte).

Słówka.

Der Reisende podróżny
der Fremde cudzoziemiec
der Beamte urzędnik

der Tee herbata
das Bier piwo
die Tasse filiżanka
das Weinglas kieliszek
das Bierglas szklanka
weiß biały
blau niebieski
französisch francuski

ein Reisender podróżny
ein Fremder cudzoziemiec
ein Beamter urzędnik

frisch świeży
süß słodki
das Schloß (liczb. mn. -er)
zamek
wir haben getrunken piliśmy
ich habe gesehen widziałem
die Semmel bułka.

Ćwiczenie 49.

1. Hier ist ein guter Tee und warme Milch. 2. Wir haben starken Wein getrunken. 3. Wollen Sie frisches Wasser? — Nein, geben Sie mir frisches Bier! 4. Hat der Bäcker gutes Brot? — Ja, er hat immer gutes Brot, er hat auch frische Semmeln. 5. Hier sind schöne Blumen und reife Früchte. 6. Ich habe viele französische Soldaten gesehen. 7. Gute, alte Weine sind teuer. 8. Ich habe schönes rotes Papier gekauft. 9. Diese Frau verkauft (sprzedaje) gute, frische, süße Milch. 10. Geben Sie mir ein Glas süße Milch und ein Stück gutes Weißbrot (weißes Brot)! 11. Neue Freunde sind nicht immer gute Freunde.

Ćwiczenie 50.

1. Otóż dwa kieliszki dobrego wina i dwie szklanki dobrego piwa. 2. Otóż dwa piękne zamki. 3. Czy piliście wino francuskie? — Tak, piłem czerwone wino z Bordeaux. 4. Karol i Henryk są pilni uczniowie. 5. Nasz ogrodnik sprzedaje (verkauft) dojrzałe winogrona. 6. Mój brat Ludwik kupił butelkę czerwonego atramentu i białego papieru do zeszytów. 7. My mamy trzy stare konie, wy macie dwa młode psy. 8. Młode dziewczynki miały czerwone i białe wstążki. 9. Ci uczniowie mają kilka francuskich książek.

Pytanie.

Rozmówki.

Odpowiedź.

Ist Karl fleißig?
 Wer hat dieses schöne Bild gemalt?
 Haben Sie einen großen Garten?
 Was verkauft diese Frau?
 Hat der Bäcker gutes Brot?
 Haben Sie einen neuen Hut?

Ja, er ist fleißig.
 Ein polnischer Maler.
 Nein, er ist nicht groß.
 Sie verkauft süße Milch.
 Er verkauft immer gutes Brot.
 Nein, ich habe einen alten.

Lektura.

Das Wappen „Goldschenkel“. Złotogoleńczyk.

Auf einem Feldzug des Königs Boleslaw Schiefmund in Schlesien gegen die Böhmen begleitete ihn unter anderen auch ein Hufschmied, der bei einem Treffen zugleich mit seinem Gebieter in Gefangenschaft geriet (Imperfect.). Beide wurden (zostali) in einen tiefen Kerker gebracht (wtrąconi) und Fuß an Fuß aneinander geschmiedet. Umsonst sann (Imp.) der treue Hufschmied auf Mittel und versuchte in jeder Weise, doch fruchtlos, seinen teuren Herrn zu befreien. Endlich, als einmal die Aufmerksamkeit der Wächter nachgelassen hatte (Plusquamp.), ergriff er die günstige Gelegenheit, und ohne sich lange zu besinnen, schnitt (Imp.) er sich seinen Fuß ab, verband (Imp.) die Wunde mit des Königs Leibbinde und verhalf (Imp.) diesem zur Flucht, die auch glücklich gelang (Imp.). Der Herzog Wladislaw von Böhmen ehrte (Imp.) auch an dem Feinde die treue Hingebung des Dieners gegen seinen Herrn, ließ (Imp.) seine Wunde heilen und sandte (Imp.) den Getreuen reichlich beschenkt in sein Vaterland zurück. Hier nahm (Imp.) der König ihn mit hohen Ehren auf, und zur Verherrlichung seiner Aufopferung verlieh (Imp.) er ihm ein adliges Wappen, in dessen Schilde ein abgeschrittener Fuß in Gold gemalt war. Darum hieß (Imp.) es „Goldschenkel“.

Słówka.

Der Feldzug wyprawa wojenna
 der Hufschmied kowal
 das Treffen potyczka
 der Gebieter pan
 der Kerker więzienie
 umsonst nadaremnie
 sinnend przemyśliwać
 das Mittel środek
 die Weise sposób
 fruchtlos bezskutecznie
 befreien uwolnić
 die Aufmerksamkeit uwaga
 der Wächter stróż

verhelfen pomóc
 die Flucht ucieczka
 gelingen udać się
 heißen nazywać się
 darum dla tego
 der Herzog książe
 ehren uszanować
 das Vaterland ojczyzna
 die Ehre honor
 adlig szlachecki
 der Schenkel goleń
 der Schild tarcza
 das Wappen herb

Schlesien Szląsk
 der Schlesier Szlązak
 Böhmen Czechy
 der Böhme Czech
 begleitete towarzyszył
 in Gefangenschaft geraten dostać
 się do niewoli
 an etwas schmieden przykuć
 do czego
 versuchen próbować
 jeder wszelki
 nachlassen zwolnieć, sfolgować

Gelegenheit ergreifen korzystać
 z okoliczności
 ohne sich zu bestimmen nie namy-
 slając się
 abschneiden urznąć
 die Leibbinde pas
 verbinden owiązać
 die Hingebung przywiązanie
 zurücksenden odesłać
 heilen wyłeczyć
 zur Verherrlichung dla uświet-
 nienia.

Lekcja dwudziesta szósta (26).

Stopniowanie przymiotników.

Rozróżniamy trzy stopnie w niemieckim języku: stopień równy (Positiv), stopień wyższy (Comparativ), i stopień najwyższy (Superlativ). Stopień wyższy formujemy przez dodanie końcówki **er** albo **r** do źródłosłowu, stopień najwyższy przez dodanie końcówki **ste**, przyczem samogłoski; **a**, **o**, **u** zwykle ulegają przegłosowi

Positiv.	Przykłady.	Comparativ.
klein mały		kleiner mniejszy
groß wielki		größer większy
schön piękny		schöner piękniejszy
alt stary		älter starszy
lang długi		länger dłuższy

Superlativ.		
der, die, das	kleinste ¹	najmniejszy
" "	größte	największy
" "	schönste	najpiękniejszy
" "	älteste	najstarszy
" "	längste	najdłuższy.

Przymiotniki w stopniu wyższym i najwyższym odmieniają się tak samo jak w stopniu równym.

Przykłady.

Liczba pojedyncza.

- N. der kleinste Knabe najmniejszy chłopiec
 G. des kleinsten Knaben najmniejszego chłopca
 D. dem kleinsten Knaben najmniejszemu chłopcu
 i t. d.

¹ Stopień najwyższy brzmi także am kleinsten, jest to właściwie przystówek, ale używa się w orzeczeniu, a więc Karl ist der größte von allen Knaben, albo Karl ist am größten b. a. R. Karol jest z wszystkich chłopców największy.

Liczba mnoga.

N. die kleinsten Knaben najmniejsi chłopcy

G. der kleinsten Knaben najmniejszych chłopców
i t. d.

Uwaga 1. Jeżeli stopień równy kończy się na *f, ß, z, ð, fch* lub na *d, t*, wstawiamy przed końcówką *st* samogłoskę *e*, ale wielozgłoskowe, nie mające przycisku na ostatniej zgłosce z końcówkami *d, t, isch* nie wsuwają *e*.

Przykłady.

Positiv.

Superlativ.

ichlecht zły

der, die, das ichlechteste najgorszy

kurz krótki

der, die, das kürzeste najkrótszy

alt stary

der, die, das älteste najstarszy

fomisch komiczny

der, die, das komischste najkomicz-

geachtet szanowany

der geachtetste.

[niejszy]

Nieregularne stopniowanie przymiotników.

Positiv.

Comparativ.

gut dobry

besser lepszy

groß wielki

größer większy

hoch wysoki

höher wyższy

nahe bliski

näher bliższy.

Superlativ.

der beste albo am besten najlepszy

der größte albo am größten największy

der höchste albo am höchsten najwyższy

der nächste albo am nächsten najbliższy.

Uwaga 2. Przy porównywaniu po stopniu równym kładzie się: **wie** jak, po stopniu wyższym: **als** niż, niżeli.

Przykład.

Ludwig ist ebenso jung wie ich, aber geschickter als ich.

Ludwik jest tak młody jak ja, ale zręczniejszy niż ja.

Słówka.

Wolga Wolga

tief głęboki

der Adler orzeł

der Sommer lato

leicht lekki

das Weibchen fijołek

im Frühling wiosną

manchmal czasem

noch jeszcze

der Feldherr wódz

das Blei ołów

das Kupfer miedź

das Öl olej, oliwa

das Platin platyna

das Metall (liczb. mn. -le)

der Rhein Ren [kruszec

nützlich użyteczny

breit szeroki.

Ćwiczenie 51.

1. Der Esel ist kleiner als das Pferd. 2. Der Fluß ist tief; der See ist tiefer als der Fluß. 3. Karl ist stärker als Wilhelm, er ist der stärkste Knabe. 4. Marie ist fleißiger als Emilie. 5. Dein Kleid ist schöner als sein Kleid. 6. Der Adler ist der stärkste Vogel, er hat die längsten Flügel. 7. Im Frühling sind die Tage kürzer als im Sommer, aber im Winter sind die Tage am kürzesten. 8. Das Silber ist kostbarer als das Kupfer. 9. Das Platin ist das kostbarste Metall. 10. Das beste Bier kommt (pochodzi) aus München. 11. Der breitetste und längste Fluß Europas ist die Wolga.

Ćwiczenie 52.

1. Róza jest piękniejsza niż fijołek. 2. Brat jest starszy niż siostra. 3. Europa jest mniejsza niż Azja. 4. Gruszki są słodsze niż jabłka, winogrona są najśłodsze. 5. Ta góra jest wyższa niż ów kościół. 6. Bogaci nie są zawsze najszczęśliwsi. 7. Kawa jest lepsza niż herbata. 8. Napoleon był największym wodzem. 9. Ołów jest użyteczny, miedź jest użyteczniejsza, a najużyteczniejszym kruszcem jest żelazo. 10. Wasz ogród jest tak piękny i wielki jak mój (der meinige). 11. Dzieci najlepszych rodziców są czasem złe. 12. Ren jest największą rzeką w Niemczech, ale w Europie są jeszcze większe rzeki.

Pytanie.**Rozmówki.****Odpowiedź.**

Ist das Weisichen schöner als die Rose?

Nein, die Rose ist schöner.

Welches ist das kostbarste Metall?

Das Platin ist das kostbarste.

Welches ist das nützlichste Metall?

Das Eisen ist das nützlichste.

Welches ist das stärkste Tier?

Der Elefant ist das stärkste Tier.

Welches ist der kälteste Monat des Jahres?

Der Monat Januar ist der kälteste.

Lekcja dwudziesta siódma (27).**1. Liczebniki główne Grundzahlen.**

ein, eine, ein (eins) jeden

sechs sześć

zwei dwa

sieben siedem

drei trzy

acht ośm

vier cztery

neun dziewięć

fünf pięć

zehn dziesięć

elf jedenaście	fünffzig pięćdziesiąt
zwölf dwanaście	sechzig sześćdziesiąt
dreizehn trzynaście	siebzig siedemdziesiąt
vierzehn czternaście	achtzig osmdziesiąt
fünfzehn piętnaście	neunzig dziewięćdziesiąt
sechzehn szesnaście	hundert sto
siebzehn siedemnaście	hundertein sto jeden
achtzehn ośmnaście	hundertzwei sto dwa
neunzehn dziewiętnaście	zweihundert dwieście
zwanzig dwadzieścia	dreihundert trzysta
einundzwanzig dwadzieścia i	tausend tysiąc
jeden	zweitausend dwa tysiące
zweiundzwanzig dwadzieścia	zehntausend dziesięć tysięcy
i dwa	1890 eintausendachthundert-
dreiundzwanzig dwadzieścia	neunzig albo achtzehn-
trzy	hundertneunzig
vierundzwanzig dwadzieścia	1917 eintausendneunhundert-
cztery i t. d.	siebzehn albo neunzehn-
dreißig trzydzieści	hundertsiebzehn.
vierzig czterdzieści	

Uwagi.

1. Licząc, mówimy: einß, zwei, drei, vier i t. d.
2. Liczebniki mnożne, odpowiadające na pytanie ile razy? tworzą się przez dodanie słowa **mal** do liczebników głównych: einmal raz, zweimal dwa razy, dreimal trzy razy, viermal cztery razy.
3. Ile lat masz pan? tłumaczy się w niemieckim przez: Wie alt sind Sie? Odpowiedź urabiamy ze słowa posiłkowego sein i przymiotnika alt:
Ich bin zwölf Jahre alt mam lat dwanaście.
Ich bin zweiundzwanzig Jahre alt mam lat dwadzieścia dwa.
4. Która godzina tłumaczy się przez: Wieviel Uhr ist es?
Druga godzina " " " Es ist zwei Uhr.
Kwadrans na trzecią " " " ein Viertel auf drei
O trzeciej godzinie " " " um drei Uhr.

Nazwiska miesięcy:

Januar styczeń	Mai maj	Septem'ber wrzesień
Februar luty	Juni czerwiec	Okto'ber październik
März marzec	Juli lipiec	Novem'ber listopad
April kwiecień	August' sierpień	Dezem'ber grudzień.

Słówka.

Das Schaf owca (liczb. mn. -e)
der Schäfer owczarz
das Reh sarna

die Woche tydzień
kühl chłodny
Ostern Wielkanoc

Weihnachten Boże Narodzenie
der Frank (liczb. mn. -en) frank
die Minute minuta

die Krone korona
österreichisch austriacki
der Sieg zwycięstwo.

Monety niemieckie.

Ein Pfennig fenig
eine Mark marka

zwei Pfennig dwa fenigi
zwei Mark dwie marki.

Ćwiczenie 53.

1. Mein Bruder hat ein Pferd. 2. Eine Stunde hat sechzig Minuten. 3. Im Dezember ist Weihnachten. 4. Ostern ist im März oder April, Pfingsten im Mai oder Juni. 5. Wie viele Siege haben die Deutschen 1870 gewonnen? 6. Gebt mir fünfzehn Mark und neunzig Pfennig! 7. Der deutsche Kaiser Wilhelm der Zweite hatte sechs Söhne und eine Tochter. 8. Im Theater waren tausend Menschen. 9. Ich habe einen Bruder und zwei Schwestern. 10. Mein Oheim hat sechs Kinder gehabt; er hat drei Söhne und zwei Töchter verloren. 11. Unser Nachbar hat sieben Pferde, acht Kühe und zwanzig Schafe. 12. Zweimal drei sind sechs. 13. Fünfmal neun ist (macht) fünf- undvierzig. 14. Wie alt sind Sie? — Ich bin achtzehn Jahre alt. 15. Der Januar hat einunddreißig Tage, der Februar achtundzwanzig (neunundzwanzig) und der April dreißig Tage. 16. Das Jahr hat zweiundfünfzig Wochen, die Woche hat sieben Tage. 17. Wieviel Geld haben Sie? — Ich habe dreiundzwanzig Frank. 18. Die deutsche Münzeinheit (jednostka monetarna) ist die Mark, die (która) in hundert Pfennig eingeteilt wird (dzieli się).

Ćwiczenie 54.

1. Ile masz błędów? — Mam pięć błędów, mój brat ma siedm. 2. Ile jest sześć więcej dziewięć? — Sześć i dziewięć jest piętnaście. 3. Tydzień ma siedm dni. 4. Miesiąc czerwiec ma 30 dni, lipiec ma 31 dni. 5. Ile lat masz pan? — Mam dwadzieścia lat. 6. Byłem dwa razy w Trewirze (Trier) i cztery razy w Akwizgranie (Aachen). 7. Ile pieniędzy masz pan? — Mam 22 marki, a mój brat ma 15 marek, to wynosi 37 marek. 8. W maju tej wiosny było¹ dwadzieścia dni ciepłych a jedenaście chłodnych. 9. Rok ma 52 tygodnie a 365 dni.

¹ Jeżeli liczby niemieckie od zwał począwszy są podmiotem, kładzie się orzeczenie w liczbie mnogiej.

Lekcyja dwudziesta ósma (28).

2. Liczebniki porządkowe Ordnungszahlen.

Liczebniki porządkowe tworzą się z głównych przez dodanie końcówki *te*, począwszy zaś od dwudziestu końcówki *ste*. Odmienną formę mają tylko: *der erste* pierwszy, *der dritte* trzeci i *der achte* ósmy.

Wszystkie liczebniki porządkowe odmieniają się jak przymiotniki. Przy oznaczeniu godzin i lat używa się w niemieckim języku liczebników głównych. N. p. O dziesiątej godzinie um *zehn* Uhr. Wojna wszechświatowa wybuchła w roku 1914. *Der Weltkrieg* brach im *Jahre eintausendneunhundert(und)vierzehn* albo *neunzehn(hundertvier)zehn* auß.

der erste pierwszy	der neunzehnte dziewiętnasty
„ zweite drugi	„ zwanzigste dwudziesty
„ dritte trzeci	„ einundzwanzigste dwudziesty pierwszy
„ vierte czwarty	„ zweiundzwanzigste dwudziesty drugi
„ fünfte piąty	„ dreißigste trzydziesty
„ sechste szósty	„ vierzigste czterdziesty
„ sieb(en)te siódmy	„ fünfzigste pięćdziesiąty
„ achte ósmy	„ sechzigste sześćdziesiąty
„ neunte dziewiąty	„ siebzigste siedmdziesiąty
„ zehnte dziesiąty	„ achtzigste ośmdziesiąty
„ elfte jedenasty	„ neunzigste dziewięćdziesiąty
„ zwölfte dwunasty	„ hundertste setny
„ dreizehnte trzynasty	„ tausendste tysięczny
„ vierzehnte czternasty	„ letzte ostatni.
„ fünfzehnte piętnasty	
„ sechzehnte szesnasty	
„ siebzehnte siedmnasty	
„ achtzehnte osmnasty	

Nazwiska dni.

Sonntag niedziela	Donnerstag czwartek
Montag poniedziałek	Freitag piątek
Dienstag wtorek	Sonnabend } sobota.
Mittwoch środa	Samstag }

Słówka.

Der Band tom (l. mn. Bände)
 der Platz plac
 der Nachfolger następcja
 Sedan Sedan

der Teil część
 er wurde geboren urodził się
 er starb umarł.

Ćwiczenie 55.

1. Der erste Band dieses Buches ist schön. 2. Haben Sie den zweiten Band? — Nein, ich habe den dritten Band. 3. Dieses ist mein erstes Glas. 4. Emilie ist in der dritten Klasse, und ihre Schwester Anna ist in der fünften Klasse. 5. Der Montag ist der zweite Tag der Woche, der Freitag ist der sechste. 6. Der November ist der elfte Monat des Jahres. 7. Wilhelm der Zweite war deutscher Kaiser von 1888 bis 1918. Er wurde am 27. Januar 1859 in Berlin geboren. Sein Großvater war Wilhelm der Erste. Dieser starb am 9. März 1888. Sein Nachfolger war Kaiser Friedrich der Dritte. Er war nur 99 Tage auf dem Throne. 8. Friedrich Schiller wurde am 10. November 1759 geboren. Er starb am 10. Mai 1805. 9. Am 1. September 1870 haben die Deutschen bei Sedan einen großen Sieg gewonnen (odniosli). 10. Der Monat ist der zwölfte Teil, die Woche der zweiundfünfzigste Teil des Jahres. 11. Die Minute ist der sechzigste Teil der Stunde.

Ćwiczenie 56.

1. Wtorek jest trzeci dzień tygodnia, czwartek piąty, sobota ostatni. 2. Mam dwadzieścia i jeden lat. 3. Czerwiec jest szósty, grudzień ostatni miesiąc roku. 4. Henryk Czwarty był dobrym królem. 5. Cesarz niemiecki Wilhelm I urodził się 22 marca 1799 roku, od 18 go stycznia 1871 roku do 9 marca 1888 roku był cesarzem. 6. Bądź u mnie (bei mir) w niedzielę (am S.) o piątej godzinie po południu.

Pytanie.**Rozmówki.****Odpowiedź.**

Wie viele Fehler hat Georg?

Er hat sechs Fehler.

Wie alt ist Karoline?

Sie ist 18 Jahre alt.

Wieviel sind 10 und 50?

10 und 50 sind 60.

Wann wurde Karl V. geboren?

Er wurde geboren im Jahre 1500 (tausendfünfhundert).

Wann starb Wilhelm der Erste?

Er starb im Jahre 1888 (achtzehnhundertachtundachtzig).

Wie alt war er?

Er war 91 Jahre alt.

Wieviel Uhr ist es?

Es ist elf Uhr oder halb zwölf.

Lekcja dwudziesta dziewiąta (29).**Odmiana czasowników czyli słów.**

Odmiana słów nazywa się konjugacją; rozróżniamy w niej trzy formy tematowe, od których się tworzy reszta form a mianowicie 1 osobę l. p. czasu teraźniejszej.

antwort' 15
15
 21/4. 15

szego formy czynnej, n. p. ich **liebe** kocham, takąż osobę czasu przeszłego formy czynnej, n. p. ich **liebte** kochałem i imiesłów czasu przeszłego for. bier., n. p. **geliebt** kochany.

Te czasowniki, które w formach tematowych nie zmieniają samogłoski rdzennej, lecz jedynie w drugiej przybierają końcówkę **te**, a w trzeciej, obok przybranki **ge**, końcówkę **t**, odmieniają się podług konjugacji słabej. Reszta słów ma w drugiej i trzeciej formie tematowej zamianę samogłoski (**Ablaut**), a w 1 i 3 osobie l. poj. drugiej formy tematowej nie przybiera żadnej końcówki, w trzeciej formie ma końcówkę **en**. Tę odmianę nazywamy konjugacją mocną.

Konjugacja słaba.

Formy tematowe.

Bezokolicznik lieb-en kochać:

1. forma tem. ich lieb-e kocham
2. „ „ ich lieb-te kochałem
3. „ „ ge-lieb-t kochany.

Zakończenia czasu teraźniejszego.

Liczba pojedyncza.

Liczba mnoga.

1. —e, n. p. Ich lieb-e	—en, wir lieb-en
2. —st (est), du lieb-st	—t (et), ihr lieb-t
3. —t (et), er lieb-t	—en, sie lieb-en.

Zakończenia czasu przeszłego niedokonanego.

Liczba pojedyncza.

Liczba mnoga.

1. —te, n. p. Ich lieb-te	—ten, wir lieb-ten
2. —test, du lieb-test	—tet, ihr lieb-tet
3. —te, er lieb-te	—ten, sie lieb-ten.

3. Czas przyszły i tryb warunkowy tworzą się za pomocą bezokolicznika i słowa posiłkowego ich werde i ich würde. Przykład: Ich werde lieben będę kochał. Ich würde lieben kochałbym.

3. Imiesłów czasu teraźniejszego tworzy się przez dodanie do źródłosłowu końcówki =end, n. p. lieb-end kochając. Imiesłów czasu przeszłego zaś dodaje t i przed źródłosłowem przybrankę ge=: n. p. ge-lieb-t kochany.

4. Czasy złożone tworzą się za pomocą imiesłowu czasu przeszłego i słowa posiłkowego haben (czasem i sein).

Przykłady.

Czas przeszły dokonany.

Czas zaprzeszczy.

Ich habe gelobt pochwaliłem Ich hatte gelobt pochwaliłem był
 du hast gelobt pochwaliłeś du hattest gelobt pochwaliłeś był
 i t. d.

Odmiana słowa konjugacyi słabej.

Lachen śmiać się.

Czas terażniejszy.

Czas przeszły niedokonany.

Ich lache śmieję się
 du lachst śmiejesz się
 er lacht śmieje się
 wir lachen śmiejemy się
 ihr lacht śmiejecie się
 sie lachen śmieją się

Ich lachte śmiałem się
 du lachtest śmiałeś się
 er lachte śmiał się
 wir lachten śmieliśmy się
 ihr lachtet śmieliście się
 sie lachten śmieli się.

Czas przyszły.

Ich werde lachen będę się śmiał
 du wirst lachen będziesz się śmiał
 er wird lachen będzie się śmiał
 wir werden lachen będziemy się śmieli
 ihr werdet lachen będziecie się śmieli
 sie werden lachen będą się śmieli.

Tryb war. czasu terażn.

Ich lache że się śmieję	wir lachen
du lachest	ihr lachtet
er lache	sie lachen.

Tryb warunkowy czasu przeszł.

Ich würde lachen śmiałbym się
 du würdest lachen śmiałbyś się
 er würde lachen śmiałby się
 wir würden lachen śmielibyśmy się
 ihr würdet lachen śmielibyście się
 sie würden lachen śmieliby się.

Tryb rozkazujący.

Bezokolicznik.¹

Lache śmieję się	lachen śmiać się
lachen Sie śmieję się pan	<u>um zu ... lachen aby się śmiać.</u>

Imiesłów.

Czas terażniejszy: lachend śmiejąc się.

Czas przeszły: gelacht który śmiał się.

¹ Niemiecki język posiada także bezokolicznik czasu przeszłego, n. p. gehabt haben, gewesen sein, gelacht haben. Der Knabe behauptet, der Erste gewesen zu sein chłopiec twierdzi, że był pierwszy.

Pytająca i przecząca forma tworzą się jak u słów posiłkowych.

Forma pytająca.

Czas teraźniejszy.

Czas przeszły niedokonany.

Lache ich? czy się śmieję? lachen wir? czy się śmiejemy?
 lachst du? czy się śmiejesz? lacht ihr? czy się śmiejecie?
 lacht er? czy się śmieje? lachen sie? czy się śmieją?
 Lachte ich? czy się śmiałem? lachten wir? czy się śmieliśmy?
 lachtest du? czy się śmiałeś? lachtet ihr? czy się śmieliście?
 lachte er? czy się śmiał? lachten sie? czy się śmieli?

Forma przecząca.

Czas teraźniejszy.

Ich lache nicht nie śmieję się
 du lachst nicht nie śmiejesz się
 er lacht nicht nie śmieje się
 wir lachen nicht nie śmiejemy się
 ihr lacht nicht nie śmiejecie się
 sie lachen nicht nie śmieją się.

Forma przecząco-pytająca.

Czas przeszły niedokonany.

Lachte ich nicht? czy nie śmiałem się?
 lachtest du nicht? czy nie śmiałeś się?
 lachte er nicht? czy nie śmiał się?
 lachten wir nicht? czy nie śmieliśmy się?
 lachtet ihr nicht? czy nie śmieliście się?
 lachten sie nicht? czy nie śmieli się?

Podług wzoru słowa lachen odmieniają się pomiędzy innemi także następujące słowa:

machen robić, zrobić, czynić ¹	lernen uczyć się
lieben kochać	strafen karać
loben chwalić	bestrafen ukarać
kaufen kupować	bauen budować, pobudować
hören słyszeć	wohnen mieszkać
suchen szukać, poszukać	sagen powiedzieć
holen przywieść, przypro- wadzić, przynieść	fragen pytać się
zeigen pokazać, wskazać	weinen płakać
	wünschen życzyć, żądać.

¹ Niemiecki język nie rozróżnia czasowników niedokonanych — robić — i dokonanych — zrobić —, czasem jednakże wyraża czynność dokonaną jak w polskiem, n. p. ein Buch lesen czytać książkę, ein Buch durchlesen przeczytać książkę.

Słówka.

Die Musik muzyka
die Briefftasche portfel
ob czy
gegenwärtig obecnie

morgen früh jutro rano
daß że
lange długo
vielmehr raczej.

Ćwiczenie 57.

1. Ich lache. 2. Warum lachst du? 3. Was machst du?
4. Was machen Sie? — Ich mache meine Aufgabe. 5. Ich lobe
den Knaben. 6. Du lobst deine Schwester. 7. Der Lehrer lobt
den Schüler. 8. Wir lieben die artigen Kinder. 9. Die Kinder
lieben ihre Eltern. 10. Was suchen Sie? — Ich suche meine
Briefftasche. 11. Mein Nachbar baute ein Haus. 12. Das Kind
weinte. 13. Die Kinder weinten. 14. Die Schülerin lernte
ihre Aufgabe. 15. Du lerntest deine Aufgabe nicht gut.
16. Hören Sie die Musik? — Nein, ich höre sie (jej) nicht.
17. Der Vater würde lachen, wenn er hier wäre. 18. Mein
Freund wird einen Stock kaufen; er würde auch einen Regen-
schirm kaufen, wenn er Geld genug hätte. 19. Sagen Sie mir
alles (wszystko)!

Ćwiczenie 58.

1. Co robisz? — Uczę się (mojej) lekcyi. 2. Nau-
czyciele chwala pilnych uczniów, ale nie chwala leniwych
uczniów. 3. Mój brat kupił wczoraj pióra i ołówki.
4. Córeczka mówiła: Będę kochała zawsze swego ojca.
5. Mój przyjaciel pobudował dwa domy przy (am) rynku.
6. Czego pan żadasz? — Nie żadam niczego. 7. Nie
kupiłbym tych wstążek. 8. Nie słyszałeś, czy mamy
piątego, czyli szóstego tego miesiąca być u naszego ku-
zyna? 9. Nie pytaj się tak często, poszukaj raczej w
książce.

Lektura.

Der Morgen. Poranek.

Die Nacht ist vorüber (minęła); es wird hell; der Tag
beginnt; die Hähne (koguty) haben schon gekräht; die Sper-
linge zwitschern auf den Dächern (dachy); die Lerchen singen
auf den Feldern. Die Menschen verlassen ihre Betten und
gehen an ihre Arbeit.

Die Strahlen der Sonne wecken die noch schlafenden
Tiere; die Bienen fliegen aus ihrem Korbe (ul) und suchen
Honig in den Blumen. Die Tauben fliegen in den Hof oder
auf das Feld, um ihr Frühstück zu holen.

Auf den Wiesen und auf den Feldern glänzt alles von hellen Taupropfen (krople rosy). Was gestern dürr war, ist heute wieder frisch geworden, und die Menschen, welche gestern müde waren, sind jetzt wieder gestärkt und arbeiten munter.

Słówka.

Soll werden rozjaśniać się
 beginnen zaczynać się
 krähen piąć, krakać
 zwischern świergotać
 die Berche skowronek
 verlassen opuszczać
 die Arbeit praca, robota
 wecken budzić
 schlafend śpiący
 das Tier zwierzę
 die Biene pszczoła
 fliegen wylatać

die Taube gołąb
 das Frühstück śniadanie
 die Wiese łąka
 glänzen błyszczeć
 dürr suchy
 frisch werden odświeżyć się
 müde zmęczony
 jetzt teraz
 gestärkt pokrzepiony
 arbeiten pracować
 munter wesoły.

Lekcja trzydziesta (30).

Czasy złożone.

Czas przeszły dokonany.

Ich habe gelacht śmiałem się
 du hast gelacht śmiałeś się
 i t. d.

Czas zaprzeszczy.

Ich hatte gelacht śmiałem się był
 du hattest gelacht śmiałeś się był
 i t. d.

Czas przyszły dokonany.

Ich werde gelacht haben będę się śmiał (zaśmieję się)
 du wirst gelacht haben будziesz się śmiał
 i t. d.

Tryb warunkowy czasu przeszłego dokonanego.

Ich würde gelacht haben śmiałbym się był
 du würdest gelacht haben śmiałbyś się był
 i t. d.

Uwaga. Zamiast ich würde gelacht haben można mówić ich hätte gelacht.

Forma przocząca.

Czas przeszły dokonany.

Ich habe nicht gelacht nie śmiałem się
 du hast nicht gelacht nie śmiałeś się
 i t. d.

Forma pytająca.

Habe ich gelacht? czy śmiałem się?

Haben Sie gelacht? czyś pan się śmiał?

Hat der Schüler gelacht? czy uczeń się śmiał?

Forma przecząco-pytająca.

Czas przeszły dokonany.

Habe ich nicht gelacht? czy nie śmiałem się?

Haben Sie nicht gelacht? czyś pan się nie śmiał?

Hat der Schüler nicht gelacht? czy uczeń się nie śmiał?

Słówka.

Der Lärm hałas, zgiełk ✓
früher dawniej
Julie Julia
Julchen Julcia
auf dem Lande na wsi
der Schnee śnieg

schneit śnieg pada
weil ponieważ
die Musiklehrerin nauczycielka
muzyki
angenehm przyjemny.

Ćwiczenie 59.

1. Ich habe meine Aufgabe gestern gemacht, aber Karl hat seine Aufgabe nicht gemacht. 2. Ludwig, warum hast du deine Lektion nicht gelernt? — Ich habe nicht Zeit gehabt. 3. Wer hat gelacht? — Emilie hat gelacht. 4. Haben Sie die Musik gehört? — Ich habe die Musik nicht gehört, aber ich habe (einen) Lärm gehört. 5. Mein Nachbar wird dieses Haus kaufen, er würde auch den Garten gekauft haben, wenn er mehr Geld hätte. 6. Wer hat in diesem Schloß (Schlosse) gewohnt? — Der Graf hat früher in diesem Schloß gewohnt, aber er wohnt jetzt nicht mehr darin (tam), er wohnt jetzt in Mainz (Moguncya). 7. Der Lehrer würde die Schüler gelobt haben, wenn sie fleißiger gewesen wären. 8. Der Lehrer wollte den Knaben bestrafen, weil er gelacht hatte.

Ćwiczenie 60.

1. Ja zrobiłem trzy błędy, a Karol zrobił dwa błędy, Henryka zadanie jest bez błędu. 2. Julia nie zrobiła swego zadania, była chora. 3. Nauczyciel chwalił uczniów i uczennice za (wegen) dobre prace, a rodzice będą także zadowoleni. 4. Ludzie bogaci mieszkają latem (im S.) na wsi, a zimą w mieście, bo gdy dni są ciepłe i długie, jest wieś przyjemna, ale gdy deszcz lub śnieg pada, przyjemniejsze miasto. 5. Kto płakał na ulicy? — Karolek płakał i szukał swych zabawek. 6. Pytałem się chłopca, w którym domu mieszka p. Müller, ale nie mógł domu p. Müllera wskazać.

Pytanie.	Rozmówki.	Odpowiedź.
Was sagen Sie?		Ich sage nichts.
Wen lieben die Kinder?		Die Kinder lieben ihre Eltern.
Was sucht Karl?		Er sucht sein Federmesser.
Hat er auf dem Tische gesucht?		Er hat überall (wszędzie) gesucht.
Wer hat diese Aufgabe gemacht?		Ich habe sie (je) gemacht.
Ist sie gut gemacht?		Nein, sie ist schlecht (złe) gemacht.
Was machen Sie da (tam)?		<u>Ich lerne meine Lektion.</u>
Warum weint das Kind?		Die Mutter hat es gestraft.
Warum lachen Sie, mein Herr?		Ich werde Ihnen (panu) nicht sagen, warum ich lache.
Hat der Schneider meinen Rock gemacht?		Er hat ihn (go) noch nicht gemacht, er wird ihn morgen machen.

Lekcyja trzydziesta pierwsza (31).

Uwagi nad słowami konjugacyi słabej.

1. Słowa zakończone na **eln** i **ern** jak **handeln** działać, **wandern** wędrować wyrzucają w pierwszej osobie liczby pojedynczej zwykle **e** przed **l** i **r**, a więc **ich hand(e)le** działałam, **ich wand(e)re** wędruję.

Tak samo się konjugują:

tabeln ganić	segeln żeglować
lächeln uśmiechać się	schütteln trząść. ✓

2. Słowa kończące się na **den**, **ten**, **gnen** zatrzymują w wszystkich osobach czasu teraźniejszego, czasu przeszłego niedokonanego i imiesłowni czasu przeszłego **e** przed zakończeniem.

Przykłady.

warten czekać.

<p>Czas teraźniejszy.</p> <p>Ich warte czekam du wartest czekasz er wartet czeka wir warten czekamy ihr wartet czekacie sie warten czekają</p>	<p>Czas przeszły niedokonany. Imiesłów.</p> <p>Ich wartete czekałem gewartet du wartetest czekałeś er wartete czekał wir warteten czekaliśmy ihr wartetet czekaliście sie warteten czekali.</p>
--	--

Czas przeszły dokonany.

Ich habe gewartet czekałem
i t. d.

Tak samo się konjugują:

baden kąpać się	fürchten obawiać się
beten modlić się	regnen padać
arbeiten pracować	begegnen z III przyp. spo-
antworten odpowiadać	tykać, spotkać
achten uważać, szanować ✓	mieten wynająć. ✓
töten zabijać	

Czas przeszły niedokonany: ich badete, betete, arbeitete i t. d.
Imiesłów czasu przeszłego: gebadet, gebetet, gearbeitet i t. d.

3. Słowa zakończone na **ieren** i z przybrankami: **be, ge, emp, ent, er, ver, zer** nie przyjmują w imiesłowie czasu przeszłego przybranki **ge**.

Przykłady.

studieren studyować,	imiesłów czas. p.	studiert
probieren próbować,	„ „ „	probiert
begegnen spotkać,	„ „ „	begegnet.

4. Słowa **brennen, fennen, nennen, rennen, senden, wenden** przemieniają w czasie przeszłym niedokonanym i imiesłowie czasu przeszłego **e** na **a**.

	Czas terażn.	Czas prz. nied.	Imiesłów.
brennen palić, spalić	ich brenne	ich brannte	gebrannt
fennen znać	ich fenne	ich fannte	gefannt
nennen nazywać	ich nenne	ich nannte	genannt
rennen biegać	ich renne	ich rannte	gerannt
senden posyłać	ich sende	ich sandte	gesandt ¹
wenden odwrócić	ich wende	ich wandte	gewandt. ¹

5. Słowa **denken** myśleć, **bringen** przynosić, **wissen** wiedzieć zmieniają w czasie przeszłym niedokonanym i imiesłowie samogłoskę rdzenną, a oba pierwsze i spółgłoski, przyjmując równocześnie zakończenia regularne:

	Czas terażniejszy.	Czas przeszły niedok.	Imiesłów czas. p.
Ich denke myślę	ich dachte	gedacht	
ich bringe przynoszę	ich brachte	gebracht	
ich weiß wiem	ich mußte	gewußt	

i t. d.

Uwaga. Czas terażniejszy słowa **wissen** jest nieregularny

Ich weiß wiem	du weißt wiesz	er weiß wie
wir wissen	ihr wißt	sie wissen.

¹ Używają się także formy: ich sendete, gesendet i ich wendete, gewendet.

Słówka.

Die Geschichte historia
 der Gefangene więzien, jeniec
 der Schuhmacher szewc
 heute dziś
 zittern trząść się; trząść szütteln
 der Brief list ✓

alt starożytny
 unartig niegrzeczny
 der Briefträger listowy, listonosz
 merkwürdig dziwny ✓
 bekannt znany, znajomy
 genug dosyć.

Ćwiczenie 61.

1. Ich warte in dem (im) Garten. 2. Ich wartete eine Stunde. 3. Du handelst recht (dobrze). 4. Der Knabe badete gestern in dem (im) Flusse, er badet alle Tage. 5. Was fürchtest du? — Ich fürchte nichts. 6. Es regnet stark (silnie). 7. Ich achte diesen Mann nicht, denn er arbeitet nichts. 8. Die armen Soldaten haben viel gearbeitet. 9. Wir haben vier Stunden studiert. 10. Man hat lange probiert. 11. Der Briefträger hat meinem Vater einen Brief gebracht. 12. Wissen Sie, wo meine Schwester ist? — Nein, ich weiß es nicht.

Ćwiczenie 62.

1. Myślałem, że będziecie dziś w mieście, czekałem dosyć długo, ale nie spotkałem żadnego znajomego. 2. Dziecię uśmiechało się. 3. Ganię niegrzecznych chłopców. 4. Nauczyciel ganił leniwych chłopców. 5. Trząsałem drzewem. 6. Odpowiedz mi pan. 7. Koty obawiają się wody. 8. Ten szewc nie robi dobrych butów, jego ojciec robił lepsze. 9. Módl się i pracuj. 10. Studyowałem historję starożytną. 11. Mój brat nie umiał lekcyi. 12. Nie wiesz, kto tę książkę przyniósł? — Nie wiem.

Pytanie.

Rozmówki.

Odpowiedź.

Wie handelte dieser Mann?

Er handelte recht.

Warum zitterte der Knabe so sehr?

Er fürchtete die Strafe seines Lehrers.

Haben Sie heute schon gebadet?

Ja.

Wer hat diesen Korb (koszyk) gebracht?

Ich weiß es nicht, ich kannte den Mann nicht, der (który) ihn brachte.

Haben Sie an (o) den Brief gedacht?

Ja, ich habe an ihn (nim) gedacht.

Lektura.

Aso'p. Ezop.

Aso'p reiste einmal in eine kleine Stadt; unterwegs begegnete er einem Reisenden, welcher ihn (go) grüßte und ihn fragte: „Wie lange muß ich noch gehen, bis ich den Flecken dort (ową) erreiche, den wir von weitem sehen?“

„Geh,“ antwortete Aso'p.

„Ich weiß wohl,“ erwiderte der Reisende, „daß (że) ich gehen muß, um dort anzukommen, aber sage mir (mi), in wieviel (jaki) Zeit ich dort ankommen werde.“

„Geh,“ wiederholte Äsop.

Der Mensch ist toll, dachte der Fremde, ich werde ihn nicht mehr fragen, und setzte seinen Weg fort. Da rief (zawołał) Äsop: „He! ein Wort: in zwei Stunden wirst du dort ankommen!“

Der Reisende wandte sich um und fragte ihn: „Wie weißt du es jetzt, und warum wolltest du mir es vorhin nicht sagen?“ Äsop erwiderte: „Wie konnte ich es dir (ci) sagen, bevor ich deinen Gang (chód) gesehen hatte!“

Słówka.

Reisen podróżować, iść

unterwegs w drodze ✓

welcher który

grüßen pozdrowić

wie lange? jak długo?

biß aż

erreichen przybyć dokąd, nigdzie

der Flecken osada ✓

dort ankommen dojsć do tamtąd ✓

von weitem zdala

geh idź

wiederholen powtórzyć

toll głupi, wściekły

fortsetzen iść dalej

sich umwenden odwrócić się ✓

vorhin przedtem

bevor nim

sehen widzieć.

Lekcja trzydziesta druga (32).

1. Zaimki osobiste.

Liczba poj. **ich** ja, **du** ty, **er** on, **sie** ona, **es** ono.

Liczba mn. **wir** my, **ihr** wy, **sie** oni, one.

Deklinacya zaimków osobistych.

Osoba pierwsza.

Liczba pojedyncza.

N. ich ja

G. meiner mnie

D. mir mnie, mi

A. mich mnie, mię

Liczba mnoga.

wir my

unser nas

uns nam

uns nas.

Osoba druga.

Liczba pojedyncza.

N. du ty

G. deiner ciebie

D. dir tobie, ci

A. dich ciebie, cię

Liczba mnoga.

ihr wy

euer was

euch wam

euch was.

Rodzaj męski	Osoba trzecia.		Na wszystkie trzy rodzaje.
	żeński	nijaki	
N. er on	— sie ona	— esz ono	— sie oni, one
G. seiner jego	— ihrer jej	— seiner jego	— ihrer ich
D. ihm jemu, mu	— ihr jej	— ihm jemu	— ihnen im
A. ihn jego, go	— sie ją	— esz je	— sie ich, je.

Zaimek nieokreślony ma i zwrotny się są nieodmienne.

Uwaga. Zaimki jako przedmiot kładą się w zdaniu po słowie, a w czasach złożonych po słowie posiłkowym.

Przykłady.

Haben Sie meinen Hut?	Ja, ich habe ihn.
Czy masz pan mój kapelusz?	Tak, mam go.
Haben Sie Ihr Haus verkauft?	Ja, ich habe es verkauft.
Czy sprzedałeś pan swój dom?	Tak, sprzedałem go.

Słówka.

reden, sprechen, sagen mówić	verzeihen przebaczyć
achten szanować	erwarten oczekiwać
nahe an blisko	schon już
erzählen opowiadać, opowiedzieć	reichen podać ✓
schicken posyłać, przysłać	finden znajdować.

Ćwiczenie 63.

1. Ich rede. 2. Du lobst mich. 3. Er straft ihn. 4. Sie kennt uns. 5. Wir hören Sie (pana). Wir hören sie. 6. Machst du deine Übersetzung? — Ja, ich mache sie. 7. Haben Sie Ihre Aufgabe gelernt? — Ja, wir haben sie gelernt. 8. Achten Sie diesen Mann? — Nein, ich achte ihn nicht, er ist nicht ehrlich (uczciwy). 9. Wir sprachen von ihm — von ihr — von Ihnen — von ihnen. 10. Wer ist da? — Ich bin es. 11. Sind Sie es, mein Herr? — Ja, ich bin es (bin's). 12. Die schlafenden Kinder lächeln manchmal.

Ćwiczenie 64.

1. Od Wielkiejnocy będę studyował w Charlottenburgu, będę mieszkał bardzo pięknie, mój przyjaciel poszukał mi mieszkanie blisko zwierzyńca (Tiergarten). 2. Czekaaj na mnie, opowiem ci, co mię dziś spotkało. 3. Czy ukarzenie to dziecko? — Nie, nie ukarzymy go, przebaczymy mu. 4. Słyszę twego brata. 5. Gdzie jest moje pióro? — Mam je. 6. Gdzie jest wasz profesor? — Nie wiem. 7. Kto przysłał mi to pudełko? — Nie wiem, pewien człowiek je przyniósł. 8. W pudełku jest pióro i ołówek, podaj mi je.

Pytanie.	Rozmówki.	Odpowiedź.
Wo ist Ihr Pferd?		Ich habe es nicht mehr, ich habe es verkauft.
Wer hat es gekauft?	[(daß)?	Ein Deutscher hat es gekauft.
Wer hat Ihnen diese Blume gegeben?		Meine Schwester hat sie mir gegeben.
Wie finden Sie diese Kirschen?		Ich finde sie sehr süß.
Denken Sie oft (często) an mich?		Ich denke sehr oft an Sie.

Lekcja trzydziesta trzecia (33).

2. Zaimki wskazujące.

Dieser, =e, =es ten, ta, to	
jener, =e, =s ów, owa, owo	
derjenige, diejenige, dasjenige ten, ta, to	
der, die, das ten, ta, to	
Liczb. mn. diejenigen	} ci, te
die	
derselbe, dieselbe, dasselbe	} ten sam, ta sama, to samo.
der nämliche, die nämliche, das nämliche	

Przykłady.

Dieser hat es getan ten to zrobił
 Dieser ist neu, jener alt ten jest nowy, ów stary
 Mein Hut und derjenige (der) meines Bruders
 Mój kapelusz i kapelusz mego brata
 Ich habe denselben Fehler gemacht
 Zrobiłem ten sam błąd.

Słówka.

Die Bioline skrzypce	lesen czytać
darin tam	rufen wołać
richtig prawidłowy, słuszny	dort tam.

Ćwiczenie 65.

1. Dieser hat es gesagt (powiedział), nicht jener. 2. Ich habe jene gerufen, nicht diese. 3. Wir sprechen von diesem und von jenem. 4. Das ist gut. 5. Ist das Ihr Pferd? — Ja, das ist mein Pferd. 6. Sind das Ihre Kinder? — Ja, das sind meine Kinder. 7. Hier ist mein Buch und das(jenige) meines Bruders. 8. Ihre Handschuhe sind schöner als die(jenigen) meiner Schwester. 9. Dieses Band ist teurer als jenes. 10. Haben Sie noch dieselbe Tinte? — Ja, ich habe noch davon (cośkolwiek). 11. Ist der Knabe in dem Hofe? — Ja, er ist dort. 12. Wir sprechen davon (o tem).

Ćwiczenie 66.

1. Ten jest bogaty, ów biedny. 2. Ci są mędrsi niż owi. 3. To jest dla mojej kuzynki, owo dla mego kuzyna. 4. Mój papier jest bielszy niż papier (daß) Karola. 5. Czy pan zadowolony ze (mit) swoich skrzypiec? — Tak, jestem z nich zadowolony. 6. Czytałem tę samą książkę dwa razy. 7. Dziecko zgubiło swoje rękawiczki i rękawiczki (die) matki. 8. Otóż świeża szynka, czy chcecie jej (davon)? — Dajcie mi jej, proszę (gefälligst). Nie jestem z niej zadowolony. 9. Wszyscy nasi znajomi opowiadali mi o tobie dużo dobrego, jeden tylko z nich ganił cię, że mu na listy nie odpowiadasz.

Lekcja trzydziesta czwarta (34).

3. Zaimki pytające i dzierżawcze.

a) Zaimki pytające.¹

Wer? kto?	Was? co?
N. Wer? kto?	Was? co?
G. wessen? kogo?	wessen? czego?
D. wem? komu?	wem? czemu?
A. wen? kogo?	was? co?

1. Wer odnosi się zawsze do osób tak w liczbie pojedynczej jak i mnogiej, was zaś do rzeczy.

Przykłady.

Wer ist da? Kto tam?

Wer sind diese Herren? Któż są ci panowie?

Wem geben Sie dieses Buch? Komu dajesz pan tę

Was wollen Sie? Cóż pan chcesz? [książkę?]

2. Jeżeli przed zaimkiem pytającym was znajduje się przyimek, zlewa się on z nim w jedno słowo.

Mówimy zatem:

wovon = von was? o czym? **woran** = an was? o czym?

womit = mit was? czym? **woraus** = aus was? z czego?

wofür = für was? za co? **worin** = in was? w czym?

worüber = über was? o czym?

Przykłady.

Wovon sprechen Sie? O czym pan mówisz?

Woran denken Sie? O czym pan myślisz?

¹ Porówn. Lek. 13.

b) Zaimki dzierżawcze.

Zaimki dzierżawcze użyte jako rzeczowniki mają trzy formy:

a) Der, die, das meinige¹

" " " deinige

" " " feineige

" " " unfrige

" " " eurige

" " " ihrige

b) Der, die, das meine

" " " deine

" " " feine

" " " unfere

" " " eure

" " " ihre

c) meiner, meine, meines

deiner, deine, deines

i t. d.

z rzeczownikiem:

mein, meine, mein

sein, seine, sein

i t. d.

odmieniają się podług
deklinacyi słabej.

odmieniają się podług
deklinacyi mocnej.

Przykład.

Wessen Feder liegt dort? Czyje pióro leży tam?
Es ist die meinige albo die meine albo meine, to moje.
Mein Bruder und deiner mój brat i twój.

Słówka.

Die Stahlfeder stalca
der Spaziergang przechadzka
kommt idzie
es ist nötig brak, trzeba

finden znaleźć
der Schmetterling motyl
klopfen pukać
Briefpapier papier listowy.

Ćwiczenie 67.

I. 1. Wer kommt da? — Es ist der Briefträger, er bringt einen Brief. 2. Von wem ist der Brief? — Er ist von Ihrem Vater. 3. Wem geben Sie dieses Brot? — Ich gebe es einem armen Kinde. 4. Wen lieben Sie? — Ich liebe meinen Vater und meine Mutter. 5. Von wem sprechen Sie? — Ich spreche von unserm Professor. 6. Was machen Sie da? — Ich

¹ Der meinige i der meine i t. d. piszą się dużą literą, gdy się nie odnoszą do poprzedzającego rzeczownika, n. p. die Meinigen sind zu Hause moja rodzina w domu. Ale: Dein Haus ist wertvoller als das meinige twój dom cenniejszy od mego.

lerne meine Aufgabe. 7. Woran denken Sie jetzt? — Ich denke an unsern Spaziergang. 8. Wo sind Ihre Federn? — Welche? — Ihre Stahlfedern. — Hier sind einige Federn, welche wollen Sie? — Ich will diese. 9. Welches von diesen Messern wollen Sie kaufen? — Ich will das beste kaufen.

II. 1. Das Haus unseres Nachbarn ist neu, das Ihrige ist alt. 2. Sein Kleid ist blau, Ihres ist grün. 3. Ich schreibe an meinen Vater, du schreibst an den deinigen, Albert schreibt an seinen. 4. Wie finden Sie meinen Garten? — Ich finde ihn größer als den meinigen.

Ćwiczenie 68.

1. Kto przyniósł ten list? — Listowy go przyniósł. 2. Od kogo? — Od mojej ciotki. 3. Kogo kochasz najbardziej (am meisten)? Kocham mych rodziców, mych braci, me siostry. 4. Cóż pan chcesz robić? — Chcę grać. 5. Która z pańskich córek jest chora? — Marya. 6. Któremu z waszych uczniów brak papieru listowego? — Fryderykowi. 7. Byliśmy dziś cztery godziny na przechadzce w lesie (wir haben einen Sp. gemacht), szukaliśmy kwiatów i biegali za motylami. 8. Kup mi nowych stulek. 9. Moja rodzina (w niem. zaimek!) będzie w lecie mieszkała na wsi.

Lekcyja trzydziesta piąta (35).

4. Zaimki względne.

Welcher, welche, welches } który, która, które.
der, die, das

Uwaga. W zdaniach względnych, jak w ogóle w zdaniach pobocznych, kładzie się czasownik, lub jego słowo posiłkowe na końcu zdania, n. p. *Meiner Schwester gefällt der Hut, welchen ihr meine Mutter aus der Stadt gebracht hat.*

Deklinacya zaimków względnych.

Liczba pojedyncza.

Rodzaj męski	żeński	nijaki.			
N. welcher,	welche,	welches	który,	która,	które
G. dessen,	deren,	dessen	którego,	której,	którego
D. welchem,	welcher,	welchem	któremu,	której,	któremu
A. welchen,	welche,	welches	którego,	która,	które.

Liczba mnoga.

N. welche którzy, które	D. welchen którym
G. welcher których	A. welche których, które.

Liczba pojedyncza.

Liczba mnoga.

N. der, die, das	który, -a, -e	die którzy, które
G. dessen, deren, dessen	i t. d.	deren i t. d.
D. dem, der, dem		denen
A. den, die, das		die.

Przykłady.

Wo ist der Mann, welcher (der) den Brief gebracht hat?
gdzie człowiek, który list przyniósł?

Hier ist der Tee, den Sie verlangt haben
otóż herbata, którą pan żądałeś.

Hier sind die Taschentücher, welche (die) Sie gekauft haben
otóż chustki do nosa, które pan kupiłeś.

Uwaga. Jeżeli zaimek względny odnosi się do rzeczowników nieosobowych, a przed nim stoi przyimek, zlewają się oba w jedno słowo, mówimy zatem:

womit	zamiast	mit	welchem,	mit	welcher,	mit	welchem,
worin	„	in	welchem,	in	welcher,	in	welchem,
wovon	„	von	welchem,	von	welcher,	von	welchem,
woraus	„	aus	welchem,	aus	welcher,	aus	welchem.

(Porównaj Lekcyę trzydziestą czwartą 2.)

Przykłady.

Der Schlüssel, womit (mit welchem) ich die Tür öffnete
klucz, którym otworzyłem drzwi.

Das kleine Zimmer, worin ich schlafe
pokoik, w którym śpię.

Słówka.

Dort ist, dort sind	otóż	öffnen	otworzyć
erhalten	otrzymać	beschädigen	uszkodzić
ich habe geliehen	pożyczyłem	ist tot	gestorben
unterhaltend	zajmujący	umarmt	zählen
der Dieb	złodziej	renovieren	odnowić.

Ćwiczenie 69.

1. Hier sind die Handschuhe, welche (die) Sie gekauft haben.
2. Hier ist ein Mann, welcher einen Brief bringt.
3. Dort ist eine Frau, welche weint.
4. Der Hut, welchen (den) Sie für Ihren Sohn gekauft haben, ist sehr teuer.
5. Ich kenne die Frau nicht, von welcher (der) Sie einen Brief erhalten haben.
6. Kennen Sie den Schneider, von welchem (dem) wir sprechen?
7. Hier ist der Knabe, dem ich mein Buch geliehen habe.

8. Der Engländer, dessen Sohn Sie kennen, ist gestorben. 9. Das Haus, worin (in dem) ich wohne, ist sehr groß. 10. Die Feder, womit (mit der) ich schreibe (pisać), kostet 2 Pfennige.

Ćwiczenie 70.

1. Człowiek, który wziął (genommen hat) wasze pieniądze, jest złodziejem. 2. Dom, który widzieliście, jest sprzedany. 3. Książka, którą czytaliście (gelesen habt), jest bardzo znana. 4. Nie lubię dzieci, które płaczą. 5. Hiszpania jest krajem, który ma wiele wysokich gór. 6. Pudełko, w którym był mój pierścionek, jest uszkodzone, czy kto z was je uszkodził? — Może to zrobił służący. 7. Pokoje, w których mieszkają nasi rodzice, mają być odnowione. 8. Czy znasz tego pana, z którym mówiłem?

Znaki przestankowe (Interpunktionszeichen).

Das **Komma** (,), der **Strichpunkt** oder das **Semikolon** (;), der **Doppelpunkt** oder das **Kolon** (:), der **Punkt** (.)

Der **Gedankenstrich** (—), das **Ausrufungszeichen** (!), das **Fragezeichen** (?).

Das **Anführungszeichen** („“), der **Bindestrich** (-), der **Apostroph** (').

Skrócenia (Abkürzungen).

u. = und, **u.** = **u**st^w. = und so weiter (etc.), **z. B.** = zum Beispiel (na przykład), **f.** = siehe (zobacz).

Dyktando (Diktat).

Bücher zu! (= zamknijcie książki!). Ich diktiere die Übung 69.

Lektura.

Die wilde Taube und die Biene.

Dziki gołąb i pszczoła.

Eine wilde Taube, welche auf einer Erle am Bache saß, erblickte eine Biene, die ins Wasser gefallen war (Perf.); diese kämpfte mit den Wellen des Baches, welche sie fortzureißen drohten. „Warte, armes Tierchen,“ rief (Imp.) die Taube, „ich will dir ein Schiffchen schicken, auf dem du dich retten kannst.“ Sie pickte ein Blatt ab und warf (rzucił) es hinunter. Die Biene rettete sich und dankte (podziękowała) ihrer Wohltäterin.

Słówka.

Die Erle olsza, oleha
 der Bach strumyk
 fallen wpaść
 die Welle fala
 kämpfen walczyć
 fortreiben unieść
 das Blatt liść
 erblicken ujrzeć
 drohen grozić

Tierchen zwierzątko
 arm biedny
 warten poczekać
 rufen zawołać
 das Schiffchen okręcik
 retten ocalić
 abspülen urwać
 hinunter na dół
 die Wohltäterin dobrodziejka.

Lekcja trzydziesta szósta (36).

Zaimki i liczebniki nieokreślne.

a) Zaimki nieokreślne.

man (używa się do oznaczenia wyrażeni nieosobistych) i tłumaczy się zazwyczaj przez 1 albo 3 osobę l. mnogiej, n. p. man bittet die Herren einzutreten prosimy panów, lub: proszą, by panowie weszli.

einander nawzajem

selbst . . . sam

jemand ktoś

etwas coś

niemand nikt

nichts nic.

b) Liczebniki nieokreślne.

Większa część tych wyrazów są to nieokreślone przymiotniki, użyte rzeczownikowo:

jeder, =e, =es każdy, -a, -e

einer, =e, =es pewien, jeden

keiner, =e, =es żaden

der eine — der andere jeden — drugi, liczb. mn.

die einen — die anderen jedni — drudzy

ein anderer inny, drugi

einige, mehrere kilka, andere inni

beide obaj, obydwa, die meisten większa część

viel wiele, liczb. mn. viele wiele

wenig mało, liczb. mn. wenige kilka, nie wiele

alles wszystko, liczb. mn. alle wszyscy.

Słówka.

Die Stimme głos
 das Gewissen sumienie
 die Erfahrung doświadczenie
 singen śpiewać
 das Meer, die See morze
 ziemlich dosyć
 jedermann każdy

der Preis cena
 höflich uprzejmy
 helfen pomagać
 bereit gotów [przychodzić
 kommen (imiesłów gefommen)
 die Orgel (l. p.) organy
 gegen względem.

Ćwiczenie 71.

1. Man ist glücklich, wenn man jung ist. 2. Diese zwei Mädchen lieben einander. 3. Ich kenne niemand in dieser Stadt. 4. Klopft jemand? Ich höre jemandes Stimme. 5. Tun Sie nie (nie postępuj) etwas gegen Ihr Gewissen! 6. Niemand ist ohne Fehler. 7. Niemand von uns hat den Preis gewonnen. 8. Jedermann wünscht, reich zu sein. 9. Der eine ist ein Franzose, der andere ein Amerikaner. 10. Einige sind fleißig, andere sind träge. 11. Jeder hat seine Fehler. 12. Viele haben die nämliche Erfahrung gemacht. 13. Mehrere haben dasselbe gesehen. 14. Die meisten von meinen Freunden sind gestorben. 15. Wir begegneten in der Stadt vielen, aber wir kannten keinen von ihnen.

Ćwiczenie 72.

1. W kościele śpiewają i grają na organach. 2. Ludzie powinni pomagać jeden drugiemu. 3. Bądźcie uprzejmi względem każdego. 4. Czy spotkaliście kogo w moim pokoju? — Nie spotkaliśmy nikogo. 5. Jedzcie cokolwiek. 6. Nie nie wiecie. 7. Nikomu nie otworzyliśmy. 8. Nie pomagacie sobie wzajemnie. 9. Każdy ma swoje troski. 10. Kilku z moich przyjaciół kapało się już w morzu i opowiadali, że woda była dosyć ciepła. 11. Walczono (man f.) przez dwanaście godzin.

Pytanie.

Ist jemand da?
Was sagte Ihr Freund?
Weiß dieser Mann alles?
Wer ist ohne Fehler?
Wer will glücklich sein?
Was haben Sie gehört?

Rozmówki.

Odpowiedź.

Nein, es ist niemand da.
Er sagte nichts.
Niemand weiß alles.
Keiner.
Jedermann will es sein.
Ich habe alles gehört.

Lekcyja trzydziesta siódma (37).

Forma bierna.

Forma bierna wyraża okoliczność, w której podmiot nie jest czynnym, lecz jest przedmiotem czynności, tworzy się zaś za pomocą słowa posiłkowego **werden**¹ i imiesłowu czasu przeszłego, który ma znaczenie bierne.

geliebt werden być kochany
bezok. cz. prz. geliebt worden sein.

¹ Słowo posiłkowe werden oznacza być, stać się, zostać, większa część jego form zachodzi już w lekcyi 15 i 29.

Przykład konjugacyi formy biernej.

Gelobt werden być chwalonym.

Czas terażniejszy.

Ich werde	gelobt	jestem	} chwalony, -a, -e
du wirst	gelobt	jesteś	
er (sie, es) wird . . .	gelobt	jest	} chwaleni, -lone.
wir werden . . .	gelobt	jesteśmy	
ihr werdet . . .	gelobt	jesteście	
sie werden	gelobt	są	

Czas przeszły niedokonany.

Ich wurde . . .	gelobt	byłem	} chwalony, -a, -e
du wurdest . . .	gelobt	byłeś	
er wurde	gelobt	był	} chwaleni, -lone.
wir wurden . . .	gelobt	byliśmy	
ihr wurdet . . .	gelobt	byliście	
sie wurden . . .	gelobt	byli	

Czas przyszły.

Ich werde gelobt werden	będę	} chwalony, -a, -e
du wirst gelobt werden	będziesz	
er wird gelobt werden	będzie	} chwaleni, -lone.
wir werden gelobt werden	będziemy	
ihr werdet gelobt werden	będziecie	
sie werden gelobt werden	będą	

Tryb war. czasu ter.

Ich werde gelobt ze jestem chwalony
 du werdest gelobt
 er werde gelobt. Liczba mn. jak w tryb. ozn.

Tryb warunkowy czasu przeszł.

Ich würde gelobt werden	byłbym	} chwalony
du würdest gelobt werden	byłbyś	

Czas przeszły dokonany.

Ich bin . . .	gelobt	worden	} pochwalony.
du bist . . .	gelobt	worden	

Tryb bezokoliczny.

Gelobt werden albo gelobt zu werden być chwalony
 um . . . gelobt zu werden aby być pochwalony.

Tak samo się konjugują:

gestraft werden	być	karany
verbessert werden	być	poprawiany
geachtet werden	być	poważany
zerstört werden	być	zburzony.

Uwaga 1. Być chwalony przez kogo gelobt werden von jemand.

Uwaga 2. Forma bierna używa się w niemieckim języku o wiele częściej niż w polskim.

Słówka.

Der Musiklehrer nauczyciel muzyki	ehrlích rzetelny der Arbeiter robotnik
nachlässig niedbały	siegen zwyciężyć
die Treppe schody	zerstören zburzyć.

Ćwiczenie 73.

1. Ich werde von meiner Mutter geliebt. 2. Du wirst von deinem Lehrer gelobt. 3. Die artigen Knaben werden gelobt, aber die unartigen Knaben werden bestraft. 4. Marie wurde von ihrem Musiklehrer getadelt; sie ist sehr nachlässig. 5. Die Stadt wurde von den Feinden zerstört. 6. Die Aufgaben sind von dem Lehrer verbessert worden. 7. Die Arbeiter sind gut bezahlt worden, denn sie haben viel gearbeitet. 8. Ist diese Aufgabe verbessert worden? — Nein, sie ist noch nicht verbessert worden. 9. Karl rannte auf der Treppe, der Lehrer bestrafte ihn. 10. Im Dreißigjährigen Kriege sind viele Städte und Dörfer verbrannt worden.

Ćwiczenie 74.

1. Ja jestem kochany przez mego ojca, a ty jesteś kochany przez twoją matkę. 2. Ten nauczyciel jest kochany przez swych uczniów. 3. Ludwik jest kochany przez swego nauczyciela, ponieważ jest bardzo pilny. 4. Niegrzeczni uczniowie byli karani. 5. Moje zadanie zostało poprawione przez mego nauczyciela. 6. Ten pierścień został mi darowany przez moją babkę. 7. Ten list powinien być wysłany na pocztę. 8. Wieś została do szczętu (ganz) zburzona. 9. W owej bitwie nasi nieprzyjaciele mieli kilka tysięcy zabitych i zostali zwyciężeni.

Pytanie.

Rozmówki.

Odpowiedź.

Von wem wird Ihr Sohn gelobt?
Wann wurde die Schlacht bei Fried-
land geliefert? [worden?

Von wem ist Cartha'go zerstört?
Ist dieses Haus schon alt?

Von wem ist Cäsar ermordet
worden?

Er wird von seinen Lehrern gelobt.
Am 14. Juni 1807.

Von den Römern. [worden.

Ja, es ist im Jahre 1781 erbaut
Von Brutus, Cassius und einigen
anderen.

Lekcyja trzydziesta ósma (38).

Konjugacya mocna.

Zamiana samogłosek rdzennych (**Ublaut**) w drugiej i trzeciej formie tematowej (porównaj Lekcyę 29) może być rozmaita, na podstawie tej zamiany porozdzielane są w następnych lekcyach czasowniki konjugacyi mocnej na cztery klasy i kilka gromad.

Zatem słowa mające w czasie przeszłym niedokonanym **a** tworzą pierwszą klasę, słowa mające w czasie przeszłym niedokonanym **i** (**ie**) tworzą drugą klasę, słowa mające w czasie przeszłym niedokonanym **o** tworzą trzecią klasę, na koniec słowa mające w tym czasie **u** tworzą klasę czwartą

Imiesłów czasu przeszłego tych słów kończy się na **en** (gegeben); pierwsza osoba i trzecia licz. poj. w czasie przeszłym niedokonanym są równe, n. p. **ich gab, er gab.**

Jeżeli pierwsza osoba l. poj. ma w źródłosłowie w trybie oznajmującym samogłoskę **e**, zamienia się to **e** w drugiej i trzeciej osobie i rozkaźniku licz. poj. na **i** lub **ie**, n. p. **ich gebe, du gibst, er gibt, lesen, du ließt, er ließt, lies! lest!**

Jeżeli zaś samogłoskę **a**, lub **o**, podlegają one przegłosowi, n. p. **ich schlage, du schlägst, er schlägt, ich stoße, du stößt.**

Wszystkie inne końcówki są te same jak w konjugacyi słabej.

Przykład.

Czas teraźniejszy.

Ich gebe daję
du gibst dajesz
er gibt daje
wir geben dajemy
ihr gebt dajecie
sie geben dają

Rozkaźnik.

Gib daj
geben **Sie** daj pan
gebet dajcie

Czas przyszły.

Ich werde geben dam

Czas przeszły niedokonany.

Ich gab dałem
du gabst dałeś
er gab dał
wir gaben daliśmy
ihr gabt daliście
sie gaben dali.

Czas przeszły dokonany.

Ich habe gegeben dałem

i t. d.

Czas przyszły dokonany.

Ich werde gegeben haben dam

i t. d.

Tryb warunkowy czasu przesz. Tryb warunkowy czasu zaprz.
 Ich würde geben daßbym Ich würde gegeben } daßbym
 i t. d. haben } był.

Druga forma: ich gäbe, du gäbest i t. d.

Pierwsza klasa.

Gromada pierwsza.

Bezokolicznik.	Czas terażniejszy.	Czas przeszły nied.	Imiesłów czasu prz.
geben dawać	ich gebe, du gibst, er gibt, wir geben, ihr gebet, sie geben	ich gab, du gabst, er gab, wir gaben i t. d.	gegeben
essen jeść	ich esse, du issest, er ißt, wir essen, i t. d., iß jedz	ich aß	gegessen
fressen żreć	das Tier frißt, sie fressen	das Tier fraß	gefressen
lesen czytać	ich lese, du ließt, er ließt, wir lesen i t. d.	ich las	gelesen
sehen widzieć	ich sehe, du siehst, er sieht, wir sehen i t. d.	ich sah	gesehen
vergessen za- pomnieć	ich vergesse, du vergiffest, er vergißt, wir vergessen i t. d.	ich vergaß	vergessen
bitten prosić	ich bitte, du bittest i t. d.	ich bat	gebeten
sitzen siedzieć	ich sitze, du sitzest, er sitzt, wir sitzen i t. d.	ich saß	gessen
liegen leżeć,	ich liege, du liegst, er liegt i t. d.	ich lag	gelegen
stehen ¹ stać	ich stehe, du stehst, er steht i t. d.	ich stand	gestanden
tun ¹ czynić, działać	ich tue, du tust, er tut, wir tun, ihr tut, sie tun	ich tat	getan.

Słówka.

Der Blinde niewidomy	das Gewitter burza
im Scherz żartem	das Gras trawa
die Elle łokieć	der Hafer owies
die Uhrfette łańcuszek	der Turm wieża
golden złoty	der Rabe kruk
der Schnabel dziób	leise cichy, -o
das Heu siano	nie nigdy
ungewöhnlich niezwykły	man sieht widać
heftig silny	

Ćwiczenie 75.

1. Ich gebe Ihnen eine Mark. 2. Du gibst mir zwei Franken. 3. Der Briefträger gab mir einen Brief. 4. Was ißt dieses Mädchen da? — Sie ißt Kirschchen. 5. Ich habe kein Fleisch gegessen. 6. Der Ochse frißt Heu, die Pferde fressen Hafer. 7. Was ließt der Schüler? — Er ließt ein deutsches Buch, ich habe es auch gelesen. 8. Der Blinde sieht nichts. 9. Sehen Sie den Vogel dort? 10. Wir sahen ein Schiff. 11. Ich habe nie einen Elefanten gesehen. 12. Ich vergaß Sie zu fragen,

¹ stehen i tun są słowa nieregularne tej klasy.

wo Ihr Freund wohnt. 13. Zwei Männer standen an der Tür. 14. Der Kabe saß auf einem hohen Baume. 15. Wer hat dies getan? — Heinrich tat es. 16. Wilhelm wurde im Scherz gefragt: Wie lange dauerte der Dreißigjährige Krieg?

Ćwiczenie 76.

1. Ojciec mój dał mi zegarek, a matka łańcuszek złoty. 2. Daj mi, proszę cię (gefälligst), ten talerz. 3. Czytasz eicho, mój synu, czytaj głośniej (lauter). 4. Nie widzisz tej drogi? Tak, widzę ją. 5. Z wieży naszego kościoła widać pola, łąki i lasy; na łąkach woły i krowy żrą trawę, na polu stoi dojrzały owies. 6. Czytałeś już bajkę Ezopa (Aesop) o kruk, który siedział na drzewie z serem w dziobie? 7. Niezwykłe silna burza obaliła (warf um) wieżę kościoła.

Pytanie.

Rozmówki.

Odpowiedź.

Wem geben Sie diese Blumen?

Ich gebe sie meiner Tante.

Was essen Sie da?

Ich esse Brot und Käse,

Wo saß der Kabe?

Er saß auf dem Baume.

Warum stehen Sie?

Ich habe keinen Stuhl.

Was hat der Knabe getan?

Er hat das Butterbrot (chleb z masłem) gegessen.

Saben Sie die Zeitung gelesen?

Ich habe sie gelesen, aber ich habe nichts Neues darin gefunden.

Lekcja trzydziesta dziewiąta (39).

Pierwsza klasa.

Gromada druga.

Bezokolicznik.	Czas terażniejszy.	Czas przeszły nied.	Imiesłów czasu prz.
befehlen roz- kazywać	ich befehle, du befehlst, er befiehlt, wir befehlen i t. d.	ich befaß	befohlen
brechen łamać	ich breche, du brichst, er bricht, wir brechen i t. d.	ich brach	gebrochen
helfen poma- gać	ich helfe, du hilfst, er hilft, wir helfen i t. d.	ich half	geholfen
nehmen brać	ich nehme, du nimmst, er nimmt, wir nehmen i t. d.	ich nahm	genom- men
sprechen mó- wić	ich spreche, du sprichst, er spricht, wir sprechen i t. d.	ich sprach	gesprochen
stehlen kraść	ich stehle, du stiehst, er stiehlt, wir stehlen i t. d.	ich stahl	gestohlen
sterben umie- rać	ich sterbe, du stirbst, er stirbt, wir sterben i t. d.	ich starb	gestorben
verderben psuć	ich verderbe, du verdirbst, er verdirbt, wir verderben i t. d.	ich verderb	verdorben

Bezokolicznik.	Czas teraźniejszy.	Czas przeszły nied.	Imiestów czasu prz.
verbergen u- krywać, skryć, cho- wać	ich verberge, du verbirgst, er verbirgt, wir verber- gen i t. d.	ich verbarg	verborgen
werfen rzucać	ich werfe, du wirfst i t. d.	ich warf	geworfen
beginnen za- czynać	ich beginne, du beginnst, er beginnt, wir beginnen i t. d.	ich begann	begonnen
gewinnen wy- grać	ich gewinne, du gewinnst, er gewinnt i t. d.	ich gewann	gewonnen
schwimmen pływać	ich schwimme, du schwimmst, er schwimmt i t. d.	ich schwamm	geschwom- men
kommen przyść	ich komme, du kommst, er kommt, wir kommen i t. d.	ich kam	gekommen

Słówka.

Der Spiegel zwierciadło, lustro
die Eisenbahn kolej żelazna
die Mauer mur
die Arznei lekarstwo
englisch angielski, po angielsku
der Stein kamień
das Ziel cel
der Matrose majtek, marynarz

zerschlagen zbić
französisch francuski, po
francusku
das große Loß wielki los
zerbrechen złamać
die Zunge, die Sprache język
die Mark mark.

Ćwiczenie 77.

1. Du zerbrichst (łamiesz!) den Stock. 2. Der Knabe zerbricht das Glas. 3. Der Diener zerbrach den Spiegel, er hat auch die Tasse zerbrochen. 4. Ich befehle Ihnen, hier zu bleiben. 5. Der General befiehlt den Soldaten. 6. Der König hat befohlen, eine Eisenbahn zu bauen. 7. Helfen Sie mir, ich habe Ihrem Bruder geholfen! 8. Warum nimmt die Frau Arznei? — Sie ist krank. 9. Ein Dieb hat mein Geld gestohlen. 10. Der alte Mann ist gestorben. 11. Wer hat den Stein geworfen? Der unartige Sohn des Nachbarn warf ihn in unsern Garten. 12. Was gewannen Sie in der Lotterie? — Ich habe hundert Mark gewonnen. 13. Die Matrosen schwammen über den Fluß. 14. Unser Vetter ist nicht gekommen.

Ćwiczenie 78.

1. Kto zbił szklankę? — Jan ją zbił, on wszystko zbija. 2. Kto chce mi pomóc? — Ja panu pomogę, pomogłem także pańskiemu bratu. 3. Mała Ludwika bierze wszystkie wiśnie, wzięła także moje. 4. Czy pański brat mówi po francusku? — Mówi po francusku i po angielsku. 5. Złodzieje zabrali nam nasze pieniądze i ukryli je. 6. Mój sąsiad wygrał wielki los i chce za otrzymane pieniądze kupić wielki dom w Berlinie. 7. Co

mieliście dziś na obiad (zu M.)? — Mieliśmy szynkę we winie francuskim i cielęcinę, wszyscy jedli dużo. 8. Polak, nie mówiący często po francusku lub po angielsku, zapomina te języki.

Pytanie.

Rozmówki.

Odpowiedź.

Wer hat meinen Stock zerbrochen?

Ich habe ihn zerbrochen.

Wer hat Ihnen befohlen, auszugehen?

Der General hat es mir befohlen.

Hat Ihnen jemand geholfen?

Niemand hat es mir geholfen.

Ist die Feder noch gut?

Nein, sie ist verdorben.

Hat Karl diesen Stein geworfen?

Nein, Heinrich hat ihn geworfen.

Hat Ihr Nachbar etwas gewonnen?

Ja, er hat das große Los gewonnen.

Haben Sie Ihre Uhr nicht mehr?

Nein, man hat sie mir gestohlen.

Sind Sie gestern gekommen?

Nein, ich kam heute morgen.

Lekcja czterdziesta (40).

Pierwsza klasa.

Gromada trzecia.

Bezokolicznik.	Czas terażniejszy.	Czas przeszły nied.	Imięstów czasu prz.
binden wiązać	ich binde, du bindest, er bindet, wir binden i t. d.	ich band	gebunden
finden znaleźć	ich finde, du findest, er findet, wir finden i t. d.	ich fand	gefunden
verschwinden zniknąć	ich verschwinde, du verschwindest, er verschwindet i t. d.	ich verschwand	verschunden
singen śpiewać	ich singe, du singst, er singt, wir singen i t. d.	ich sang	gesungen
springen skakać	ich springe, du springst, er springt, wir springen i t. d.	ich sprang	gesprungen
sinken pogrążyć się	ich sinke, du sinkst, er sinkt, wir sinken i t. d.	ich sank	gesunken
trinken pić	ich trinke, du trinkst i t. d.	ich trank	getrunken
zwingen zmuszać	ich zwinge, du zwingst, er zwingt, wir zwingen i t. d.	ich zwang	gezwungen.

Słówka.

Der Pfahl słup
der Nebel mgła
das Konzert koncert
das Schiff okręt
das Fräulein panna [kogo
sich fürchten vor jemand bać się

obgleich chociaż
das Lied pieśń
hübsch ładny
danke dziękować
die Stecknadel szpilka
das Pulver proch.

Ćwiczenie 79.

1. Ich finde meinen Stock nicht, Karl findet seinen Hut nicht. 2. Wo haben Sie dieses Weilchen gefunden? — Ich fand es in meinem Garten. 3. Der Gärtner hat das Bäumchen

an einen Pfahl gebunden. 4. Der Nebel ist verschwunden. 5. Fräulein Marie singt sehr schön, sie sang gestern in einem Konzert einige hübsche Lieder. 6. Das Pferd sprang über einen breiten Graben. 7. Das Schiff ist gesunken. 8. Haben Sie Wasser getrunken? — Nein, ich habe Bier getrunken. 9. Wollen Sie auch trinken? — Ja, geben Sie mir ein Glas!

Ćwiczenie 80.

1. Nie znajduję mego zeszytu, czy widziałeś go? — Nie, pani, nie widziałem go. 2. Znalazłem te fijołki w waszym ogrodzie. 3. Znaleziono list w kieszeni więźnia. 4. Co pijecie? — Pijemy wino, siostra moja pije kawę. 5. Co piliście? — Nic, nic nam nie dano (man) do picia. 6. Marya śpiewała kiedyś (ehemals) piękne pieśni, teraz nie śpiewa więcej. 7. Pies przeskoczył przez mur (über, 4ty przypad.). 8. Zmuszono żołnierza do kąpienia się¹, chociaż bał się wody. 9. Chłopcy skakali po podwórzu, później chowali się, a jeden szukał.

Lektura.

Johann Sobieski.

In der alten Burg Olesko, am Fuße der Karpathen, da wo der Bug seinen Ursprung nimmt, wurde Johann Sobieski 1629 während eines so ungewöhnlich heftigen Gewitters geboren, daß einige Bewohner des Schlosses das Gehör verloren.

Die Enkelin des berühmten Hetman Żółkiewski, Theophila, war seine Mutter. Sein Vater Jakob Sobieski übergab die Erziehung seiner beiden Söhne Markus und Johannes einem erfahrenen Manne, Stanislaus Orchowski. Jakob Sobieski schrieb dem Lehrer vor: „Ich will nicht, daß meine Söhne verhärtet und zu sehr gepflegt aufwachsen. Meine Söhne sollen keinen Tag das Hören der heiligen Messe versäumen. Wenn sie die Ermahnungen (napomnienie), was ich nicht erwarte, mehrmals nicht berücksichtigen sollten, so soll mich Herr Orchowski sofort davon benachrichtigen (donieść); ich werde wissen, was dann zu tun ist — es gibt einen Stock, unter dem die Jugend gut wächst.“

Beide Brüder erhielten Unterricht im Fechten (szermować), Reiten (jazda), in der Musik und in sieben Sprachen. Im Jahre 1644 begaben sich die beiden Brüder nach Paris. Bei der Abreise

¹ Polskim rzeczownikom słownym odpowiadają niemieckie rzeczowniki na ung, n. p. die Sitzung od sitzen, posiedzenie, lub bezokolicznik z rodzajnikiem, n. p. das Sitzen siedzenie, das Baden kąpanie się.

dorthin gab der Vater ihnen folgende Ermahnung: „Meine Kinder, machet euch in allem vollkommen, nur nicht im Tanzen, denn das werdet ihr hier von den Tataren lernen!“ Es war damals in Polen gebräuchlich, die häufigen Kämpfe mit den Tataren „Tatarentänze“, wegen der eigentümlichen Art ihrer Schlachtmanöver, zu nennen. Das erste Auftreten Johanns war in der Schlacht bei Beresteczko, wo er schwer verwundet wurde; sein Bruder Markus wurde in der Schlacht bei Batow von den Tataren gefangen genommen und auf Befehl des Chans ermordet. Die Mutter, welche trotz ihrer spartanischen Gesinnung zu tief gebeugt war, ging auf immer nach Italien.

Im Jahre 1665 heiratete Johann Sobieski die 31 Jahre alte Witwe des Wojewoden von Sandomir, Johann Zamojski — Marie Casimira d'Arquion. Die sechzehntägige Schlacht bei Podhajce gegen die Türken gründete Sobieskis Weltruhm und der herrliche Sieg bei Chocim, welcher 40 000 Türken das Leben kostete, wurde der Hauptgrund zur Wahl Sobieskis zum Könige.

Johann Sobieski war von hohem Wuchse und von majestätischer Gestalt, später auffallend beleibt. Er hatte schwarze, durchdringende Augen, eine freundliche Miene, ein offenes, ruhiges Wesen.

Słówka.

Am Fuße u podnóza
 Ursprung nehmen brać początek
 das Gehör verlieren słuch stracić
 die Entelin wnuczka
 die Erziehung übergeben powie-
 rzyć wychowanie
 erfahren doświadczony
 verzärtelt papinkowaty
 zu sehr gepflegt bardzo piesz-
 aufwachsen urosnąć [czony
 heilige Messe msza święta
 berücksichtigen słuchać
 der Stoß kij, laska, pręt
 wachsen rosnąć
 Unterricht erhalten uczyć się
 Abreise odjazd [czego
 sich in etwas vollkommen machen
 doskonalić się w czem
 tanzen tancezyć
 Tatarentanz taniec tatarski
 eigentümlich osobliwy
 das Schlachtmanöver obroty
 bojowe
 das Auftreten wystąpienie
 verwunden zranić

gefangen nehmen pojąć w
 niewolę
 der Befehl rozkaz
 ermorden zabić
 trotz mimo
 die Gesinnung usposobienie
 heiraten ożenić się, wyjść za
 die Witwe wdowa [mąż
 der Wojewode von Sandomir
 wojewoda sandomirski
 tiefgebeugt bardzo złamany
 der Hauptgrund główny powód
 die Wahl wybór [do czego
 gründen ustalić
 der Weltruhm sława światowa
 herrlich świetny
 auffallend beleibt niezmiernie
 otyły
 majestätisch majestatyczny
 die Gestalt postawa
 freundlich uprzejmy
 der Wuchs wzrost
 durchdringend przenikliwy
 das Wesen charakter, usposo-
 bienie, natura

Lekcyja czterdziesta pierwsza (41).

Klasa druga.

Klasa ta ma w czasie przeszłym niedokonanym **i** lub **ie**. Dzieli się na trzy gromady. Pierwsza ma w czasie przeszłym niedokonanym krótkie **i**, tak samo i w imiesłowie; druga gromada ma w obu formach długie **ie**; trzecia ma w czasie przeszłym niedokonanym **ie**, a w imiesłowie samogłoskę bezokolicznika.

Gromada pierwsza.

Krótkie **i** w czasie przeszłym niedokonanym i w imiesłowie.

Bezokolicznik.	Czas teraźniejszy.	Czas przeszły nied.	Imiesłów czasu prz.
beißen gryść	ich beiße, du beißeſt, er beißt i t. d.	ich biß	gebiffen
greifen chwytac	ich greife, du greiffſt, er greift i t. d.	ich griff	gegriffen
gleichē równac się	ich gleiche, du gleichſt, er gleicht i t. d.	ich glih	geglichen
leiden cierpieć	ich leide, du leidest, er leidet i t. d.	ich litt	gelitten
pfeifen gwizdac	ich pfeife, du pfeiffſt, er pfeift i t. d.	ich pfiff	gepfiffen
zerreißen rozdzierać	ich zerreiße, du zerreißeſt, er zerreißt i t. d.	ich zerriff	zerriffen
reiten jeździć konno	ich reite, du reitest, er reitet i t. d.	ich ritt	geritten
ſchneiden krajać, rznąć	ich ſchneide, du ſchneideſt, er ſchneidet i t. d.	ich ſchnitt	geſchnitten

Gromada druga.

Długie **ie** w czasie przeszłym niedokonanym i imiesłowie.

Bezokolicznik.	Czas przeszły niedokonany.	Imiesłów czasu przeszłego.
bleiben zostać	ich blieb	gelieben
ſchreiben pisać	ich ſchrieb	geſchrieben
reiben trzeć	ich rieb	gerieben
leihen pożyczyć	ich lieh	geliehen
ſchreien krzyczeć	ich ſchrie	geſchrieen
verzeihen przebaczyć	ich verzieh	verziehen
ſteigen iść w górę	ich ſtieg	geſtiegen
ſcheinen zdawać się, świecić się	ich ſchien	geſchienen.

Słówka.

Der Finger palec
die Pfeife piszczałka
der Feind nieprzyjaciel
ich habe Hunger jeść mi się chce
zurückgeben oddać
also więc
der Hunger głód
schaden szkodzić

das Vergnügen rozkosz, przy-
jemność
der Thron tron
das Wörterbuch słownik
ähnlich podobny
leichtsinzig lekkomyślny
zur rechten Zeit na czas.

Ćwiczenie 81.

I. 1. Diese Hunde beißen, ein Hund hat mich schon gebissen. 2. Die Tochter gleicht ihrer Mutter. 3. Der Kranke leidet viele Schmerzen. 4. Die armen Gefangenen haben viel gelitten. 5. Wer pfeift? — Ich pfiff auf einer Pfeife. 6. Zerreißen Sie Ihre Hefte nicht! 7. Meine Schuhe sind zerrissen. 8. Dieser Soldat reitet zu schnell. 9. Ich bitte Sie, mir ein Stückchen Brot zu schneiden. 10. Das Kind hat sich in den Finger geschnitten. 11. Wer gab ihm ein Messer? — Es hat es selbst genommen. 12. Ich begreife es nicht.

II. 1. Bleiben Sie hier! 2. Die Knaben sind heute vier Stunden in der Schule geblieben. 3. Ich schreibe viele Briefe. 4. Haben Sie diese Aufgabe geschrieben? — Ja, ich habe sie geschrieben. 5. Leihen Sie mir eine Mark! 6. Reiben Sie Ihre Hände! — Ich habe sie schon gerieben. 7. Schreien Sie nicht so laut! 8. Ich habe meinem Feinde verziehen. 9. Die Sonne schien sehr warm. 10. Der Fremde ist auf den Berg gestiegen.

Ćwiczenie 82.

1. Pies mię ugryzł, czy pana również ugryzł? — Nie, mnie nie ugryzł. 2. Henryk podobien ojcu. 3. Ukrój mi, proszę cię, kawałek chleba, jeździłem dziś konno, więc jeść mi się chce. 4. Młodzieniec ów pożyczył lekkomyślnym przyjaciołom pieniędzy (IV przyp.), a potem sam głód cierpiał, gdy mu na czas nie oddali. 5. Do kogo (an wen) piszecie? — Piszę do mego przyjaciela Henryka, on mi również pisał. 6. Czy chcesz mi pan pożyczyć dwie marki? Uczynię to z wielką przyjemnością. 7. Owczarz nie został z owcami w polu, bo padało, a deszcz owcom szkodzi.

Pytanie.

Rozmówki.

Odpowiedź.

Was tun die Hunde?

Sie beißen.

Hat der Hund Sie gebissen?

Nein, er hat mich nicht gebissen.

Wem gleicht dieses Mädchen?

Sie gleicht ihrer Mutter.

Wollen Sie mir Ihr Wörterbuch
leihen?

Wer hat diesen Brief geschrieben?

Wollen Sie mir verzeihen?

Ich habe es schon dem Lehrer
geliehen.

Karoline hat ihn geschrieben.

Ich habe Ihnen schon verziehen.

Lekcja czterdziesta druga (42).

Klasa druga.

Gromada trzecia.

W czasie przeszłym niedokonanym **ie**, w imiesłowie samogłoska bezokolicznika.

Bezokolicznik.	Czas teraźniejszy.	Czas przeszły nied.	Imiesłów czasu prz.
blasen dąć	ich blase, du bläst, er bläst, wir blasen i t. d.	ich blies	geblasen
braten piec	ich brate, du brätst, er brät i t. d.	ich briet	gebraten
fallen padać, wpaść	ich falle, du fällst i t. d.	ich fiel	gefallen.
fangen łapać, chwycić	ich fange, du fängst i t. d.	ich fing	gefangen
halten trzy- mać	ich halte, du hältst, er hält, wir halten i t. d.	ich hielt	gehalten
lassen kazać	ich lasse, du läßt (oder du lässest), er läßt i t. d.	ich ließ	gelassen
schlafen spać	ich schlafe, du schläfst i t. d.	ich schlief	geschlafen
laufen biedz	ich laufe, du läufst i t. d.	ich lief	gelaufen
rufen wołać	ich rufe, du ruffst i t. d.	ich rief	gerufen.

Słówka.

Gleich zaraz, natychmiast
kochen gotować
die Leiter drabina
wohin? dokąd?
weil, da ponieważ
die Ruhe spokój

raten radzić
allein sam
das Netz sieć
die Angel wędka
das Bettchen łóżeczko
aussprechen wymawiać.

Ćwiczenie 83.

I. 1. Der Wind bläst stark, gestern blies er nicht so stark. 2. Das Fleisch ist nicht gut gebraten. 3. Der Vogel fiel tot vom Baume. 4. Warum weint das Kind? — Es ist gefallen. 5. Wollen Sie Vögel fangen? — Ja, ich habe schon drei gefangen. 6. Wollen Sie das Buch behalten? — Ja, ich behalte es. 7. Der Gärtner hat einen Brief aus Amerika von seinem ältesten Sohne erhalten.

II. 1. Was raten Sie mir, soll ich bleiben oder gehen? — Ich rate Ihnen zu bleiben. 2. Wo ist das kleine Kind? — Es schläft. 3. Der Reisende schlief unter einem Baume. 4. Wie haben Sie die vorige (ubiegły) Nacht geschlafen? — Ich habe sehr gut geschlafen. 5. Wohin gehen Sie? — Ich gehe in die Schule; ich ging gestern auch in die Schule. 6. Wer ruft mich? — Ihr Vater ruft Sie, gehen Sie gleich zu ihm!

Ćwiczenie 84.

I. 1. Ponieważ wiatr dął mocno, nie mogliśmy iść na przechadzkę. 2. Czy mięso upieczone? — Nie, ugotowane. 3. Koncert zaczął się o siódmej. 4. Zacząłem (zu) uczyć się po niemiecku (deutsch). 5. Mój kapelusz wpadł we wodę. 6. Kot dziś trzy myszy schwycił.

II. 1. Zostawcie mnie w spokoju. 2. Zostawiono młodą córkę samą w domu. 3. Dla czego nie spałeś dobrze tej nocy? Miałem ból głowy. 4. Dokąd biegniecie? — Biegnę do (zu) mego profesora. 5. Czy nie pójdziesz pan tego wieczoru do teatru (ins Theater)? — Nie, panie, pójdę do ogrodu z moją ciotką. 6. Gęś dobrze upieczona dobrze smakuje, mówią w Berlinie przy czem (wobei) wszystkie g jak i wymawiają.

Lektura.

Ein teurer und ein wohlfeiler Kopf.

Als der letzte König von Polen, Stanislaus August Poniatowski, noch regierte, brach eine Empörung gegen ihn aus. Einer von den Empörern, ein polnischer Fürst, setzte einen Preis von 40000 Mark auf den Kopf des Königs und hatte sogar die Dreistigkeit, es dem König selbst zu schreiben, um ihn zu erschrecken.

Aber der König schrieb ihm ganz kaltblütig folgende kurze Antwort: „Ihren Brief habe ich empfangen und gelesen. Es hat mir einiges Vergnügen gemacht, daß mein Kopf Ihnen noch so viel wert ist; ich kann Sie versichern, für den Ihrigen gebe ich nicht einen Heller.“

Słówka.

Die Empörung bunt, rokosz
ausbrechen wybuchnąć
der Empörer rokoszanin
der Preis nagroda
die Dreistigkeit śmiałość
um aby
erschrecken przestraszyć

empfangen odebrać
so viel wert tak drogi
versichern zapewnić
der Heller szeląg, halercz
nicht einen Heller geben nie dać
złamanego szeląga
kaltblütig z zimną krwią.

Lekcja czterdziesta trzecia (43).

Klasa trzecia.

Klasa ta przyjmuje **o** w czasie przeszłym niedokonanym i w imiesłowiu.

Bezokolicznik.	Czas teraźniejszy.	Czas przeszły nied.	Imiesłów czasu prz.
bieten ofiarować, podać n. p. cenę	Ich biete, du bietest, er bietet, wir bieten, ihr bietet, sie bieten	ich bot	geboten
fliegen latać	ich fliege, du fliegst i t. d.	ich flog	geflogen
fließen płynąć	ich fließe, du fließest i t. d.	ich floß	geflossen
frieren marznąć	ich friere, du frierst i t. d.	ich fror	gefroren
schießen strzelać	ich schieße, du schießest i t. d.	ich schoß	geschossen
schließen zamykać	ich schließe, du schließt i t. d.	ich schloß	geschlossen
verlieren przegrać, zgubić	ich verliere, du verlierst i t. d.	ich verlor	verloren
betrügen oszukać	ich betrüge, du betrügst i t. d.	ich betrog	betrogen
wiegen ważyć, ciężyc	ich wiege, du wiegst i t. d.	ich wog	gewogen
lügen kłamać	ich lüge, du lügst i t. d.	ich log	gelogen
schmelzen ¹ topnieć, tajeć	ich schmelze, du schmelzest, er schmilzt, wir schmelzen i t. d.	ich schmolz	geschmolzen.

Słówka.

Der Kanarienvogel kanarek
das Vaterland ojczyzna
der Keller piwnica
das Gewehr broń
das Kilogramm] kilogram
das Rebhuhn kuropatwa
der Betrüger oszust

der Kaufmann kupiec
der Hirsch jelen
seit wann? odkąd?
fliegen lecieć, latać
glauben wierzyć
hereinlassen wpuścić
hereinfliegen wlecieć.

Ćwiczenie 85.

I. 1. Ich biete Ihnen zwanzig Mark für Ihren Stock, wollen Sie ihn mir geben? — Nein, ich gebe ihn nicht für dreißig. 2. Wieviel bot man Ihnen für Ihr Pferd? — Man hat mir achthundert Mark geboten. 3. Der Vogel fliegt. 4. Der Kanarienvogel ist über das Haus geflogen. 5. Letzten Winter war der Rhein gefroren. 6. Gestern habe ich sechs Rebhühner geschossen.

II. 1. Wollen Sie die Tür schließen? — Sie ist schon geschlossen. 2. Wieviel verlor Ihr Oheim im Spiel? — Er hat nur einige Mark verloren. 3. Wieviel wiegt dieser

¹ Schmelzen topić brzmi: du schmelzest, er schmelzt, du schmelzest, geschmelzt.

Koffer? — Er ist noch nicht gewogen worden, aber ich glaube nicht, daß er dreißig Kilo wiegt. 4. Lügen Sie nicht! — Ich habe nicht gelogen. 5. Der Schnee ist geschmolzen.

Ćwiczenie 86.

I. 1. Kupiec żądał jedenaście marek, ofiarowałem mu dziesięć. 2. Hrabia ofiarował mi 4000 marek za moje dwa konie. 3. Ptak wleciał przez okno do pokoju. 4. Strumyk płynie między dwiema górami. 5. Strzelałem do (auf z 4 przypad.) jelenia, lecz nie zabiłem go. 6. Czy zamknęliście okno? — Nie zamknęliśmy jeszcze, bo chcieliśmy wpuścić więcej świeżego powietrza.

II. 1. Czyś co zgubił? — Tak, zgubiłem rękawiczki. Gubisz wszystko. 2. Odkąd śnieg stajał? — Od kilku dni. 3. Czy ważyliście mięso? — Ważyliśmy, waży trzy kilogramy. 4. Kto raz skłamał, temu nikt nie wierzy, nie wierzymy też tym ludziom, którzy oszukali.

Pytanie.	Rozmówki.	Odpowiedź.
Waren Sie auf der Jagd?	Ja.	
Haben Sie etwas geschossen?	Ich habe zwei Hasen geschossen.	
Hat der kleine Knabe kein Taschentuch?	Nein, er hat es verloren.	
Warum gehen Sie nicht in Ihr Zimmer?	Ich kann nicht; die Tür ist geschlossen.	
Wer kann fliegen?	Die Vögel können fliegen.	
Ist es kalt heute?	Ja, das Wasser ist gefroren.	

Lektura.

Rosziuschtsko Pferd.

Rosziuschtsko, der edle Pole, wollte einst einem Geistlichen in Solothurn' (in der Schweiz) einige Flaschen guten Weines schicken. Er wählte dazu einen jungen Mann, namens Zeltner, und überließ ihm für die Reise sein eigenes Reitpferd. Als Zeltner zurückkam, sagte er: „Herr General, ich werde Ihr Pferd nicht wieder reiten, wenn Sie mir nicht zugleich (zarazem) Ihre Börse (portmonetka) mitgeben.“

„Wie meinen Sie das?“ fragte Rosziuschtsko.

Zeltner antwortete: „Sobald ein Armer auf der Straße seinen Hut abnahm und um ein Almosen bat, stand das Pferd still und ging nicht eher von der Stelle, bis der Bettler etwas erhalten hatte; und als mir endlich das Geld ausging (zabrakło), konnte ich das Pferd nur zufrieden stellen und vorwärts bringen, indem ich mich stellte (udajac), als wenn ich dem Bettler etwas gäbe.“

Słówka.

wählen wybrać
 dazu dla tego, ku temu celowi
 ein Geistlicher ksiądz, kapłan
 überlassen powierzyć
 namens z nazwiska
 die Reise podróż
 Reitpferd wierzchowiec
 wenn . . nicht jeśli . . nie
 sobald skoro tylko
 der Weg, die Straße droga
 meinen mniemać, rozumieć

abnehmen zdjąć
 daß Mosenen jałmużna
 still stehen zatrzymać się
 von der Stelle gehen ruszyć się
 z miejsca
 der Bettler żebrak
 zufrieden stellen zadowolnić
 vorwärts bringen z miejsca
 ruszyć.
 als wenn jakoby.

Lekcja czterdziesta czwarta (44).

Klasa czwarta.

Klasa czwarta zawiera dziewięć słów, których samogłoską źródłosłowową jest **a**; czas przeszły niedokonany ma **u**, imiesłów ma samogłoskę trybu bezokolicznego t. j. **a**.

Bezokolicznik.	Czas teraźniejszy.	Czas przeszły nied.	Imiesłów czasu prz.
backen piec	ich backe, du bäckst, er bäckt, wir backen i t. d.	ich buk	gebacken
fahren jechać	ich fahre, du fährst i t. d.	ich fuhr	gefahren
graben kopać	ich grabe, du gräbst i t. d.	ich grub	gegraben
laden nabijać	ich lade, du lädst, er lädt oder du ladest, (zapraszasz) er ladet, wir laden i t. d.	ich lud, ladete	geladen
schaffen tworzyć	ich schaffe, du schaffst i t. d.	ich schuf	geschaffen
schlagen bić	ich schlage, du schlägst i t. d.	ich schlug	geschlagen
tragen nosić	ich trage, du trägst i t. d.	ich trug	getragen
waschen myć	ich wasche, du wäschst i t. d.	ich wusch	gewaschen
wachsen rosnąć	ich wachse, du wächst i t. d., wir wachsen i t. d.	ich wuchs	gewachsen

Słówka.

Weich miękki
 die Jagd polowanie
 oft często
 der Mund, das Mädchen gąbka,
 usta
 die Grube dół, dołek
 der Ball bal, piłka

prächtigt wspaniały
 die Pistole pistolet
 das Taschentuch chustka do nosa
 schmutzig brudny
 schnell szybki, szybko
 spazierenfahren na przechadzkę
 jechać.

Ćwiczenie 87.

I. 1. Bäckst Ihre Mutter heute Kuchen? — Nein, sie hat kein Mehl, sie wird morgen backen. 2. Dieses Brot ist nicht gut gebacken, es ist zu weich. 3. Der König fährt mit sechs

M. J. Adamski

Pferden. 4. Wohin fahren Sie? — Ich fahre spazieren. 5. Gestern fuhren wir nach Potsdam. 6. Sind Sie in einem Wagen gefahren? — Nein, wir fuhren mit der Eisenbahn. 7. Warum laden Sie das Gewehr? — Ich will auf die Jagd gehen.

II. 1. Der Mann lud den Sack auf den Rücken des Esels. 2. Das Holz wurde auf einen Wagen geladen. 3. Der Knabe schlägt den Hund. 4. Die Bauern schlagen oft die Pferde. 5. Haben Sie auch Ihr Pferd geschlagen? — Nein, ich schlage mein Pferd niemals. 6. Wohin haben Sie den Brief getragen? — Ich habe ihn auf die Post getragen. 7. Der Gärtner wusch seine Hände. 8. Diese Rosen sind in meinem Garten gewachsen.

Ćwiczenie 88.

I. 1. Co piecze piekarz? — Piecze chleb, wczoraj piekł także ciastka. 2. Pojechaliśmy na przechadzkę powozem. 3. Księżę jechał wspaniałym powozem w (mit) cztery konie. 4. Czy pański pistolet nabity? — Nie, nie nabity. 5. Czyście zaproszeni na (zum) bal? — Ja nie, lecz moje siostry są zaproszone.

II. 1. Nie bijcie psa, ugryzie was. 2. Kto chce zanieść mój list na pocztę? — Służący może go zanieść, nie ma teraz nic do roboty. 3. Umyjcie wasze ręce, są brudne. 4. Czy moje chustki do nosa są wyprane? — Piorą je obecnie. 5. Najlepsza kawa rośnie w Arabii (Arabien). 6. Gdzie znaleźliście te fijołki? — Rosły na polu za (hinter) naszym ogrodem. 7. Pieczone gołąbki¹ nie wpadną same do gąbki¹. 8. Kto pod kim (einem anderen) dołki kopie, sam w nie wpada.

Lekcja czterdziesta piąta (45).

Słowa złożone nierozdzielne.

Słowa złożone są częścią rozdzielne, częścią nierozdzielne. Słowa, których pierwszy składnik (wyraz określony **Bestimmungswort**), jest rzeczownikiem złączonym z przyimkiem lub bez tegoż, dalej z przymiotnikiem, przysłówkiem lub samym przyimkiem i ma przycisk, są rozdzielne, n. p. teilnehmnen brać udział, instandsetzen naprawić, anfangen rozpocząć, ich nehmen teil, sie fangen an.

¹ Po niemiecku: Lauben, Mund, ponieważ Niemcy wyrazów zdrobniałych prawie wcale nie używają.

Sant. od Abg.
29/11. 63.

Słowa, których składnik określony powstał z rzeczowników **Mut** i **Lob**, z przymiotników **voll, lieb, wahr, froh**, z niektórych przyimków i przysłówków a mianowicie z przybranek **be, ge, emp, ent, er, ver, zer, miß, wider** i które mają przycisk na drugim składniku (wyrazie głównym, **Grundwort**), są nierozdzielne. Czasowniki nierozdzielne kładą partykułę **zu** przed sobą, n p. **zu mutmaßen, zu vollenden** i nie mają zwykle w imiesłowiu augmentu **ge, n. p. vollendet**, ale **gemutmaßt** jako wyjątek. **Ich nehme wahr** zauważam jako wyjątek, ale **ich wahr sage** wróżę, **ich frohlocke** cieszę się.

Konjugacya słowa nierozdzielnego.

Bewohnen zamieszkiwać.

Czas teraźniejszy.

Ich bewohne zamieszkuje **wir bewohnen** zamieszkuje my
du bewohnst zamieszkuje **ihr bewohnt** zamieszkujeście
er bewohnt zamieszkuje **sie bewohnen** zamieszkuje.

Czas przeszły niedokonany.

Ich bewohnte zamieszkiwałem
du bewohntest zamieszkiwałeś
i t. d.

Czas przyszły.

Ich werde bewohnen zamieszkiwać będę
du wirst bewohnen zamieszkiwać będziesz
i t. d.

Czas przeszły dokonany.

Ich habe bewohnt zamieszkiwałem
du hast bewohnt zamieszkiwałeś
i t. d.

Tak samo konjugują się:

Bezokolicznik.	Czas teraźniejszy.	Imiesłów.
be: behalten zatrzymać	ich behalte	behalten
ge: gefallen podobać się	ich gefalle	gefallen
emp: empfangen otrzymać	ich empfangе	empfangen
ent: entgegen uchodzić	ich entgehe	entgangen
er: erhalten otrzymać	ich erhalte	erhalten
ver: verlieren zgubić	ich verliere	verloren
zer: zerstören zburzyć	ich zerstöre	zerstört
miß: mißfallen niepodobać się	ich mißfalle	mißfallen
wider: widerstehen stawiać opór	ich widerstehe	widerstanden.

Uwaga. Nie należy mieszać słów uformowanych od dwóch rzeczowników z nierozdzielnymi słowami, odmieniają się one jak słowa pojedyncze, n. p.

Bezokolicznik frühstücken jeść śniadanie antworten odpowiadać urteilen sądzić	Czas teraźniejszy. ich frühstücke ich antworte ich urteile	Imiesłów. gefrühstückt geantwortet geurteilt.
--	---	--

Słówka.

Die Gefahr niebezpieczeństwo das Schauspiel widowisko die Frage pytanie verstehen rozumieć bedecken okrywać	vielleicht może das Land kraj gehorsam być posłusznym bewundern podziwiać gewöhnlich zwyczajny telefonieren telefonować.
---	---

Ćwiczenie 89.

1. Ich bewohne ein kleines Haus, mein Vater bewohnt ein großes Haus. 2. Mein Lehrer wohnte lange in Regensburg (Ratyżbona). 3. Der Schüler hat das Buch behalten. 4. Wir empfangen oft Briefe von unseren Eltern, aber heute haben wir keinen erhalten. 5. Die Soldaten sind der Gefahr entgangen. 6. Fräulein Luise hat ihren Sonnenschirm verloren, sie verliert oft etwas. 7. Die Feinde zerstörten die Stadt. 8. Wie hat Ihnen das Schauspiel gefallen? — Es hat mir sehr gut gefallen. 9. Wann frühstücken Sie? — Ich frühstücke um 8 Uhr. 10. Haben Sie mir geantwortet? — Nein. — Warum antworten Sie mir nicht? — Ich habe Ihre Frage nicht verstanden.

Ćwiczenie 90.

1. Gdy byliśmy w Szwajcaryi, śnieg pokrywał wszystkie góry. 2. Nie otrzymałem waszego listu, może go na poczcie zgubili. 3. Grzeczne dzieci są rodzicom posłuszne. 4. Podziwiacie ten wspaniały obraz! — Podziwialiśmy go i podziwiamy go jeszcze. 5. Ten obraz podoba mi się bardzo (sehr). 6. Zamek hrabiego został zburzony przez nieprzyjaciół. 7. Biedny człowiek umarł i zostawił pięcioro dzieci, sprzedano jego mały dom. 8. O której godzinie jecie śniadanie? — Jemy śniadanie zwykle o 9tej. 9. Nie rozumieliśmy pytania, bo pan telefonował bardzo szybko, dla tego nie odpowiedzieliśmy zaraz.

Pytanie.

Rozmówki.

Odpowiedź.

Von wem wird jenes Schloß
bewohnt?

Von dem (vom) Fürsten Metternich.

Wird er es behalten?

Nein, er will es verkaufen.

Haben die Feinde die Stadt zerstört?

Nein, sie haben sie nicht zerstört.

Wissen Sie, wer dieses Glas zerbrochen hat?	Nein, mein Herr, ich weiß es nicht, ich habe es nicht zerbrochen.
Saben Sie Ihre Aufgabe nicht verstanden?	Doch (owszem), ich habe sie ganz gut verstanden.
Um wieviel Uhr frühstückten Sie heute?	Ich frühstückte heute um halb acht.

Lekcja czterdziesta szósta (46).

Słowa złożone rozdzielne.

Słowa rozdzielne odłączają, jeżeli należą do zdania głównego i mają formę czasu teraźniejszego, przeszłego niedokonanego lub rozkaznika, składnik określny i kładą go na końcu zdania a partykułę zu umieszczają przy bezokoliczniku pomiędzy składnikiem określnym i głównym. N. p. ich gehe (ich ging) diesen Abend aus, nimm teil, teilzunehmen. Ale w zdaniu pobocznem: er weiß nicht, ob er teilnimmt.

Konjugacya słowa rozdzielnego.

Anfangen zaczynać.

Czas teraźniejszy.

Liczba pojedyncza.

Ich fange an **zaczynam**
 du fängst an **zaczynasz**
 er fängt an **zaczyna**

Liczba mnoga.

wir fangen an **zaczynamy**
 ihr fangt an **zaczynacie**
 sie fangen an **zaczynają**.

Czas przeszły niedokonany.

Ich fing an **zacząłem**
 du fingst an **zacząłeś**
 er fing an **zaczął**

wir fingen an **zaczęliśmy**
 ihr fingt an **zaczęliście**
 sie fingen an **zaczęli**.

Czas przyszły.

Ich werde anfangen **zacznę** i t. d.

Czas przeszły dokonany.

Ich habe angefangen **zacząłem** i t. d.

Czas zaprzeszyły.

Ich hatte angefangen **zacząłem** był i t. d.

Tryb warunkowy.

Ich würde anfangen **zacząłbym** i t. d.

Tryb rozkazujący.

Fang(e) an **zaczynaj** fangen wir an **zaczynajmy**
 fangen Sie an **zaczynaj** pan fanget an **zaczynajcie**.

Tryb bezokoliczny.
Anfangen zaczynać.

Imiestłów.

Czas teraz.: anfangend zaczynając. Czas prz.: angefangen.

Słowa rozdzielne najczęściej używane.

Tryb bezokoliczny.	Czas teraźniejszy.	Tryb bezokoliczny.
ab: abreisen odjechać	ich reise ab	abschreiben odpisać
an: ankommen przybyć	ich komme an	anziehen przyciągać
auf: aufstehen wstać	ich stehe auf	aufhören przestać
aus: ausgehen wyjść	ich gehe aus	ausgeben wydać
bei: beistehen pomagać	ich stehe bei	
ein: einladen zaprosić	ich lade ein	eintreten wejść, wehodzić
		forttragen unieść
fort: fortgehen uchodzić	ich gehe fort	
mit: mitteilen udzielać	ich teile mit	
nach: nachlaufen biegać za kim	ich laufe nach	
vor: vorstellen przedstawić	ich stelle vor	vorlesen przeczytać
weg: wegnehmen wziąć	ich nehme weg	wegwerfen odrzucić
zu: zumachen zamknąć	ich mache zu	zubringen przebyć, przepędzić (czas).

Przymyki (partykuły): **durch, hinter, über, um, unter, voll, wieder**, mogą tworzyć czasowniki złożone rozdzielne i nierozdzielne. Czasowniki te są rozdzielne, jeżeli zachowują pierwotne swe znaczenie i są przechodnie, wtedy spoczywa przycisk na przedimkach; nierozdzielne mają przycisk na składniku głównym. N. p. *übersetzen* przeprowić *ich* *setzte über*; *übersetzen* tłumaczyć *ich übersetzte*, tak samo się odmieniają: *unterhalten* trzymać co pod czem i *unterhalten* bawić, utrzymywać; *wiederholen* przynieść z powrotem i *wiederholen* powtórzyć; *durchbringen* przecisnąć się i *durchdringen* przeniknąć.

Słówka.

Das Gedicht poemat, wiersz	das Fenster okno
der Gesandte poseł	täglich codzień
das Konzert koncert	die Ansicht widok
die Nachricht wiadomość	der Abend wieczór
befuchen odwiedzić	die Sehenswürdigkeit osobliwość
all wszelki	die Postkarte pocztówka
fennen lernen poznać	föniglich królewski.

Ćwiczenie 91.

I. 1. Ich fange meine Aufgabe an. 2. Das Schauspiel fängt um sechs Uhr an. 3. Haben Sie Ihren Brief abgeschrieben? — Nein, ich habe erst angefangen. 4. Morgen werden meine deutschen Stunden anfangen. 5. Meine Tante reist morgen früh ab. 6. Der Kaiser ist um sechs Uhr angekommen, die Kaiserin wird morgen ankommen. 7. Hast du gehört, ob mein Vetter morgen abreist?

II. 1. Ich ziehe mein neues Kleid an. 2. Stehen Sie auf! 3. Gehen Sie aus? — Ja, ich gehe aus; ich ging gestern nicht aus, da ich krank war. 4. Lesen Sie mir dieses Gedicht vor! 5. Der Regen hat aufgehört. 6. Machen Sie das Fenster zu! 7. Ich bringe meine Abende bei meinen Eltern zu. 8. Stehet auf, es ist acht Uhr, und das Wetter ist prächtig (sliczny)! 9. Wenn du um 2 Uhr aufstehst und um 3 abreist, kommst du um 5 Uhr in Thorn (Toruń) an.

Ćwiczenie 92.

I. 1. Zaczęłam odpisywać moje zadanie. 2. Koncert zaczyna się o siódmej. 3. Mój brat pojechał do (nach) Londynu, gdzie odwiedzi znajomych i pozna wszelkie osobliwości tego miasta. Dziś odebraliśmy już od niego pocztówkę z widokiem zamku królewskiego, a gdy wróci, będzie mógł dużo opowiadać z podróży.

II. 1. Czy wydajecie dużo pieniędzy? — Nie, nie wiele, wydajemy sześć marek codziennie. 2. Przedstaw mię, proszę cię, twojemu przyjacielowi. 3. Moja siostra przepędzi wieczór u mej ciotki. 4. Kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje. 5. Uczniowie wstają, gdy profesor wchodzi do klasy.

Pytanie.

Rozmówki.

Odpowiedź.

Wer fängt heute an zu lesen?

Ludwig wird anfangen.

Wann fängt das Konzert an?

Es fängt um 9 Uhr an.

Hat Emilie ihre deutschen Stunden (lekcya) angefangen?

Sie hat dieselben gestern angefangen.

Wann geht die Sonne auf?

Im Sommer geht sie um 3 Uhr des Morgens auf.

Wie bringen Sie Ihre Abende zu?

Ich lese deutsche Bücher.

Wer hat Ihnen diese Nachricht mitgeteilt?

Mein Nefse Ludwig teilte sie mir mit.

Lektura.

Der treue Untertan.

Als im Jahre 1809 die Franzosen gegen Wien marschier'ten, sollte ein Bauer einer Trup'penkolon'ne als Führer dienen, mit welcher man, mittelst eines nächtlichen Marsches, einen wichtigen Plan auszuführen hoffte. „Gott bewahre mich davor,“ sagte der Bauer, „das werde ich niemals tun.“

Der französische Offizier, welcher den Vortrab (straz przednia) kommandier'te, drang lebhaft in ihn, aber der Bauer bestand auf seiner Weigerung (opór). Der Offizier versuchte es mit Versprechungen, er bot ihm einen Beutel voll Geld an, es war umsonst.

Unterdessen kam die französische Hauptarmee an, und der General war sehr aufgebracht, die Vorhut noch da zu finden. Als er erfuhr, daß der einzige Mann, der den Weg wußte, sich hartnäckig weigerte, ihr Führer zu sein, ließ er sich den Bauer vorführen. „Entweder,“ rief er ihm zu, „wirfst du uns den Weg zeigen, oder ich lasse dich erschießen.“ — „Sehr wohl,“ erwiderte der Bauer, „in diesem Fall werde ich als ehrlicher Untertan sterben.“ — Hierauf reichte ihm der General verwundert die Hand und sagte: „Kehre nach Haus zurück, braver Mann, wir werden uns ohne Führer zu helfen wissen!“ (umiec).

Słówka.

Truppenkolonne kolumna woj-
skowa
der Führer przewodnik
mittelft za pomocą
nächstlich nocny
ausführen wykonać
drängen nalegać
bestehen trwać
erschießen rozstrzelać
versuchen próbować
unterdessen tymczasem
Hauptarmee armia główna

hartnäckig uporeczywie
anbieten ofiarować
vorführen przyprowadzić
aufgebracht rozgniewany
die Vorhut straż przednia
erfahren dowiedzieć się
verwundert zdziwiony
sehr wohl bardzo dobrze
Fall przypadek
Untertan poddany
hierauf wtedy.

Lekcja czterdziesta siódma (47).

Użycie słów posiłkowych haben i sein.

Wszystkie czasowniki przechodnie i zwrotne przybierają w czasach złożonych słowo posiłkowe haben, z nieprzechodnich posiłkują się słowem sein te, które oznaczają przechodzenie z jednego stanu lub miejsca w drugie (oznaczające zmianę lub ruch), n. p. ich bin erwacht ocknałem się, ich bin gegangen poszedłem, ale słowa nieprzechodnie wyrażające trwanie w stanie niezmienionym przybierają haben, n. p. ich habe geschlafen.

Przykłady.

1 Reisen podróżować.

Czas teraźniejszy.
Ich reise podróżuję
du reistest podróżujesz
er reist podróżuje
i t. d.

Czas przeszły niedokonany.
Ich reiste podróżowałem
du reistest podróżowałeś
er reiste podróżował
i t. d.

Czas przyszły niedokonany.

Ich werde reisen będąc podróżował
du wirst reisen będziesz
podróżował i t. d.

Czas przeszły dokonany.

Ich bin gereist podróżowałem
du bist gereist podróżowałaś
er ist gereist podróżował
wir sind gereist podróżowaliśmy
ihr seid gereist podróżowaliście
sie sind gereist podróżowali

Tryb warunkowy.

Ich würde reisen podróżowałbym
du würdest reisen podróżowałbyś i t. d.

Czas zaprzyszły.

Ich war gereist podróżowałem był
du warst gereist podróżowałaś był
er war gereist podróżował był i t. d.

Czas przyszły dokonany.

Ich werde gereist sein będąc podróżował
du wirst gereist sein będziesz podróżował
er wird gereist sein będzie podróżował i t. d.

Tryb warunkowy czasu przeszłego.

Ich würde gereist sein podróżowałbym był
lub: ich wäre gereist i t. d.

2. Gehen iść, chodzić.

Czas teraźniejszy.

Ich gehe idę
du gehst idziesz
er geht idzie i t. d.

Czas przeszły niedokonany.

Ich ging szedłem
du gingst szedłeś
er ging szedł i t. d.

Czas przyszły.

Ich werde gehen pójdę
du wirst gehen pójdiesz
er wird gehen pójdzie i t. d.

Tryb warunkowy.

Ich würde gehen poszedłbym
lub: ich ginge poszedłbym
du gingest poszedłbyś i t. d.

Czas przeszły dokonany.

Ich bin gegangen poszedłem du bist gegangen poszedłeś
i t. d.

Podług ostatnich wzorów konjugują się:

abreisen odjechać
ankommen przybyć
aufstehen wstać
bleiben pozostać
einschlafen zasnąć
fahren jechać
fallen upaść

fliegen latać
geschehen zdarzyć się
klettern wlaźić
kommen przyjść
landen wylądować
laufen biec
marschieren maszerować

reiten konno jechać
 scheitern rozbić się
 schwimmen pływać
 spazieren gehen iść na prze-
 stehen stać [chadzkę]

steigen wchodzić na górę
 sterben umierać
 umkommen zginąć
 werden stać się
 zurückkommen wrócić.

Słówka.

Außer Atem bez tchu
 der Schuhmacher szewc
 früh rano
 die Wunde rana
 die Mannschaft załoga
 aufwachen ocknąć się
 wachen czuwać

Amerika Ameryka
 holländisch holenderski
 einschlafen zasnąć
 ebenfalls także
 barmherzige Schwester siostra
 miłosierdzia.

Ćwiczenie 93.

I. 1. Ich reise viel, ich bin letztes Jahr in Spanien gereist; mein Bruder reiste in Italien. 2. Wohin gehen Sie? — Ich gehe ins Theater. 3. Meine Schwester ist vor einer halben Stunde ins Konzert gegangen. 4. Wird Heinrich nach Antwerpen (Antwerpia) gehen? — Nein, er wird nach Genf (Genewa) gehen. 5. Wann sind Sie aufgestanden? — Ich bin um sieben Uhr aufgestanden. 6. Das Kind ist gefallen. 7. Der Knabe ist schnell gelaufen, er ist außer Atem. 8. Mein Nachbar, der Schuhmacher, starb heute früh.

II. 1. Der Soldat ist an seinen Wunden gestorben. 2. Das Kind hat sehr gut geschlafen. 3. Das Buch liegt auf dem Tische. 4. Ich sitze unter einem Baume. 5. Der Soldat stand am Tore. 6. Die Mädchen sind in den Garten gegangen. 7. Ein holländisches Schiff ist an der Küste Afrikas gescheitert. 8. Der größte Teil der Mannschaft ist umgekommen, nur einige Matrosen sind dem Tode entgangen. 9. Ich bin um ein Uhr aufgewacht und habe vier Stunden bei dem Kranken gewacht.

Ćwiczenie 94.

I. 1. Ludwik wiele podróżuje, w przeszłym roku podróżował po Bawaryi (Bayern). 2. Czy pański kuzyn również podróżował? — Nie, panie, nigdy nie podróżował; podróżowałby także, gdyby był bogaty. 3. Dokąd (wohin) idziesz? Idę do szkoły, mój brat już tam (dahin) poszedł.

II. 1. Mieszkałem dwa lata we Fryburgu (Freiburg), teraz mieszkam w Frankfurcie. 2. Chłopiec wlaź na drzewo. 3. Kiedy zasnęliście? — Zasnęliśmy o dziesiątej.

4. Dla czego nie przybyliście na (zum) śniadanie? — Nie wstaliśmy na czas. 5. Okręt rozbił się, gdy płynął do Ameryki, zginęło kilku majtków i podróżnych. 6. Siostra miłosierdzia czuwała całą noc przy chorych.

Pytanie.	Rozmówki.	Odpowiedź.
Sind Sie in Frankreich gereist?	Ich reiste dort vor zwei Jahren.	
Wann sind Sie von Straßburg abgereist?	Ich bin um halb sechs abgereist.	
Wann sind Sie hier angekommen?	Gegen sechs Uhr abends.	
Wann stehen Sie des Morgens auf?	Gegen sieben Uhr, aber heute bin ich um acht Uhr aufgestanden.	
Mit wem sind Sie nach Basel (Bazylea) gegangen?	Ich bin mit meinem Bruder dorthin gegangen.	
Wollen Sie ein wenig mit uns spazieren gehen?	Ich werde mit Vergnügen mit Ihnen gehen.	
Wann ist Ihr Schwager zurückgekommen?	Vor acht Tagen, aber er ist bald wieder abgereist.	

Lektura.

Eine lächerlich gemachte Lüge.

Ein Reisender erzählte eines Tages ganz ernsthaft in einer Gesellschaft, daß er viel gereist wäre und daß er unter anderen Seltenheiten eine angetroffen habe, deren noch kein Schriftsteller Erwähnung getan hätte. Dieses Wunder war, wie er sagte, ein so großer und dicker Krautkopf, daß fünfzig wohlbewaffnete Reiter unter einem seiner Blätter sich hätten in Schlachtordnung stellen und manövrieren können.

Einer der Anwesenden hielt diese Übertreibung keiner Antwort wert; aber er sagte ihm mit der größten Ruhe, daß er auch gereist wäre, und daß er in Japan zu seinem größten Erstaunen gesehen hätte, wie mehr als dreihundert Kesselschmiede an einem ungeheuren Kessel arbeiteten, in welchem sich mehr als hundert Leute befanden, die damit beschäftigt waren, ihn zu polieren.

„Was wollte man denn mit diesem ungeheuren Kessel machen?“ fragte der Reisende.

„Man wollte den Krautkopf darin kochen, von dem Sie eben gesprochen haben.“

Słówka.

Lächerlich machen ośmieszyć
 ernsthaft poważny
 die Gesellschaft towarzystwo
 die Seltenheit rzadkość
 antreffen napotkać
 der Schriftsteller pisarz

die Erwähnung wzmianka
 das Wunder cud
 der Krautkopf głowa kapusty
 wohlbewaffnet dobrze uzbrojony
 der Reiter jeździec

beschäftigt sein być zatrudniony
 manövrieren manewrować
 sich in Schlachordnung stellen
 ustawić się w szyku bojowym
 der Anwesende obecny
 wert halten uważać godnym
 die Übertreibung przesada

Japan Japonia
 Erstaunen zdziwienie
 der Kessel kocioł
 der Kesselschmied kotlarz
 sich befinden znajdować się
 polieren polerować
 eben (= soeben) właśnie, co
 dipiero.

Lekcja czterdziesta ósma (48).

Słowa nieosobiste.

Słowa nieosobiste konjugują się w trzeciej osobie z zaimkiem rodz nijak. **es** przez wszystkie czasy i tryby za pomocą słowa posiłkowego **haben**. Formy biernej natomiast nie tworzą.

Wzór konjugacyi:

1. Regnen padać.

Czas teraźniejszy.

Czas przeszły niedokonany.

Es regnet pada deszcz

Es regnete padał deszcz

Czas przyszły.

Es wird regnen będzie deszcz padał

Tryb warunkowy.

Es würde regnen deszcz padałby

Czas zaprzeszy.

Es hatte geregnet deszcz padał był.

2. Es gibt jest, znajduje się, są; es friert marznie.

Czas teraźniejszy.

Czas przeszły niedokonany.

Es gibt jest, znajduje się

es gab było, znajdowało się
 es froh marzło.

Czas przyszły.

Tryb warunkowy.

Es wird geben będzie
 es wird frieren będzie marzło.

es würde geben byłoby

Czas przeszły dokonany.

Czas zaprzeszy.

Es hat gegeben było
 es hat gefroren marzło.

es hatte gegeben było.

Przykłady.

Es gibt Leute, welche sehr reich sind
 są ludzie, którzy są bardzo bogaci.

Słówka.

Sich freuen cieszyć się
 es freut mich cieszy mię
 es wundert mich dziwi mnie
 es ist mir kalt zimno mi
 es schneit śnieg pada
 es donnert grzmi
 der Frost mróz
 der Donner grzmot
 früh wczesny
 es tut mir leid żal mi

es scheint mir zdaje mi się
 es reut mich żal mi
 es hagelt grad pada
 es blizt błyska się
 die Kälte zimno
 stumm niemy
 wegfahren wyjechać
 glauben sądzić
 die Regel prawidło, reguła.

Ćwiczenie 95.

I. 1. Regnet es? — Nein, es regnet nicht, es schneit.
 2. Gestern schneite es auch. 3. Es wird bald hageln. 4. Es wäre gut, wenn es regnete. 5. Es donnert, hören Sie es?
 6. Es wird noch mehr donnern. 7. Hat es auch geblitzt? — Ja, es hat zweimal geblitzt. 8. Ich gehe nicht aus, wenn es regnet, denn ich habe meinen Regenschirm verloren.
 9. Wie ist das Wetter heute? — Es ist nicht kalt, es ist ein wenig wärmer. 10. Es würde mich freuen, wenn ich diesen Schriftsteller bei euch anträfe.

II. 1. Es ist sehr schönes Wetter. 2. Wenn es morgen schön ist, werde ich auf das (aufs) Land gehen. 3. Es gibt Leute, welche nicht sprechen können: man nennt sie stumm. 4. Was ist in diesem Glas? — Es ist Wasser darin. 5. Gibt es Kirschen dieses Jahr? — Ja, es gibt viele Kirschen. 6. Es wundert mich, daß Sie so spät aufstehen. 7. Die Kälte ist noch nicht vorbei (przeszedł), es friert noch. 8. Ich glaube, daß es morgen auch frieren wird, diese Nacht hat es tüchtig (bardzo) gefroren, wir haben des Morgens zwölf Grad Celsius gehabt.

Ćwiczenie 96.

I. 1. Pięćdziesięciu jeźdźców jechało konno przez wieś, za nimi biegali chłopacy i cieszyli się na widok tych pięknie uzbrojonych żołnierzy, ale gdy deszcz padać zaczął, dzieci wróciły do domu. 2. Sądzę, że jutro nie będzie deszcz padał. 3. Błyska się, czy widzicie, czy słyszycie grzmot? 4. Czy śnieg pada? Nie, nie pada teraz śnieg, lecz padał całą noc. 5. Czy jest piwo w tej butelce? — Nie, w niej (darin) jest wino. 6. Są ludzie, którzy są zawsze niezadowoleni.

II. 1. Czy tu jest gorąco? Tak, jest gorąco w tym pokoju. 2. Czy było wielu ludzi na widowisku? — Tak,

było wielu. 3. Zdawało mi się, że widziałem wczoraj mego kuzyna w jego ogrodzie, później słyszałem, że go niema w domu, wyjechał na kilka tygodni.

Pytanie.	Rozmówki.	Odpowiedź.
Schneit es?		Nein, es schneit nicht.
Donnert es?		Ich glaube, daß es gedonnert hat.
Hat es geblitzt?		Ja, es hat sehr stark geblitzt.
Glauben Sie, daß es bald frieren wird?		Ich glaube nicht, daß es bald frieren wird, aber es wird schneien.
Was sollen die Knaben tun?		Sie sollen ihre Aufgabe abschreiben.

Lekcja czterdziesta dziewiąta (49).

Słowa zwrotne.

Słowo zwrotne ma przy sobie dwa zaimki, jeden z nich stoi w przypadku pierwszym, drugi natomiast w czwartym, umieszczonym po słowie, a w czasach złożonych pomiędzy słowem posiłkowym i imiesłowem. Słowo zwrotne konjuguje się za pomocą słowa posiłkowego haben.

Przykład.

Ich befinde mich **finde** sich
Ich habe mich **gefunden** **gefunden** sich.

Wzór konjugacyi.

Sich irren **mylic** się.

Tryb oznajmujący.

Czas teraźniejszy.	Czas przeszły niedokonany.
Ich irre mich mylę się	Ich irrte mich myliłem się
du irrst dich mylisz się	du irrtest dich myliłeś się i t. d.
er irrt sich myli się i t. d.	er irrte sich
wir irren uns	wir irrten uns
ihr irrt euch	ihr irrtet euch
sie irren sich	sie irrten sich.

Czas przeszły dokonany.	Czas zaprzeczony.
Ich habe mich geirrt omyliłem się	Ich hatte mich geirrt omyliłem się był
du hast dich geirrt omyliłeś się i t. d.	du hattest dich geirrt omyliłeś się był i t. d.

Tryb rozkazujący
(od słowa *sich gewöhnen* przyzwyczaić się).

Gewöhne dich przyzwyczaj się
gewöhnen wir uns przyzwyczajmy się
gewöhnt euch przyzwyczajcie się
gewöhnen Sie sich przyzwyczaj się pan.

Słówka.

Sich verirren zabłądzić
sich erkälten zaziębić się
sich beklagen (über) skarżyć się
sich beschäftigen (mit) zajmować się
sich bemühen starać się

Der Kompaß kompas
die Hitze gorączka, upał
vorbei sein przejść
die Ordnung porządek
das Betragen sprawowanie
das Gesicht twarz
reich werden wzbogacić się
sich rächen mścić się
der Herbst jesień
zu za
verloren gehen ginać
der Gebrauch użytek

sich waschen myć się
sich betragen prowadzić się
sich entschließen zdecydować się
sich sehen usiąść
sich schämen wstydzić się
sich unterhalten bawić się.

sich rühmen chwalić się
der Mangel brak
gelehrt uczony
irren błądzić
verwunden ranić
der Wegweiser drogowskaz
spät późny
die Sache rzecz
halten utrzymywać
lösen rozwiązać
mathematisch matematyczny.

Ćwiczenie 97.

I. 1. Ich sehe, daß ich mich geirrt habe. 2. Karl irrt sich, wenn er glaubt, daß die Hitze vorbei sei. 3. Die jungen Leute irren sich oft. 4. Wie befindet sich Ihre Mutter? — Ich danke Ihnen, sie befindet sich wohl. 5. Ohne Kompaß würden die Schiffe auf dem Meere herumirren.

II. 1. Haben Sie sich erkältet? — Ja, ich habe mich ein wenig erkältet. 2. Hier ist frisches Wasser, waschen Sie sich. 3. Gewöhne dich, Ordnung in allen Dingen zu halten! 4. Gewöhnen Sie sich, früh aufzustehen! 5. Ich habe mich gestern im Walde verirrt. 6. Ich würde mich schämen, so träge zu sein. 7. Ich werde mich bemühen, meine Aufgaben so gut wie möglich zu machen.

Ćwiczenie 98.

I. 1. Podczas wielkich upałów jest przyjemnie kąpać się w morzu, a kto się do takich kąpeli przyzwyczai, może się kąpać nawet w późnej jesieni. 2. Ale kto za długo zostaje w wodzie, łatwo zaziębić się może. 3. Czem

się (womit) teraz zajmujesz? — Zajmuję się językiem niemieckim. 4. Czy wasz nauczyciel jest jeszcze chory? Nie, panie, on nie chory, czuje się bardzo dobrze, 5. Dla czego chcecie się mścić? — Dobry chrześcijanin nie powinien się mścić.

II. 1. Anglicy wzbogacili się przez handel. 2. Bardzo się cieszę (zu) że widzę was zdrowych. 3. Przyzwyczajcie się do porządku, a nie będziecie się skarżyli, że wam rzeczy giną. 4. Błądziliście długo w lesie? — Dostyc długo, i chcieliśmy się właśnie przed panem poskarżyć na brak drogowskazów.

Pytanie.	Rozmówki.	Odpowiedź.
Wie befinden Sie sich, mein Herr?	Ich danke Ihnen, ich befinde mich recht wohl.	
Womit beschäftigen Sie sich?	Ich bemühe mich, die mathematische Aufgabe zu lösen.	
Woriüber beklagen Sie sich?	Wir beklagen uns über das Betragen dieses Knaben.	
Warum sind Sie so spät gekommen?	Wir haben uns im Walde verirrt.	
Werden Sie Ihr Pferd verkaufen?	Ich werde es nicht verkaufen.	
Hast du dich in der Stadt verirrt?	Ja, ich habe mich verlaufen (zabłądziłem).	
Irrst du dich nicht?	Nein, mein Herr.	

Lekcja pięćdziesiąta (50).

Przysłówki.

Przymiotniki używają się w niemieckim także jako przysłówki i to na wszystkich trzech stopniach.

Man hat den Diener reich beföhnt	er schwimmt besser als ich pływa lepiej ode mnie
slugę nagrodzono sownie	Klara singt am besten Klara najlepiej śpiewa.

Najczęściej używane przysłówki nieprzymiotnikowe.

1. Przysłówki miejsca.

Wo? gdzie?	draußen zewnątrz
wohin? dokąd?	inwendig wewnątrz
hierher dotąd	oben na górze
da tam	hinten wtyle
darin w tem	woher? skąd?

hier tu
unten na dole
rechts na prawo

links na lewo
irgendwo gdziebądź
ni'rgends nigdzie
beisammen razem.

2. Przyśłówki czasu.

Wann? kiedy?
jezt teraz
jemals kiedyś
niemals nigdy
meistens najczęściej
spät późno
manchmal niekiedy
mo'natlich co miesiąc, mie-
sięcznie

zuerst z początku
zulezt nakoniec
endlich nareszcie
immer zawsze
noch nicht jeszcze nie
'übermorgen pojutrze
jährlich co rok, corocznie
täglich co dzień, codziennie.

Słówka.

Langsam wolno
schnell szybko, prędko
der Speicher śpichlerz
der Kutscher woźnica, stangret
Witold Witold
aufpassen uważać
flüchtig pobieżnie
das Beispiel przykład
die Arznei lekarstwo

das Diktat dyktando
die Schrift pismo
kurz krótki
rechnen rachować
das Einmaleins tabliczka
mnożenia
sich überlegen namyslać się
z IV prz.
fließend płynny.

Ćwiczenie 99.

1. Sie gehen zu langsam, gehen Sie schneller! 2. Das Mädchen schreibt nicht schön, der Knabe schreibt besser. 3. Woher kommen Sie? — Ich komme von Baden (Badenia). 4. Man sieht diese Mädchen immer beisammen. 5. Mein Platz ist rechts, der Ihrige links. 6. Der Herr Professor ist nicht zu Hause, suchen Sie ihn anderswo! 7. Ich finde meinen Stock nirgends, ich habe ihn überall gesucht. 8. Gehen wir jetzt nach Hause, es ist schon spät! 9. Ich war vorgestern im Theater. 10. Der Kranke muß täglich drei Löffel voll Arznei nehmen. 11. Die Schüler lesen die deutsche Schrift zuerst langsam, dann schneller, zuletzt fließend.

Ćwiczenie 100.

1. Czas upływa (verfließt) bardzo szybko. 2. Moi synowie uczą się łatwo po niemiecku. 3. Przykłady uczą łatwiej niż reguły. 4. Gdzie jest moja laska? — Tam jest (da ist er). 5. Wół chodzi wolniej niż koń. 6. Przechadzaliśmy się często nad brzegiem (am Ufer) morza.

7. Kiedyś mój sąsiad był bogaty, teraz jest biedny.
 8. Witold uczy się pilnie i gdy uważa, pisuje dyktando niemieckie bez błędu. 9. Kto pobieżnie rachuje, łatwo się myli. 10. Umie twój braciszek już zupełnie małą tabliczkę mnożenia? — Jeszcze nie zupełnie, czasem się nad odpowiedzią za długo namyśla.

Lekcja pięćdziesiąta pierwsza (51).

3. Przysłówki sposobu.

Wie? jak?	genug dosyć
viel wiele	kaum ledwo
mehr więcej	ungefähr mniej więcej, około
sehr bardzo	beinahe niemal
etwas coś	höchstens najwyżej
wenig mało	wenigstens przynajmniej
wiewiel? ile?	warum? czemu?

4. Przysłówki twierdzące, przeczące.

Ja, ja doch tak	wirklich rzeczywiście
ja wohl tak	wahrscheinlich prawdopodobnie
gewiß z pewnością	vielleicht może [dobnie]
ohne Zweifel bez wątpienia	gern chętnie
nein nie	gar nicht wcale nie
nicht einmal ani nawet	umsonst napróżno.

Słówka.

Kosten kosztować	um zu żeby
im Gegenteil przeciwnie	der Eisenbahnwagen wagon
nehmen przybrać, wziąć	fatt syty
der Kalbsbraten pieczeń cielęca	der Schnellzug pociąg pospieszny
die Seite strona, stronica	der Personenzug pociąg osobowy.
die Saite struna	
der Bahnhof dworzec	

Ćwiczenie 101.

1. Wie haben Sie geschlafen? — Ich habe sehr gut geschlafen, ich danke Ihnen. 2. Wieviel Geld haben Sie? — Ich habe nicht viel, ich habe nur einige Mark. 3. Ich will keine Butter, ich will Käse. 4. Wie viele Brüder haben Sie? — Ich habe nur zwei Brüder, aber vier Schwestern. 5. Wieviel bezahlen Sie jährlich für Ihr Zimmer? — Ich bezahle monatlich vierzig Mark. 6. Gehen Sie rechts oder links? — Ich gehe rechts. 7. Mein Hut ist ganz neu. 8. Der Schnellzug fährt nicht viel schneller als die Personenzüge, aber er hält nicht so oft an.

Ćwiczenie 102.

1. Jak znajdujesz pan to wino? — Znajduję je do-
brem. Ile kosztuje? — Dwie marki butelka. — To nie
za wiele. 2. Pan zjadłes bardzo mało, proszę, przybierz
pan pieczeni cielecej. — Dziękuję pani uprzejmie, ale
jestem już syty. 3. Pociąg pospieszny, który przybywa
z Berlina, zatrzymuje się na dworcu w Poznaniu ledwo
pięć minut, ale kto się pospieszy, ma dosyć czasu, żeby
wypić filiżankę kawy lub szklanę herbaty w wagonie.

Pytanie.

Wer ist schwer beladen?
Ist Ihre Schwester zu Hause?
Wie viele Wörter soll ich lernen?
Essen Sie Kirschchen?
Wann kommt er zurück?
Woher kommen Sie?

Rozmówki.

Odpowiedz.

Der Esel.
Nein, sie ist ausgegangen.
Nehme eine halbe Seite!
Ja, ich esse sie gern.
Er wird bald kommen.
Ich komme von dort.

Lektura.

Außergewöhnliche Stärke. Nadzwyczajna siła.

Der Kurfürst von Sachsen, der nach dem Tode des Königs
Johann Sobieski König von Polen wurde, besaß eine außer-
gewöhnliche Stärke.

Er trat bei einem Hufschmied ein unter dem Vorwande,
sein Pferd beschlagen zu lassen. Er untersuchte die Hufeisen,
die man ihm überreichte und zerbrach sechs davon nach-
einander, indem er sagte, daß sie nichts taugten und daß
man ihm bessere geben sollte.

Endlich stellte er sich, als ob er passende fände, und als
das Pferd beschlagen war, gab er dem Schmied zwölf Taler.
Dieser stellte sich seinerseits, als wenn er die Taler schlecht
fände, und zerbrach sie vor den Augen des Königs, der ihm
dann einen Louisd'or gab und gestand, daß er seinen Meister
gefunden hätte.

Słówka.

Kurfürst elektor
von Sachsen saski
besitzen posiadać
eintreten wstąpić
der Hufschmied kowal
der Vorwand pozor
beschlagen podkuć
untersuchen próbować
das Hufeisen podkowa

überreichen podawać
nacheinander po kolei
taugen być wart, zdać się na co
sich stellen udawać
als wenn jakoby
passend odpowiedni
seinerseits ze swej strony
gestehen przyznać
Meister mistrz, frant.

Lekcja pięćdziesiąta druga (52).

Przymyki.

(Porównaj Lekcyę jedenastą.)

Przymyki rządzą w niemieckiem rozmaitymi przypadkami: czwartym, trzecim, drugim albo kilku przypadkami.

1. Przypadkiem 4 tym rządzi:

sonder bez.

Przykład.

Sonder Tadel bez nagany.

2. Przymyki rządzące przypadkiem 3 cim:

gemäß podług
binnen w przeciągu
gegenüber naprzeciw.

Przykłady.

Demgemäß podług tego
binnen kurzem w krótkce¹
der Kirche gegenüber naprzeciw kościoła
dem Gesetze zuwider wbrew prawu.

Ściąganie przymków.

Podobnie jak przymyki zlewają się z zaimkiem pytającym (Lekcja 34) i z zaimkami względnymi (Lekcja 35) w jeden wyraz, można je także ściągnąć z trzecim i czwartym przypadkiem rodzajnika we wszystkich rodzajach. Powstają więc formy: durchs = durch das, fürs, ums; beim = bei dem, vom, zum; zur = zu der, am, ans, aufs, int, ins, übers, unters, vors.

Zlanie się przymka z rodzajnikiem jest błędem, jeżeli przymek równocześnie należy do dwu rzeczowników różnego rodzaju, albo jeżeli od rzeczownika zależne jest zdanie poboczne. N. p. Er kam zum Fürsten und zu seinen Räten przyszedł do księcia i jego radców, błędem byłoby: Er kam zum Fürsten und seinen Räten. Tak samo: Von dem Gefühl durchdrungen, daß er sich geirrt hat przejęty uczuciem, że się omylił, nie: Vom Gefühl i t. d.

¹ Ale także z Gen. binnen eines Jahres w ciągu roku.

Słówka.

Die Kindheit dzieckoństwo
der Apotheker aptekarz
blind ślepy, niewidomy

die Studien nauki, studia
der Mond księżyc
der Normanne Norman.

Ćwiczenie 103.

I. 1. Ich ging durch den Hof. 2. Wer hat einen Stein durch das Fenster geworfen? — Ich wollte ihn in den Garten werfen. 3. Seien Sie höflich gegen jedermann! 4. Wir gingen um die Stadt herum. 5. Ohne Freunde ist man nicht glücklich. 6. Ludwig ist wider den Willen seines Vaters nach Berlin gegangen. 7. Wir wollen die Eisenbahn entlang spazieren gehen.

II. 1. Woher kommen Sie? — Ich komme aus der Kirche. 2. Wohin gehen Sie jetzt? — Ich gehe nach Hause. 3. Bei wem wohnt Ihr Lehrer? — Er wohnt bei dem Apotheker, der Post gegenüber. 4. Seit wann sind Sie hier? — Ich bin seit drei Tagen hier. 5. Nach dem Regen scheint die Sonne. 6. Wir werden nach dem Mittagessen spielen. 7. Dieser arme Knabe ist von seiner Kindheit an blind. 8. Gehen Sie zum Doktor und bringen Sie ihm diesen Brief! 9. Ein Teil der Mannschaft dieses Schiffes ist krank geworden (zachorować), drei Matrosen sind trotz der Hilfe des Arztes gestorben. 10. Morgen fahre ich aufs Land.

Ćwiczenie 104.

I. 1. Szliśmy przez las. 2. Dla koga są te książki? — Dla mego brata. 3. Nie można podróżować bez pieniędzy. 4. Ziemia obraca się (dreht sich) około słońca, a księżyc około ziemi. 5. Ktoś rzucił kamień przez okno przeciw zwierciadłu. 6. Przechadzaliśmy się wzdłuż kolei żelaznej.

II. 1. Czy idziecie z ogrodu? — Nie, wracamy z przechadzki. 2. Kiedy skończycie wasze nauki? — Skończymy je w roku. 3. Poczta jest naprzeciw dworca. 4. Czy będziemy się bawili po śniadaniu? — Nie, będziemy się bawili po lekcji. 5. Wielkie wojsko chrześcijańskie maszerowało przeciw Turkom, oprócz Francuzów znajdowali się w niem Normanie i inne narody.

Lekcja pięćdziesiąta trzecia (53).**Przymyki rządzące przypadkiem 2gim, 3cim i 4tym.****1. Przymyki rządzące przypadkiem 2gim.**

Unweit, mittels, kraft und während,
 ob, vermöge, ungeachtet,
 oberhalb und unterhalb,
 innerhalb und außerhalb,
 diesseit(ſ), jenseit(ſ), halben, wegen,
 statt, laut, längs, zufolge, trotz.

Znaczenie.

Unweit niedaleko	oberhalb powyżej
mittels za pomocą	unterhalb poniżej
kraft mocą, na mocy	diesseits z tej strony
ob dla	jenseits z tamtej strony
vermöge przez, mocą	halber dla, gwoli
ungeachtet pomimo	laut według, wedle
innerhalb wewnątrz, w prze-	zufolge według, stosownie do
ciagu	längs wzdłuż
außerhalb zewnątrz, poza	trotz pomimo.

Przykłady.

Anstatt eines Briefes zamiast listu
 außerhalb des Landes poza krajem
 innerhalb der Mauern wewnątrz murów
 wegen der Hitze z przyczyny (dla) upału
 mittels des Schlüssels za pomocą klucza.

2. Przymyki rządzące przypadkiem

3cim na pytanie gdzie?

4tym na pytanie dokąd?¹

ob nad, powyżej

in w, do.

Przykłady.

Ich stehe am Fenster stoje u okna
 er trat ans Fenster przystąpił do okna
 das Buch liegt auf dem Tische książka leży na stole
 hänge den Korb hinter die Thür! powieś koszyk za drzwie
 die Fische leben in dem Wasser ryby żyją w wodzie
 der Hut ist ins Wasser gefallen kapelusz wpadł do wody
 Österreich ob der Enns Austria powyżej Anizy.

¹ Patrz na stronie 27.

Słówka.

Der Zugvogel ptak przelotny
 der Pfau paw
 die Köchin kucharka
 die Kartoffeln ziemniaki (perki)
 erwarten oczekiwac
 Präſident prezes

der Fußboden podłoga
 der Nachſchlüſſel klucz dorabiany
 die Kapelle kaplica
 die Kanone armata
 der Kahn łódka, czołno.

Ćwiczenie 105.

I. 1. Die Mädchen ſind dieſſeits des Fluſſes ſpazieren gegangen, ſie ſind nicht vor ſechs Uhr nach Hauſe gekommen. 2. Wegen der großen Kälte konnte ich das Zimmer nicht verlaſſen. 3. Amerika liegt jenseits des Meeres. 4. Die Poſt iſt trotz des tiefen Schnees rechtzeitig (w swoim czasie) angekommen. 5. Wir wohnen oberhalb der Brücke.

II. 1. Der Vogel ſitzt auf dem Baume. 2. Der Diener ſtand an der Thür. 3. Die Zugvögel verlaſſen uns im Herbit (jesienia) und kehren im Frühling zu uns zurück. 4. Der Pfau iſt der ſchönſte unter den Vögeln. 5. Während der Krankheit der Mutter konnte die Tochter nicht in die Schule gehen. 6. Wer gibt ſeinen Kindern ſtatt des Brotes einen Stein? fragte Jeſus. 7. Hinter dem Garten iſt das ſchöne Hauſ des Präſidenten. 8. Der Feldherr ſtand neben dem Könige. 9. Zwischen den Kartoffeln war ein wenig Haſer. 10. Die Köchin war vor der Küche. 11. In der Kapelle war ein Bild Jeſu. 12. Hinter den Kanonen ſtanden einige Soldaten. 13. Vor der Stadt und am Fluſſe ſind viele ſchöne Gärten. 14. Meine Brüder ſind jezt außerhalb des Landes.

Ćwiczenie 106.

1. Dajcie mi pióro zamiast tego ołówka. 2. Kaplica jest zewnątrz miasta (za miastem). 3. Armaty były wewnątrz murów. 4. Łódka znajduje się (jest) poniżej mostu. 5. Podczas zimy jest zimno. 6. Moja matka nie wyszła z powodu zimna. 7. Złodziej otworzył bramę za pomocą dorabianego klucza. 8. Ten pan mieszka z tamtej strony rzeki. 9. Oczekiwaliśmy dziś listu od ojca, ale zamiast listu on sam przyjechał, co nas wszystkich bardzo ucieszyło.

Lektura.

Der dankbare Löwe.

Ein armer Sklave, der aus dem Hauſe ſeines Herrn entlaufen war, wurde zum Tode verurteilt. Man führte ihn auf einen großen Platz und ließ einen fürchtbaren Löwen auf ihn loſ.

Der Löwe sprang grimmig auf den armen Menschen zu; aber plötzlich blieb er stehen, wedelte mit dem Schweife, hüpfte voll Freude um ihn herum und leckte ihm freundlich die Hände.

Jedermann verwunderte sich und fragte den Sklaven, wie das komme.

Der Sklave erzählte darauf folgendes: „Als ich meinem Herrn entlaufen war, verberg ich mich in einer Höhle in der Wüste. Da kam auf einmal dieser Löwe herein, winselte und zeigte mir seine Lapa, in der ein großer Dorn steckte. Ich zog ihm den Dorn heraus, und von der Zeit an versah mich der Löwe mit Wildbret, und wir lebten in der Höhle friedlich beisammen. Bei der letzten Jagd wurden wir voneinander getrennt und beide gefangen. Nun freut sich das gute Tier, mich hier zu finden.“

Alles Volk war über die Dankbarkeit des wilden Tieres entzückt und bat laut um Gnade für den Sklaven und den Löwen. Der Sklave wurde freigelassen und erhielt viele Geschenke. Der Löwe aber begleitete ihn von nun an beständig wie ein zahmes Hündchen, ohne jemand ein Leid zu tun.

Słówka.

Der Sklave niewolnik
entlaufen uciec
furchtbar straszny
der Schweif ogon
sich verwundern dziwić się
zum Tode verurteilen skazać na śmierć
loslassen wypuścić
grimmig zapaloczywy
plötzlich nagle
wedeln machać
hüpfen skakać
lecken lizać
folgendes co następuje
sich verbergen ukryć się
entzückt zachwycony
friedlich zgodnie

die Höhle jaskinia
die Wüste pustynia
winseln skowyczeć
Lapa łapa
der Dorn ciern
stecken tkwić
herausziehen wyciągnąć
beisammen razem
die Jagd polowanie
die Dankbarkeit wdzięczność
die Gnade ulaskawienie
freilassen uwolnić
versehen zaopatrywać
das Wildbret zwierzyna
trennen rozłączyć
beständig ciągle
zähm ulaskawiony.

Lekcja pięćdziesiąta czwarta (54).

Główne różnice języka niemieckiego od polskiego.

1. Rodzajnik.

Przy rzeczownikach znajduje się w niemieckim języku zwykle rodzajnik nieokreślony lub określony. Rzeczownik bliżej nie oznaczony przybiera w liczbie pojedynczej

rodzajnik nieokreślony, a w liczbie mnogiej nie ma żadnego rodzajnika, n. p. Ich habe aus unserem Garten einen Hund verschächt; ich habe aus unserem Garten Hühner verschächt. Jeżeli o rzeczowniku jakim była już mowa, albo jest on bliżej oznaczony przez jakie określenie, przybiera w obu liczbach rodzajnik określony, n. p. Ich habe aus unserem Garten den Hund und die Hühner des Nachbarn verschächt.

Imiona własne osób, krajów rodzaju męskiego i nijakiego i miast nie mają zwykle rodzajnika, n. p. Wilhelm ist gekommen; ich bin in Frankreich, in der Schweiz und in Dresden gewesen. Również bez rodzajnika używają się imiona pospolite w orzeczeniu, w niektórych zwrotach i w wołaczu, n. p. Mein Bruder ist Arzt; Haus und Hof verlassen; Mutter, ich bin hungrig.

Z przyimkami łączy się rodzajnik określony często w jeden wyraz, n. p. anß = an daß, am = an dem, dalej auß, beim, im, inß i t. d.

Przez dodanie rodzajnika stają się przymiotniki i czasowniki rzeczownikami i piszą się, jak wszystkie niemieckie rzeczowniki, wielką literą, n. p. daß Gut, daß Laufen.

2. Rzeczowniki, przymiotniki i imiesłowy.

W polskim języku kładzie się orzecznik, stojący bez lub w połączeniu z przymiotnikiem po słowach być, stać się i t. d. w szóstym przypadku, w niemieckim taki rzeczownik powinien być w tym samym przypadku, jak jego podmiot, n. p. Moltke był sławnym wodzem. Moltke war ein berühmter Feldherr.

Niemiecki przymiotnik i imiesłów jako przydawka stoi zawsze przed rzeczownikiem, n. p. Język niemiecki die deutsche Sprache.

Następujące przymiotniki rządzą przyp. II: bar pozbawiony, fähig zdolny, fundig świadomy, ledig wolny, loß uwolniony, bedürftig potrzebujący, begierig żądny, eingedenk pomny, mächtig władający, verdächtig podejrzany.

3. Zaimki.

Zaimek czyj tłumaczy się przez II przyp. niemieckiego zaimka wer, n. p. czyja to książka? wessen Buch ist daß?

Zaimki zwrotne: sobie, się, swój odnosić się mogą do wszystkich osób, niemieckie: sich, sein tylko do 3ciej,

n. p.: Oddałem u niego swoją wizytówkę ich habe bei ihm meine Visitenkarte abgegeben. Ale w obu językach równo: Er lobt sich selbst sam się chwali.

4. Czasowniki.

Niemiecki czas terażniejszy ma także znaczenie czasu przyszłego, n. p. Ich bin morgen bei dir będą jutro u ciebie.

Czasu zaprzeszłego i czasu przyszłego dokonanego używa się w niemieckiem na oznaczenie czynności dokonanej przed rozpoczęciem czynności drugiej, n. p. Ich war schon ausgegangen, als er in meine Wohnung kam, lub w przyszłości: ich werde schon ausgegangen sein, bevor er ankommt. W polskiem używamy w takich razach zwykłych czasów przeszłego lub przyszłego słów dokonanych, a więc wyszedłem lub wyjdę, nim i t. d.

Niemiecki imiesłów czasu terażniejszego formy czynnej używa się rzadko, n. p.weinend verließ das Kind das Zimmer.

Czasowniki przechodnie mają przedmiot najczęściej w IV przyp.; trzecim rządzą niemieckie: nachahmen, begegnen, folgen iść za kim, n. p. ahmet den Besten nach naśladowacie najlepszych; er begegnete mir spotkał mię; helfen pomagać jak w polskiem.

Niemiecki język posiada tryb warunkowy (Konjunktiv), który używa się: 1. w zdaniach głównych na oznaczenie życzenia, złagodzonego rozkazu lub takiegoż twierdzenia, n. p. O wäre ich zu Hause; seien wir vorsichtig; das könnte sein. 2. w zdaniach zależnych, n. p. ich behaupte, daß dies falsch sei, ale można także powiedzieć: daß dies falsch ist. Mianowicie w mowie zależnej (indirekte Rede) trzeba, zamiast polskiego trybu oznajmującego, używać w niemieckiem trybu warunkowego, n. p. Der Knabe erzählte, er sei nicht von selbst gefallen, sondern ein Mitschüler habe ihn gestoßen.

Czasowniki polskie przechodnie, rządzące IV przypadkiem, mają przedmiot w przyp. II, jeżeli czynność ich jest zaprzeczona, w niemieckiem tej reguły niema, n. p. Nie napisałem jeszcze listu ich habe den Brief noch nicht geschrieben.

5. Spójniki.

„Nach“ i „zu“ oznaczają cel przy słowach wyrażających ruch; a mianowicie nach stoi przy rzeczach, zu przy osobach, n. p. Ich reise nach Berlin zu meinem Oheim.

Wyjątkowo mówi się zur Kirche, zur Schule gehen. Zum Arzt schicken oznacza: posłać do lekarza, nach dem Arzt schicken po lekarza.

6. Porządek części zdania.

Język niemiecki nie może części zdania umieszczać w tak dowolnym porządku jak polski, lecz ma w wielu razach porządek ściśle ustanowiony.

1. W zdaniach głównych kładzie się zwykle na początku podmiot a zaraz za nim orzeczenie, za orzeczeniem stoją jego dopełnienia i określenia. Jeżeli w orzeczeniu znajduje się złożona forma czasownika, kładzie się słowo posiłkowe po podmiocie, następnie dopełnienia i określenia a na końcu imiesłów. Jeżeli w zdaniu zachodzą dwa różne przedmioty, kładzie się dalszy przedmiot (celownik) przed bliższym (biernik). Er hat mich absichtlich belogen. Er schickte dem Knaben ein Buch. Powyższy porządek zamienia się na tak zwany porządek odwrotny (Inversion), jeżeli w zdaniu głównym mieści się pytanie lub życzenie, albo gdy przedmiot i określenie przysłówkowe chce się uwydatnić i stawia się na początku zdania. N. p. Was blasen die Trompeten? Wärest du doch gekommen! Den Schild hab' ich. Droben steht die Kapelle. Ale gdy w zdaniu pytającym zaimek jest podmiotem, wraca zwyczajny porządek, n. p. Wer magt es? Porządek odwrotny kładzie się także, jeżeli imiesłów stoi na początku zdania i w zdaniach wsuwanych, n. p. Gesprochen habe ich ihn nie. Ich bin, spricht jener, zum Sterben bereit.

2. W zdaniach pobocznych podmiot i orzeczenie słowne oddalają się od siebie tak, że pierwszy znajduje się na początku, drugie na końcu zdania, przy formach złożonych stoi słowo posiłkowe po imiesłowie. Ich traf ihn nicht mehr, weil ich mich verspätet hatte. Dopełnienia i określenia stoją w środku zdania. Wirfst du dich freuen, wenn ich dir dieses Buch schenke? U czasowników rozdzielnie złożonych odłącza się w zdaniach głównych wyraz określony (Bestimmungswort) od czasownika, i kładzie się na końcu zdania, w zdaniach zaś pobocznych pozostaje z nim połączony. Ich nehme an allem teil. Ich weiß noch nicht, ob ich daran teilnehmen werde.

Dodatek.

1. Sprichwörter. Prysłowia.

Der Mensch denkt, Gott lenkt.
 Człowiek strzela, a Pan Bóg kule nosi.
 Aufgeschoben ist nicht aufgehoben.
 Co się odwlecze, to nie uciecze.
 Der Apfel fällt nicht weit vom Stamm.
 Jabłko od jabłoni daleko nie odleci.
 Stille Wasser gründen tief (sind tief).
 Ciche wody brzegi rwą.
 Ohne Fleiß kein Preis.
 Bez pracy niema kołaczy.
 Not lehrt beten.
 Kiedy trwoga, to do Boga.
 Die Raße läßt das Mausen nicht.
 Natura wilka ciągnie do lasu.
 Aller Anfang ist schwer.
 Každý początek trudny.
 Morgenstund' hat Gold im Mund.
 Kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje.
 Bete und arbeite!
 Módl się i pracuj!
 Müßigang ist aller Laster Anfang.
 Próźniactwo wszelkiego złego początek.
 Es ist nicht alles Gold, was glänzt.
 Nie wszystko złoto, co się świeci.
 Durch Schaden wird man klug.
 Mądry Polak po szkodzie.

2. Sprüche. Sentencye.

Auf Regen folgt Sonnenschein.
 Ein frohes Herz, gesundes Blut
 Ist besser als viel Geld und Gut.

An Gottes Segen
Ist alles gelegen.

Zwischen heut und morgen
Liegt eine lange Frist.
Lerne schnell besorgen,
Da du noch munter bist!

Genieße, was dir Gott beschieden,
Entbehre gern, was du nicht hast:
Ein jeder Stand hat seinen Frieden,
Ein jeder Stand hat seine Last!

Der Rose süßer Duft genügt,
Man braucht sie nicht zu brechen,
Und wer sich mit dem Duft begnügt,
Den wird ihr Dorn nicht stechen.

Mit Gott fang' an,
Mit Gott hör' auf,
Das ist der beste Lebenslauf!

Wzory prozy.

1. Der Spreewald. Szprewski las.

Wenige Stunden unterhalb der kleinen Stadt Peitz kommt die Spree wegen mangelnden Gefälles in Verlegenheit, welchen Weg sie wählen soll, und teilt sich daher in eine unzählige Menge von Armen, die neßförmig eine weite, bei hohem Wasserstande ganz überschwemmte Niederung durchfließen.

In älterer Zeit dehnte sich hier ein undurchdringlicher Buchenwald aus, den die Wenden zum Zufluchtsorte nahmen, als sie vor den Deutschen nach Osten hin weichen mußten.

Ihre Nachkommen wohnen noch heute im Spreewalde und haben die väterliche Sprache bewahrt.

Ein Teil des Spreewaldes ist in meist künstlich erhöhtes, fruchtbares Wiesen- und Gartenland verwandelt worden. Ein anderer Teil bildet noch jetzt eine beträchtliche Waldmasse.

Da die ganze Gegend von zahllosen Flußarmen und künstlichen Kanälen durchzogen ist, so müssen die Bewohner des Spreewaldes alles, was anderswo zu Fuß, zu Pferd oder zu Wagen abgemacht wird, in Rähnen treiben.

Auf Rähnen folgen die Leidtragenden der Leiche eines Verstorbenen, welche im Rahn zum Gottesacker gebracht wird.

Der Förster besucht zu Rahn sein Revier, fährt zu Rahn auf die Jagd. Der Wildbestand ist reich; Hirsche gibt es dort, stark an Leib und Geweih, viele Rehe, auch Birkhühner und Schnepfen.

Der Fremde, welcher zur Sommerzeit diese Gegend besucht und zu Rahn bereist, hat einen reichen Genuß.

Die hohen, uralten Eichen, Erlen und andern Baumarten, welche die Ufer besäumen, bieten in der Sommerschwüle einen erquickenden Schatten.

Die Häuser der Wenden liegen auf kleinen natürlichen Anhöhen unter dem Schatten mächtiger Eichen, gleich kleinen Burgen, mit Gräben rings umschlossen. Die Gegend von Burg gilt als besonders malerisch.

Einen eigentümlichen Anblick gewährt der Winter. Raun hält das Eis, so schnallt sich alle Welt Schlittschuhe an. Männer, Frauen und Kinder gleiten dann pfeilschnell über die spiegelblanken Kanäle.

Słówka.

Das Gefälle spad
 nehförmig siatkowaty
 der Wasserstand stan wody
 die Niederung nizina, żuława
 der Buchenwald las bukowy
 der Wende Łuzyczanin
 der Zufluchtsort schronisko
 die Nachkommen potomkowie
 Peiß (Stadt) Pićnio (miasto)
 beträchtlich znaczny
 der Kanal kanał
 der Leidtragende żałobnik

der Gottesader omentarz
 das Reh sarna
 das Birkhuhn cietrzew
 die Schnepfe bekas
 die Eiche dąb
 besäumen obrabić, otaczać
 erquickend orzeźwiający
 eigentümlich osobliwy
 sich anschnallen przypasać sobie,
 przypiąć
 pfeilschnell szybkością strzały
 spiegelblank zwierciadlany.

2. Seltsamer Spazierritt. Osobliwa przejażdżka konna.

Ein Mann reitet auf seinem Esel nach Hause und läßt seinen Buben zu Fuß nebenherlaufen. Da kommt ein Wanderer und sagt: „Das ist nicht recht, daß Ihr reitet und Euren Sohn laufen laßt; Ihr habt stärkere Glieder.“ Da stieg der Vater vom Esel herab und ließ den Sohn reiten. Nun kam wieder ein Wandersmann und sagte: „Das ist nicht recht, Bursche, daß du reitest und deinen Vater zu Fuß gehen lässest, du hast jüngere Beine.“ Da saßen beide auf und ritten eine Strecke. Kommt ein dritter Wandersmann und sagt: „Was ist das für ein Unverstand, zwei Kerle auf einem schwachen Tier! Sollte man nicht einen Stock nehmen und euch beide hinabjagen?“ Da stiegen beide ab und gingen zu Fuß, rechts und links der

Vater und der Sohn, und in der Mitte der Esel. Kommt ein vierter Wandersmann und sagt: „Ihr seid drei seltsame Gesellen. Ist's nicht genug, wenn zwei zu Fuß gehen? Geh't's nicht leichter, wenn einer von euch reitet?“ Da banden Vater und Sohn dem Esel die vorderen und die hinteren Beine zusammen, zogen einen starken Baumpfahl durch, der an der Straße stand, und trugen den Esel auf der Achsel heim.

So weit kann's kommen, wenn man es allen Leuten recht machen will.

Słówka.

Seltsam osobliwy
 der Bube chłopak
 nebenherlaufen isć obok
 das ist nicht recht to niesłusznie
 herabsteigen zsiąść
 die Straße przestrzeń
 aufsitzen wsiąść
 der Wandersmann podróżny

der Unverstand nierozum
 der Kerl chłop, mężczyzna
 zu Fuß pieszo
 der Geselle towarzyszy, kompan
 die vorderen Beine przednie nogi
 die hinteren Beine zadnie nogi
 auf den Achseln na ramionach
 recht machen dogodzić.

3. Die Königin Luise und ihr Lehrer.

Ein bejahrter Lehrer, der der Königin Luise von Preußen in ihrer Jugend zu Darmstadt im Schönschreiben Unterricht erteilt hatte, faßte den Entschluß, nach Berlin zu reisen, um seine Schülerin vor seinem Ende noch einmal zu sehen. Er kam in Berlin an und ließ sich bei der Königin als einen alten Bekannten melden. Die Fürstin ließ ihn sogleich vor sich kommen und freute sich sehr, ihn wiederzusehen. Sie unterhielt sich einige Stunden mit ihm, und auch der König, der dazu kam, nahm Anteil an dem Gespräche. Die Königin fragte ihn endlich, ob er denn kein Anliegen habe, da sie sich nicht vorstellen könne, daß er so ohne allen besonderen Zweck die weite Reise unternommen habe. Allein er versicherte, er brauche nichts, sondern habe sein gutes Auskommen, und der einzige Beweggrund seiner Reise sei gewesen, seine ehemalige Schülerin noch einmal wiederzusehen. Der König machte ihm hierauf den Vorschlag, daß er die Sehenswürdigkeiten Berlins sich ansehen und um 1 Uhr sich wieder einfänden und zu Mittag mit ihm essen sollte. Der alte Mann wollte aber das Anerbieten nicht annehmen und entschuldigte sich. Allein der König wiederholte es ihm in vollem Ernste und sagte ihm noch, sie seien ganz allein, er solle nur kommen. Der Lehrer fand sich auch wirklich zur bestimmten Zeit ein und aß mit an des Königs Tafel. Als sie aufstanden, überreichte ihm die Königin ihr mit Edelsteinen eingefasstes Bildnis und sagte zu ihm: „Nehmen Sie, mein lieber

alter Lehrer, diese Kleinigkeit zum Andenken von ihrer ehemaligen Schülerin, die sich herzlich freut, ihrem Lehrer noch einmal danken zu können!“ Der alte Mann, im höchsten Grade überrascht und gerührt, konnte keine Silbe hervorbringen. Nur einige Tränen, die ihm über die Wangen herabrollten, zeigten zur Genüge seine dankbaren Gefühle. Der König sagte hierauf noch, es sei dafür gesorgt, daß er, sobald es ihm beliebe, von Berlin nach Darmstadt mit Extrapost frei zurückreisen könne.

Słówka.

Buise Ludwika
bejährt w podeszłym wieku
Preußen Prusy
Darmstadt Darmsztat
das Schönschreiben kaligrafia
erteilen udzielać
der Entschluß zamiar
Entschluß fassen powziąć zamiar
anmelden zgłosić
Fürstin księżna
sich freuen cieszyć się
wiedersehen znowu zobaczyć
Anteil nehmen wziąć udział
Gespräch rozmowa
das Anliegen życzenie
sich vorstellen wyobrazić sobie
besondere osobliwy, pewny
Zweck zamiar
unternehmen podjąć
brauchen potrzebować
das Auskommen dochód wystar-
czający
der Beweggrund powód
ehemalig dawniejszy
Vorschlag machen zaproponować
die Sehenswürdigkeit osobliwość
sich ansehen obejrzeć
sich einfinden stawić się

daß Anerbieten propozycya
annehmen przyjąć
in vollem Ernst zupełnie na
seryo
wirklich rzeczywisty
bestimmen oznaczyć
die Tafel tablica, stół
der Edelstein drogi kamień
einfassen oprawić
nehmen wziąć
die Kleinigkeit drobnostka
das Andenken pamiątka
herzlich serdeczny
der Grad stopień
überraschen zadziwić
rühren wzruszyć
die Silbe zgłoska, słowo
hervorbringen wydobyć, wymó-
wić
die Wange lice, policzek
herabrollen spadać
zur Genüge dostatecznie
danfbar wdzięczny
das Gefühl uczucie
sorgen starać się
beliben życzyć sobie
die Extrapost ekstrapocztka

4. Die Lorelei.

Wenn man von Bingen den schönen Rheinstrom hinab nach Koblenz fährt, so kommt man an dem Loreleifelsen vorüber, von dem folgende Sage erzählt wird.

In alten Zeiten saß oben auf dem Felsen in der Abenddämmerung und beim Mondschein ein wunderschönes Mägdlein. Dieses sang so wunderbar, daß alle Schiffer, die vorbeifuhren, von dem Gesange bezaubert wurden. Sie achteten nicht auf den Lauf des Schiffes, gerieten an das Felsenriff oder in den Strudel, und so kamen ihrer viele in den Fluten um. Des

Pfalzgrafen Sohn hörte auch davon und beschloß, zu ihr auf die Felsenburg zu gehen. Er nahm also einige von seines Vaters Dienern mit sich, bestieg einen Nachen und fuhr von dannen bis an den Felsen.

Es war zur Abendzeit, und die Sterne funkelten am Himmel. Wiederum saß die Jungfrau auf dem Felsen und kämmte mit goldenem Kamme ihr blondes Haar. Als der Jüngling sie sah und ihren lieblichen Gesang hörte, da konnte er sich nicht halten und sprang aus dem Nachen nach dem felsigen Ufer. In der Hast war er aber zu kurz gesprungen, stürzte in den Rhein und verschwand. Traurig kamen die Gefährten heim und erzählten, was geschehen war. Da geriet der Graf wider die zauberische Jungfrau in Zorn und befahl seinen Dienern, auszuziehen und sie ihm tot oder lebendig zu bringen. Einer aber von den Hauptleuten des Grafen sprach: „Herr, erlaube mir, daß ich sie gleich in den Rhein stürze!“ Der Graf war es zufrieden, und so zogen sie aus. Als sie am Felsen ankamen, da saß wieder wie vordem die schöne Jungfrau oben und hatte eine Schnur von Bernstein in der Hand. Wie sie die Männer herankommen sah, rief sie ihnen zu: „Was suchet ihr, und was wollt ihr?“ Der Hauptmann sprach: „Dich suchen wir, Zauberin, du sollst einen Sprung machen in den Rhein!“ Da lachte die Jungfrau und sang mit schauerlicher Stimme: „Vater, Vater, geschwind, geschwind, die weißen Kofse schick' deinem Kind, es will reiten mit Wogen und Wind!“ Und alsobald erbrauste der Strom, zwei weiße Wellen stiegen empor, wie zwei weiße Kofse anzusehen, die Jungfrau warf sich hinab in die Flut und verschwand. Da erkannten die Männer, daß der Jungfrau menschliche Macht nichts anhaben könne, und traurig kehrten sie in ihr Schloß zurück. Als sie aber in den Hof traten, da war des Grafen Sohn auch da, lebendig und fröhlichen Mutes; eine Welle hatte ihn unverfehrt an das Ufer getragen.

Seit der Zeit zeigt sich die Lorelei nicht mehr auf dem Felsen. Doch wohnt sie noch immer da und neckt die vorüberfahrenden Schiffer, indem sie ihre Reden nachäfft.

Słówka.

der Rheinstrom Ren
hinab z biegiem rzeki
Koblentz Koblencya
Felsen skała
vorüber, vorbei mimo, koło
folgend następujący

die Sage podanie
erzählen opowiadać
die Abenddämmerung zmrok
der Schein światło
wunderschön przesiłiczny
das Mägdelein dziewoja

wunderbar cudowny
 Schiffer żeglarz
 der Gesang śpiew
 bezaubern oczarować
 der Lauf bieg
 geraten dostać się, wpaść
 der Felsenriff skała podwodna
 der Strudel wir
 die Flut bałwan, fala
 Pfalzgraf palatyn
 beschließen postanowić
 die Felsenburg gród na skale
 einige kilka
 der Nachen łódka
 besteigen wsiąść
 der Stern gwiazda
 funkeln świecić
 die Jungfrau dziewica
 kämmen czesać
 golden złoty
 der Kamm grzebień
 blond jasny, blond
 das Haar włosy
 lieblich miły, przyjemny
 sich halten wstrzymać się
 springen skoczyć
 felsig skalisty
 die Hast pośpiech
 stürzen wpaść, wrzucić
 der Gefährte towarzysz
 heim do domu
 zauberisch czarodziejski
 der Born gniew

befehlen rozkazać
 ausziehen wyruszyć
 lebendig żywy
 bringen dostawić
 Hauptmann kapitan, setnik
 erlauben pozwolić
 oben u góry
 der Bernstein bursztyń
 suchen szukać
 die Zauberin czarnoksiężniczka,
 czarownica
 der Sprung skok
 hinunter na dół
 schauerlich straszliwy
 geschwind prędko, szybki
 das Roß rumak
 die Woge bałwan, fala
 erbrausen zaszumieć
 der Strom rzeka
 emporsteigen unieść się
 anzusehen podobny
 werfen rzucić
 erkennen poznać
 menschlich ludzki
 anhaben dać radę, pokonać
 fröhlich wesóły
 unversehrt nietknięty, bez
 szwanku
 seit od
 necken drażnić
 die Rede mowa, rozmowa
 nachäffen małpować, przeartez-
 niać.

5. Walther von der Vogelweide.

Auf der Erde des schönen Tirol, im Süden der Brennerstraße, lag einst ein altes Waldgehege, die Vogelweide genannt. Hier stand die Wiege des ersten und vornehmsten der Minnesänger, Walthers von der Vogelweide. Hier wuchs er als Knabe auf, umgeben von einer großartigen und zugleich auch lieblichen Natur. Als Jüngling empfing er dann am glänzenden Hofe der Babenberger zu Wien ritterliche Erziehung und lernte da höfische Sitte, „singen und sagen“, den Frauen dienen und die Waffen zu Gottes und der Frauen Ehre gebrauchen. Nachdem er feierlich zum Ritter geschlagen worden war, widmete er sein Leben der Dichtkunst, und er konnte das auch tun, da ihm der Herzog Friedrich der Katholische Schutz und Schirm und reichen Lohn gewährte. Nach dessen Tode begann aber für ihn ein mühevolleres Wanderleben. Hoch zu

Roß, stets die Geige zur Seite, ist er umhergezogen von der Elbe bis zum Rheine, von der Seine bis zur Mur, vom Po bis zur Piave und bis hinein nach Ungarland und hat auf Straßen und Burgen seine Lieder gesungen und Land und Leute mit sinnigem Auge geschaut.

Um das Jahr 1200 finden wir ihn am Hofe des Landgrafen Hermann von Thüringen. Hier verlebte er herrliche Tage und hörte nicht auf, die Freigebigkeit und Gastfreundschaft dieses Fürsten zu preisen.

Walther aber war nicht nur ein Minnesänger, ein Dichter, der innige Lieder sang von blumigen Auen und grünen Wäldern und von der deutschen Frauen Frömmigkeit und Treue, sondern auch ein vaterländischer Dichter erster Größe. Als Kaiser Otto IV. die Ehre des Reiches tapfer verteidigte gegen den Papst und die Geistlichkeit, da sang er manches Lied und manchen Spruch, und das zürnende Wort des edlen Mannes wirkte überzeugend auf die Zeitgenossen.

Trotzdem zeigte sich Otto gegen den Dichter karg und undankbar. Erst der junge Friedrich II. erfüllte die Sehnsucht Walthers nach einem eigenen Heim, indem er ihm ein Reichslehen zu Würzburg in Franken schenkte. Hochbetagt schloß er hier sein Auge zur ewigen Ruhe. Zuvor hatte er aber noch, wie eine Sage erzählt, seinen letzten Willen gemacht und darin geboten, in seinen Leichenstein vier Löcher zu hauen und darein Weizenkörner zu streuen und Wasser zu gießen, den Vögeln zur Weide. Im Garten des neuen Münsters, unter einem Baume, auf dem die Nachtigallen sangen, ward er begraben.

Słówka.

Die Vogelweide ptaszyniec
 der Süden południe
 Brennerstraße przełęcz Bren-
 neru
 einst niegdyś
 die Wiege kołyska
 das Waldgehege zwierzyniec
 leśny
 vornehm znakomity
 der Minnesänger minnezenger
 großartig wspaniały
 zugleich zarazem
 empfangen odebrać
 glänzend świetny
 ritterlich rycerski
 höflich dworski
 die Sitte obyczaj

die Waffe broń
 gebrauchen używać
 feierlich uroczysty
 zum Ritter schlagen pasować na
 rycerza
 sich widmen poświęcać się
 die Dichtkunst poezya
 katholisch katolicki
 der Schutz obrona
 der Schirm opieka
 der Lohn nagroda
 gewähren udzielić
 mühevoll pełen trudów
 das Wanderleben życie niestałe
 stets zawsze
 die Geige skrzypce
 umherziehen wędrować

das Ungarland Węgry
 die Burg zamek
 sunnig rozważny
 schauen oglądać
 um około
 Landgraf landgraf
 (das) Thüringen Turyngia
 verleben spędzać
 herrlich wspaniały, świetny
 die Nachtigall słowik
 begraben pogrzać
 aufhören przestawać
 preisen wysławiać
 die Freigebigkeit hojność
 die Gastfreundschaft gościnność
 der Dichter poeta
 innig czuły
 blumig kwiecisty
 die Au(e) błoni
 die Frömmigkeit pobożność
 die Treue wierność
 sondern ale
 vaterländisch patryotyczny
 die Größe wielkość
 tapfer dzielny
 verteidigen bronić
 gegen przeciw, wobec
 der Papst papież
 die Geistlichkeit duchowienstwo
 jürend gniówny
 edel zaony
 wirken działać

überzeugen przekonywać
 der Zeitgenosse współczesnik
 trotzdem mimo to
 sich zeigen okazać się
 larg skąpy
 undankbar niewdzięczny
 erfüllen spełnić
 die Sehnsucht tęsknota
 das Heim własne gospodarstwo
 schenken darować
 das Reichslehen lenno cesarskie
 Franken Frankonia
 hochbetagt sędziwy
 ewig wieczny
 die Ruhe spoczynek
 zuvor przedtem
 letzte ostatni
 der Wille wola
 gebieten nakazać
 der Leichenstein, Grabstein na-
 grobek
 das Loch dziura
 hauen wykuć
 das Weizenforn ziarnko
 pszenicy
 streuen nasypać
 gießen wlać
 das Böglein ptaszek
 die Weide żer
 das Münster katedra
 die Nachtigall słowik
 begraben pogrzać.

6. Im Hause der alten Deutschen.

Zu der Zeit, in welcher Jesus Christus im fernen Palästina geboren wurde, sah es in Deutschland ganz anders aus als heute. Es gab keine Dörfer und Städte, keine Landstraßen und Brücken, keine Weinberge, keine Obst- und Blumengärten, keine Getreidefelder; aber die Berge standen schon wie heute, die Flüsse flossen wie heute, Gras und Kräuter grüntem und blühtem wie heute, die Sonne ging jeden Tag im Osten auf und im Westen unter, der Mond war bald voll und bald wie eine Sichel. Tag und Nacht, Sommer und Winter, Wärme und Kälte, Sonnenschein und Regen wechselten schon ab. In jener Zeit war Deutschland ein weiter und wilder, ein feuchter und sumpfiger Wald. Nicht nur Hirsche und Rehe, Hasen und Füchse, Drosseln und Nachtigallen, sondern auch Wölfe und Bären, Elentiere und Auerochsen gab es darin.

In diesem Walde wohnten die alten Deutschen, ein starkes und mutiges Volk. Sie liebten die Freiheit und haßten die Städte, daher stand ihr Haus einsam und allein mitten im Walde, erst eine halbe Stunde davon wohnte ein Nachbar. Ihr Haus war aus Baumstämmen aufgebaut, die Fugen waren mit Moos verstopft und mit Lehm überklebt, die Thür war bunt bemalt. Das Haus war vom Hof umgeben, den man mit Gräben, Wällen und grünen Hecken einfriedigte. An den Hof grenzten die Felder, welche Sklaven mit starken Tieren umpflügten. Die Pflugschar war ein starker, breiter Stein, mit einem Riemen an einem Balken ohne Räder befestigt. Hinter den Feldern zogen sich herrliche Wiesen tief in den Wald hinein; Herden von Pferden und Rindern weideten darauf.

Treten wir ein in das Haus. Es hat nur einen einzigen Raum, aber groß genug, um den Hausherrn mit Weib und Kindern, mit Knechten und Mägden, mit Kampf-, Trink- und Spielgenossen, sowie den Gastfreund zu beherbergen. Festgestampfte Erde ist der Fußboden, ein Strohdach die Decke. Mitten im Hause, am steinernen Herde, steht eine große, stattliche Gestalt mit glänzenden, blauen Augen, weißer Hautfarbe und roten Wangen. Es ist die Frau des Hauses, die Herrin, ihr goldgelbes Haar fällt lose in langen Locken bis über die Hüfte herunter. Sie ist bekleidet mit einem leinenen Gewande, das mit bunten Bändern und Purpurstreifen geziert ist. Sie hat es von römischen Händlern gekauft, die von Hof zu Hof ziehen; ein leibeigener Knecht war der Kaufpreis. Sie zankt eben eine Magd aus, die das Herdfeuer ausgehen ließ.

Słówka.

fern daleki
 aussehen wygladać
 anders inaczej
 die Landstraße gościniec
 der Weinberg winnica
 der Obstgarten sad
 der Blumengarten ogród
 das Getreidefeld pole zbożowe
 das Kraut ziele
 grünen zielenić się
 blühen kwitnąć
 der Osten wschód
 der Westen zachód
 die Sichel sierp
 die Wärme ciepło
 der Sonnenschein słońce, pogoda

weit przestronny
 wild dziki
 feucht wilgotny
 sumpfig bagnisty
 der Hirsch jelen
 das Reh sarna
 der Fuchs lis
 die Drossel drozd
 der Wolf wilk
 der Bär niedźwiedz
 das Gliedtier łos
 der Auerochs zubr
 mutig odważny
 die Freiheit wolność
 haßen nienawidzieć
 einsam samotny

Baumstamm pień
 die Fuge spojenie
 das Moos mech
 der Behm glina
 überleben zalepić
 die Tür drzwi
 bemalen pomalować
 bunt pstry
 umgeben otoczyć
 die Sede żywopłot
 einfriedigen ogrodzić
 grenzen graniczyć
 der Slave niewolnik
 umpflügen zaorać
 die Pflugšar radło
 der Riemen rzemień
 der Balken belka
 das Rad koło
 tief głęboki
 die Herde stado
 das Kind bydłę
 eintreten wejść
 der Raum miejsce
 der Hausherr pan domu
 das Weib żona
 der Knecht parobek
 die Magd dziewczka
 der Genosse towarzysz
 der Gastfreund gość

beherbergen pomieścić
 feststampfen ubić
 der Fußboden podłoga
 das Strohdach dach słomiany
 die Decke sufit
 steinern kamienny
 der Herd ognisko
 stattlich okazały
 die Gestalt postać
 glänzen świecić
 die Hautfarbe cera
 die Wange policzek
 goldgelb złotozółty
 lose herunterfallen spadać
 die Locke pukiel, kędzior
 biß aż do
 die Hüfte biodro
 bekleiden ubrać
 leinen płócienny
 das Gewand szata
 der Purpurstreifen pas purpu-
 zieren ozdobić [rowy
 römisch rzymski
 der Händler handlarz
 leibeigen poddany
 der Kaufpreis cena kupna
 auszanken łajac
 ausgehen wygasnąć
 lassen pozwolić.

Rozmowy.

I.

Guten Tag, gnädige Frau!
 Guten Tag, mein Herr!
 Segen Sie sich, bitte!
 Wie befinden Sie sich?
 Sehr gut, ich danke Ihnen.
 Und Sie?
 Ich befinde mich ziemlich gut;
 sagen Sie gefälligst, ob Sie
 dieses Jahr nach Paris
 reisen?
 Das hängt von Verhältnissen
 ab.
 Ich will Ende Juli verreisen.

Dzień dobry, łaskawa pani!
 Dzień dobry, panie!
 Proszę siadać!
 Jak się pan masz?
 Bardzo dobrze, dziękuję.
 A pani?
 Mam się dość dobrze; bądź
 pan łaskaw powiedzieć
 mi, czy pan tego roku
 pojedziesz do Paryża?
 To zależy będzie od oko-
 liczności.
 Co do mnie, pojedę w końcu
 lipca.

II.

Wohin gehen Sie?
 Ich gehe spazieren.
 Was für herrliches Wetter!
 Es ist heiß.
 Ich glaube, es wird regnen.
 Es regnet schon.
 Es donnert auch.
 Haben Sie donnern hören?¹
 Welch schöner Regenbogen!
 Es geht jetzt ein kalter Wind.
 Die Sonne scheint.
 Die Sonne geht unter.
 Der Mond geht auf.
 Im Mondschein.

Dokąd pan idziesz?
 Idę na przechadzkę.
 Co za wspaniała pogoda!
 Gorąco.
 Sądzę, że będzie padać.
 Pada już.
 Grzmi również.
 Czyś pan słyszał grzmot?
 Co za piękna tęcza!
 Dmie zimny wiatr.
 Świeci słońce.
 Słońce zachodzi.
 Księżyc wschodzi.
 Przy blasku księżyca.

III.

Woher kommst du?
 Ich komme aus der Schule.
 Wieviel Uhr ist es?
 Es ist vier Uhr.
 Was wirst du zu Hause machen?
 Ich werde zu Mittag essen.
 Was wirst du dann machen?
 Ich gehe spazieren und um sieben Uhr kommt der deutsche Lehrer zu mir.
 Was nimmst du jetzt im Deutschen durch?
 Für heute ist über die Wortfolge aufgegeben.
 Machst du gute Fortschritte?
 Der Lehrer ist mit mir zufrieden.

Zkąd wracasz?
 Wracam ze szkoły.
 Która godzina?
 Czwarta.
 Cóż będziesz w domu robił?
 Zjem obiad.
 Cóż potem będziesz robił?
 Pójdę na przechadzkę, a o 7 mej przyjdzie do mnie nauczyciel niemieckiego.
 Cóż przechodzisz teraz w niemieckiem?
 Na dziś zadano o szyku wyrazów.
 Robisz dobre postępy?
 Nauczyciel ze mnie zadowolony.

IV.

Was suchen Sie da?
 Ich suche meine Mütze.
 Was wollen Sie tun?
 Ich will in die Stadt gehen.

Cóż pan szukasz?
 Szukam czapki.
 Cóż pan zamýślasz robić?
 Wyjdę na miasto.

¹ Zamiast: gehört; po bezokoliczniku kładzie się zamiast imiesłowu bezokolicznik, n. p. Ich habe nichts hören können.

Sind Sie in Berlin gewesen?
Ich war vor 10 Jahren dort.
Seit dieser Zeit hat sich Berlin
sehr vergrößert.

Welche Straße ist die längste?
Ich glaube, es ist dies die
Friedrichstraße.

Die Wilhelmstraße ist auch
sehr lang.

Ich weiß es, sie führt auf das
Tempelhofer Feld hinaus.

Byłeś pan w Berlinie?
Byłem tam przed 10 laty.
Od tego czasu Berlin się
bardzo powiększył.
Która ulica najdłuższa?
Sądzę, że Fryderykowska.

Wilhelmowska również
bardzo długa.

Wiem, prowadzi na pole,
Tempelhof zwane.

V.

Ist es schon lange, daß Sie die
deutsche Sprache lernen?

Nein, mein Herr, es ist erst
ein halbes Jahr.

Ist es möglich! Sie sprechen
ziemlich gut für so kurze
Zeit.

Ich glaube, Sie schmeicheln
mir ein wenig.

Ganz und gar nicht. Sie
sprechen aus, wie sich's
gehört.

Ich mache noch viele Fehler.
Das tut nichts. Man muß
nicht furchtsam sein.

Ich tue mein Mögliches, denn
ich fürchte, ausgelacht zu
werden.

Wer würde so unhöflich sein!
Kennen Sie das Sprichwort
nicht?

Welches, mein Herr?

Wer gut sprechen will, muß
erst anfangen, schlecht zu
sprechen.

Czy od dawna uczysz się
pan po niemiecku?

Nie, mój panie, pół roku.

Czyż możliwe! Pan mówisz
dość dobrze na tak krótki
przebieg czasu.

Sądzę, że to pochlebstwo.

Wcale nie, pan wymawiasz
prawidłowo.

Robię wiele błędów.

To nic nie szkodzi. Nie
trzeba być bojaźliwym.

Robię, co mogę z obawy,
żeby nie być wysmianym.

Któż byłby tak niegrzeczny!
Nie znasz pan przysłowia?

Którego, panie?

Kto chce dobrze mówić,
musi zacząć źle mówić.

VI.

Auf dem Bahnhof.

Na dworcu.

Bitte um eine Fahrkarte dritter
Klasse nach Berlin.

Proszę o bilet trzeciej klasy
do Berlina

Der nächste abgehende Zug ist ein D-Zug, die Fahrkarte kostet bis zum Schlesiſchen Bahnhof 9.10 M.

Gepäckträger, bitte mein Reisegepäck nach Berlin, Schlesiſcher Bahnhof zu adressieren!

Sie haben 1 M. 50 Pf. Überfracht zu zahlen.

Können Sie meinen Koffer zum Zuge tragen?

Ich bin nicht abkömmlich, aber mein Kollege Nr. 20 wird es tun.

Auf welchem Geleise wird der Berliner D-Zug anhalten?

Wir müssen durch den westlichen Tunnel, nach dem Geleise Nr. 2 gehen.

Ist der Zug schon eingelaufen?
Nein, er läuft erst in 8 Minuten ein, da er 5 Minuten Verspätung hat.

Da kann ich noch schnell eine Zeitung als Reiselektüre kaufen?

Ja wohl, Sie werden den Zeitungsverkäufer auf dem Bahnsteig finden.

Najbliższy pociąg jest przejściowy, bilet na Śląski Dworzec kosztuje 9.10 m.

Tragarzu, proszę mój bagaż do Berlina na Śląski Dworzec zaadresować!

Pan ma 1.50 m. nadwyżki za bagaż do zapłacenia.

Czy pan może mi zanieść kuferek ręczny do pociągu?

Nie mogę odejść, ale kolega nr. 20 to robi.

Na którym torze zatrzyma się pociąg przejściowy z Berlina?

Musimy przejść zachodnim tunelem do drugiego toru.

Czy pociąg już przybył?

Nie, przybędzie dopiero za 8 minut, ponieważ spóźni się o 5 minut.

Mogę więc sobie jeszcze kupić gazetę do czytania podczas jazdy?

Na peronie pan znajdzie sprzedawczą gazet.

VII.

Im Geschäft.

Bitte, zeigen Sie mir Stoffe zu einer hellen Bluse!

Wünschen gnädige Frau Seide, Wolle, Battist oder Spitzenstoff?

Ich werde den Spitzenstoff wählen und zum Futter werde ich Seide nehmen.

W składzie.

Proszę mi pokazać materiału na bluzkę jasną!

Czy łaskawa pani życzy sobie jedwabiu, wełny, batystu, czy materiału koronkowego?

Wybiorę materiał koronkowy a na podszewkę wezmę jedwabiu.

Wiewiel darf ich abmessen?

Bitte, schneiden Sie mir zwei Meter ab, bei einem so breiten Stoff genügt das vollständig!

Befehlen gnädige Frau noch etwas?

Ich möchte noch ein Duzend Taschentücher aussuchen.

Ich habe eine große Auswahl in leinenen und farbigen Taschentüchern.

In welchem Preise sind diese Taschentücher aus feinem Leinen?

Sie kosten 20 M. das Duzend.

Bitte ein halbes Duzend davon und von diesen Taschentüchern mit bunter Kante bitte auch 6 Stück!

Lassen Sie sie mir mit den Buchstaben T. K. zeichnen und schicken Sie mir alles mit quittierter Rechnung. Ich wohne Liebigstr. 3.

Ile wolno odmierzyć?

Proszę mi odciąć 2 metry, przy tak szerokim materjale starczy to najzupełniej!

Czy łaskawa pani ma jeszcze jakie rozkazy?

Chciałabym jeszcze tuzin chustek do nosa wybrać.

Mam ogromny wybór w płóciennych i kolorowych chustkach do nosa.

W jakiej cenie są te chustki z cienkiego płótna?

Kosztują 20 marek tuzin.

Proszę o $\frac{1}{2}$ tuzina z tych chustek, a z tych z kolorowym brzegiem proszę także 6 sztuk!

Każ pan je wyznaczyć literami T. K. i przyslij mi wszystko z pokwitowanym rachunkiem. Mieszkam przy ulicy Liebiga 3.

VIII.

Im Gasthaus.

W restauracyi.

Kann ich gleich zu Mittag essen, weil ich eilig zum Bahnhof muß?

Jawohl, das Mittagessen ist zwischen 12 und 3 Uhr.

Was gibt es?

Hier ist die Speisekarte. Bitte zu wählen.

Bitte, geben Sie mir Suppe, ein Kalbskotelett mit Gemüse, ein gebratenes Hühnchen mit Salat und ein Glas Bier!

Czymogę zaraz dostać obiad, ponieważ spieszę się na dworzec?

I owszem, mamy obiad pomiędzy 12 a 3.

Jakie są dania?

Oto jadłospis. Proszę wybrać.

Proszę mi podać rosół, kotlet cielecy z jarzyną, kurczaka pieczonego z sałatą i szklanke piwa!

Bitte um die Rechnung. Hier	Proszę o rachunek.	Oto
sind 3 R. für das Mittagessen.	3 marki za obiad.	
Für den Rest danke ich.	Za resztę dziękuję.	

Wiersze.

1. Der gute Kamerad.¹

1. Ich hatt' einen Kameraden,
Einen bessern findst du nit.²
Die Trommel schlug zum Streite,³
Er ging an meiner Seite
In gleichem Schritt⁴ und Tritt.⁵

2. Eine Kugel⁶ kam⁷ geflogen,⁷
Gilt's⁸ mir oder gilt es dir?
Ihn hat es weggerissen,⁹
Er liegt vor meinen Füßen,
Als wär's ein Stück von mir.

3. Will mir die Hand noch reichen,¹⁰
Derweil¹¹ ich eben¹² lad'.
„Kann dir die Hand nicht geben,
Bleib du im ew'gen¹³ Leben
Mein guter Kamerad!“

Ludwig Uhland.

¹ Towarzysz. ² nit = nicht. ³ walka. ⁴ krok. ⁵ stapanie. ⁶ kula. ⁷ przy
lecieć. ⁸ przeznaczony. ⁹ oderwać. ¹⁰ podać. ¹¹ gdy. ¹² właśnie. ¹³ wieczny.

2. Der Schütze.¹

1. Mit dem Pfeil,² dem Bogen
Durch Gebirg und Tal³
Kommt⁴ der Schütz gezogen⁴
Früh am Morgenstrahl.⁵

2. Wie im Reich der Lüfte
König ist der Weih,⁶ —
Durch Gebirg und Klüfte
Herrscht⁷ der Schütze frei.

3. Ihm gehört das Weite;⁸
Was sein Pfeil erreicht,⁹
Das ist seine Beute,¹⁰
Was da kreucht¹¹ und fleucht.¹²

Friedrich von Schiller.

¹ Strzelec. ² strzała. ³ dolina. ⁴ przebiegać. ⁵ brzask. ⁶ kania. ⁷ panować.
⁸ dal. ⁹ dosięgnąć. ¹⁰ zdobyć. ¹¹ kręczyć. ¹² płęć lata.

3. Siegfrieds Schwert.

1. Jung Siegfried war ein stolzer¹ Knab',
Ging² von des Vaters Burg² herab,³
2. Wollt' rasten⁴ nicht in Vaters Haus,
Wollt' wandern in alle Welt hinaus.⁵
3. Beegnet' ihm manch Ritter⁶ wert,⁷
Mit festem⁸ Schild⁹ und breitem Schwert.
4. Siegfried nur einen Stecken¹⁰ trug;
Daß war ihm bitter¹¹ und leid genug.
5. Und als er ging im finstern¹² Wald,
Kam er zu einer Schmiede¹³ bald.
6. Da sah er Eisen¹⁴ und Stahl¹⁵ genug;
Ein lustig Feuer¹⁶ Flammen¹⁷ schlug.¹⁸
7. „O Meister,¹⁹ liebster Meister mein,
Laß du mich deinen Gesellen²⁰ sein.
8. Und lehr' du mich mit Fleiß²¹ und Aht,²²
Wie man die guten Schwertler macht.“
9. Siegfried den Hammer²³ wohl schwingen²⁴ kunnt',²⁵
Er schlug den Ambosß²⁶ in den Grund;²⁷
10. Er schlug, daß weit der Wald erklang²⁸
Und alles Eisen in Stücke sprang.²⁹
11. Und von der letzten Eisenstang'³⁰
Macht' er ein Schwert, so breit und lang:
12. „Nun hab' ich geschmiedet³¹ ein gutes Schwert,
Nun bin ich wie andere Ritter wert;
13. Nun schlag' ich wie ein andrer Held
Die Riesen³² und Drachen³³ in Wald und Feld.“

Ludwig Uhland.

¹ Dumny. ² gród. ³ zejść. ⁴ spoczywać. ⁵ pobujać. ⁶ rycerz. ⁷ zacny.
⁸ mocny. ⁹ tarcza, puklerz. ¹⁰ kij. ¹¹ gorzki. ¹² ciemny. ¹³ kuźnia. ¹⁴ żelazo.
¹⁵ stal. ¹⁶ ogień. ¹⁷ płomień. ¹⁸ wybuhać. ¹⁹ mistrz, majster. ²⁰ czeladnik,
 pacholek. ²¹ pilność. ²² uwaga. ²³ młot. ²⁴ władać, wywijać. ²⁵ konntc.
²⁶ kowadło. ²⁷ ziemia. ²⁸ rozbrzmiewać. ²⁹ rozprysnąć się. ³⁰ sztaba żelaza.
³¹ ukuć. ³² olbrzym. ³³ smok.

4. Wanderlied.¹

1. Der Mai ist auf² dem Wege,
Der Mai ist vor der Thür;
Im Garten, auf den Wiesen,
Ihr Blümlein, kommt³ herfür!³

2. Da hab' ich den Stab⁴ genommen,
Da hab' ich das Bündel⁵ geschürt,⁶
Zieh' weiter und immer weiter,
Wohin die Reise mich führt.

3. Und über mir ziehen die Vögel,
Sie ziehen in lustigen Reih'n,⁷
Sie zwitschern⁸ und trillern⁹ und flöten,¹⁰
Als ging's in den Himmel¹¹ hinein.

Wilhelm Müller.

¹ Pieśń wędrowca. ² w. ³ wyjść. ⁴ laska. ⁵ łómczek. ⁶ związać.
⁷ szereg, korowód. ⁸ świegotać. ⁹ tryle zawodzić. ¹⁰ gwizdać. ¹¹ niebo.

5. Der frohe Wandersmann.¹

1. Wem Gott will rechte Gunst² erweisen,³
Den schießt er in die weite Welt;
Dem will er seine Wunder⁴ weisen⁵
In Berg und Wald und Strom⁶ und Feld.

2. Die Bächlein⁷ von den Bergen springen,
Die Lerchen schwirren⁸ hoch vor Lust,
Was sollt ich nicht mit ihnen singen
Aus voller Keh⁹ und frischer Brust?

3. Den lieben Gott laß ich nur walten;¹⁰
Der Bächlein, Lerchen, Wald und Feld
Und Erd' und Himmel will erhalten,¹¹
Hat auch mein Sach' auß best bestellt!¹²

Joseph Freiherr¹³ von Eichendorff.

¹ Wędrowiec. ² laska. ³ wyświadczyć, okazać. ⁴ cud. ⁵ pokazać. ⁶ rzeka.
⁷ strumyk. ⁸ szybować. ⁹ gardło. ¹⁰ władać, rządzić. ¹¹ zachować, utrzymać.
¹² zarządzić, pokierować. ¹³ baron.

6. Reiselied.¹

1. Wohlauf!² es ruft der Sonnenschein³
Hinaus in Gottes Welt!
Geht⁴ munter in das Land hinein⁴
Und wandelt⁵ über Feld!

2. Es bleibt der Strom nicht ruhig stehn,
Gar⁶ lustig rauscht⁷ er fort.⁷
Hörst du des Windes rasches⁸ Wehn?⁹
Er braust¹⁰ von Ort¹¹ zu Ort.

3. Es reist der Mond wohl hin¹² und her,¹²
Die Sonne ab¹³ und auf,¹³
Kommt übern Berg und geht ins Meer,
Nie matt¹⁴ in ihrem Lauf.¹⁵

4. Und, Mensch, du sitzest stets daheim,¹⁶
Sehnst¹⁷ dich nicht nach der Fern'?¹⁸
Sei frisch und wandre durch den Hain¹⁹
Und sieh die Fremde²⁰ gern!

5. Wer weiß, wo dir dein Glück²¹ noch blüht,²²
So geh und such es nur!
Der Morgen kommt, der Abend flieht;²³
Betrete²⁴ bald die Spur!²⁵

6. Laß²⁶ Sorgen²⁷ fein²⁸ und Bangigkeit!²⁸
Ist doch der Himmel blau:
Es wechselt²⁹ Freude³⁰ stets³¹ mit Leid,³²
Dem Himmel nur vertrau!³³

Ludwig Tieck.

¹ Piosnka podróżna. ² hej. ³ blask słoneczny. ⁴ wkraczać. ⁵ chodzić.
⁶ lecz. ⁷ z szumem pomyka. ⁸ szybki. ⁹ wiać. ¹⁰ z szumem się poruszać.
¹¹ miejsce. ¹² tam i sam. ¹³ w dół i w górę. ¹⁴ znużony. ¹⁵ bieg. ¹⁶ w domu.
¹⁷ tęsknić. ¹⁸ dal. ¹⁹ gaj. ²⁰ obczyzna. ²¹ szczęście. ²² kwitnąć. ²³ uciekać.
²⁴ wstąpić (betrete, betritt). ²⁵ ślad. ²⁶ porzucić. ²⁷ troska. ²⁸ tęsknota. ²⁹ zmieniać się.
³⁰ uciecha. ³¹ zawsze. ³² ból. ³³ ufać.

7. Lied eines Armen.

1. Ich bin so gar¹ ein armer Mann
Und gehe ganz allein.
Ich möchte wohl nur einmal noch²
Recht frohen Mutes sein.

2. In meiner lieben Eltern Haus
War ich ein frohes Kind,
Der bittre³ Kummer⁴ ist mein Teil,
Seit⁵ sie begraben⁶ sind.

3. Der Reichen Gärten seh' ich blühen,
Ich seh' die goldne⁷ Saat:⁸
Mein ist der unfruchtbare⁹ Weg,
Den Sorg und Mühe trat.¹⁰

4. Doch weil¹¹ ich gern mit stillem¹² Weh¹³
In froher Menschen Schwarm¹⁴
Und wünsche jedem guten Tag,
So herzlich¹⁵ und so warm.

5. O reicher Gott! du liebest doch
Nicht ganz mich freudenleer:¹⁶
Ein süßer Trost¹⁷ für alle Welt
Ergießt¹⁸ sich himmelher.¹⁹

6. Noch steigt²⁰ in jedem Dörflein ja²¹
Dein heilig²² Haus empor; ²⁰
Die Orgel²³ und der Chorgesang²⁴
Ertönet²⁵ jedem Ohr.²⁶

7. Noch leuchtet²⁷ Sonne, Mond und Stern²⁸
So liebevoll²⁹ auch mir,
Und wenn die Abendglocke³⁰ hallt,³¹
Da red' ich, Herr, mit dir.

8. Einst³² öffnet³³ jedem Guten sich
Dein hoher FreudenSaal,³⁴
Dann komm' auch ich im Feierkleid³⁵
Und setze mich ans Mahl.³⁶

Ludwig Uhland.

¹ Zupełnie. ² jeszcze. ³ gorzki. ⁴ kłopot, troska. ⁵ odkąd. ⁶ pochować.
⁷ złoty. ⁸ siew. ⁹ nieurodzajny. ¹⁰ stapać. ¹¹ przebywać. ¹² cichy. ¹³ ból.
¹⁴ gromada, grono. ¹⁵ serdeczny. ¹⁶ bez radości, uciechy. ¹⁷ pociecha. ¹⁸ spływać.
¹⁹ z nieba. ²⁰ unosić się. ²¹ przeciw. ²² święty. ²³ organy. ²⁴ śpiew chóralny.
²⁵ brzmieć. ²⁶ ucho. ²⁷ świecić. ²⁸ gwiazda. ²⁹ miłosny. ³⁰ dzwon wieczorny.
³¹ dźwięczeń. ³² kiedyś. ³³ otworzyć. ³⁴ sala biesiadna. ³⁵ suknia odświętna.
³⁶ ucza.

8. Der alte Landmann¹ an seinen Sohn.

1. Üb² immer Treu³ und Redlichkeit⁴
Bis an dein kühles⁵ Grab,
Und weiche⁶ keinen Finger breit
Von Gottes Wegen ab!⁶
Dann wirst du wie auf grünen Au'n⁷
Durchs Pilgerleben⁸ gehn,
Dann kannst du sonder⁹ Furcht¹⁰ und Grau'n¹¹
Dem Tod ins Antlitz¹² seh'n.

2. Dann wird die Sichel¹³ und der Pflug¹⁴
In deiner Hand so leicht,
Dann singest du beim Wasserkrug,¹⁵
Als wär dir Wein gereicht.
Dem Bösewicht¹⁶ wird alles schwer,
Er tue, was er tu',
Der Teufel¹⁷ treibt¹⁸ ihn hin und her
Und läßt ihm keine Ruh'.

3. Der schöne Frühling¹⁹ lacht ihm nicht,
 Ihm lacht kein Ahrenfeld;²⁰
 Er ist auf Lug²¹ und Trug²² erpicht²³
 Und wünscht sich nichts als Geld.
 Der Wind im Hain, das Laub²⁴ am Baum
 Saugt²⁵ ihm Entsetzen²⁶ zu,
 Er findet nach des Lebens Traum²⁷
 Im Grabe keine Ruh'.

4. Drum übe Treu und Redlichkeit
 Bis an dein kühles Grab,
 Und weiche keinen Finger breit
 Von Gottes Wegen ab!
 Dann suchen²⁸ Enkel²⁹ deine Gruft³⁰
 Und weinen³¹ Tränen drauf
 Und Sonnenblumen,³² voll von Duft,³³
 Blüh'n³⁴ aus den Tränen auf!³⁴

Ludwig Höltz.

¹ Rólnik. ² wykonywać, dochować. ³ wierność. ⁴ uczciwość. ⁵ chłodny.
⁶ zboczyć, zejść. ⁷ błoń, niwa. ⁸ żywot, pielgrzymka. ⁹ bez. ¹⁰ obawa. ¹¹ groza.
¹² oblicze. ¹³ sierp. ¹⁴ pług. ¹⁵ dzban wody. ¹⁶ złoczyńca. ¹⁷ djabeł, szatan. ¹⁸ popę-
 dzać. ¹⁹ wiosna. ²⁰ łan kłosowy. ²¹ kłamstwo. ²² oszukaństwo. ²³ żądny. ²⁴ liście.
²⁵ szumieć, szemrać. ²⁶ przerażenie, groza. ²⁷ sen. ²⁸ szukać. ²⁹ wnuk. ³⁰ grób.
³¹ płakać, wylewać. ³² słonecznik. ³³ zapach. ³⁴ zakwitnąć.

Słowniczek niemiecko-polski.¹

A.

Abend, der wieczór
 aber ale
 abhalten odbywać
 abkürzen skrócić
 abnehmen zdjąć
 abpfeifen urwać
 abreisen odjechać
 abschneiden urznąć
 abschreiben odpisać
 achten uważać, szanować
 Adjutant, der adjutant
 Adler, der orzeł
 Admiral, der admirał
 allein sam
 Almosen, daß jałmużna
 als gdy, kiedy, niżeli, jak
 alt stary, dawny, starożytny
 Alter, daß wiek, starość
 Amerika Ameryka
 Amerikaner, der Amerykanin
 an na
 anbieten ofiarować
 anbringen przytoczyć
 anfangen zaczynać
 Angel, die wędka
 Angst, die strach
 ankleiden przyodziać
 ankommen przybyć
 antworten odpowiadać
 Anwesender obecny
 Apfel, der jabłko
 Apfelbaum, der jabłoń
 Apotheker, der aptekarz
 April kwiecień
 Arbeit, die praca, robota
 arbeiten pracować
 Arbeiter, der robotnik
 Arm, der ręka ramię
 arm biedny, ubogi
 artig grzeczny
 Arznei, die lekarstwo

Arzt, der lekarz
 auch także, też
 auf na
 Aufgabe, die zadanie
 aufmerksam uważny
 aufstehen wstawać
 aufwachen obudzić się
 Auge das oko
 Augenblick, der chwila
 August sierpień
 aus z
 Ausflucht, die wybieg
 ausführen wykonać
 ausgeben wydawać
 ausgehen wychodzić
 auswandern emigrować
 außer oprócz
 außerhalb zewnątrz, poza
 Ägt, die siekiera

B.

Bach, der strumyk
 baden piec
 Bäcker, der piekarz
 Bad, das kąpiel
 baden kąpać się
 Bahnhof, der dworzec
 bald natychmiast, zaraz
 Ball, der bal, piłka
 Band, das wstążka, der B. tom
 Bank, die ławka, bank
 Bär, der niedźwiedź
 Bauer, der wieśniak, rolnik
 Bäuerin, die wieśniaczka
 Baum, der drzewo
 Bäumchen, das drzewko
 Bayer, der Bawarczyk
 bedauern żałować
 bedecken okrywać
 Bediente, der służący
 begeben, sich, udawać się
 begegnen spotykać

¹ W Słowniczku znajdują się polskie czasowniki zwykle tylko w jednej formie, dokonanej lub niedokonanej, bo niemiecki język takich form nie różni, n. p. robić błędy Fehler machen, zrobić błąd einen Fehler machen.

W niniejszym spisie są wszystkie imiona własne pisane wielką literą, podczas gdy w tekście Gramatyki pozostała u nazw ludów mała litera i go wydania; pisownia ta nie rozpowszechniła się dotąd.

beginnen zaczynać się
 begleiten towarzyszyć
 Begräbnis, das pogrzeb
 behalten zachowywać
 behandeln obchodzić się z kim
 bei przy, w, za, pod
 beisammen razem
 Beispiel, das przykład
 beißen gryść
 bekannt znany
 beklagen, sich skarżyć się
 belien szczekać
 belohnen nagradzać
 bemühen, sich starać się
 bereichern, sich wzbogacić się
 bereit gotowy, gotów
 bereits już
 Berg, der góra [głędnić
 berücksichtigen słuchać, uwz-
 beschäftigen, sich zajmować się
 beschießen ostrzeliwać
 beschlagen podkuć
 besitzen posiadać
 bestehen trwać
 Besucher, der gość
 beten modlić się
 betragen, sich prowadzić się
 Betragen, das sprawowanie
 Betrüger, der oszust
 Bett, das łóżko
 betteln żebrać
 Bettler, der żebrak
 bevor pierwiej, nim
 bewundern podziwiać
 bezahlen zapłacić
 Bier, das piwo
 bieten ofiarować, podać
 Bild, Bildnis, das obraz, portret
 binden wiązać
 Birkenholz, das cietrzew
 Birne, die gruszka
 bitten prosić
 blasen dąć
 Blatt, das liść
 blau niebieski
 Blei ołów
 bleiben zostać
 Bleistift, der ołówek
 blind niewidomy, ślepy
 Blume, die kwiat
 Bogen, der łuk
 Böhme, der Czech
 Böhmen Czechy
 böse zły

braten piec
 Braut, die narzeczona
 breit szeroki
 brennen palić
 Brief, der list
 Briefbote, der } listowy,
 Briefträger } listonosz
 Brieftasche portfel
 bringen przynosić
 Brot, das chleb
 Brüde, die most
 Bruder, der brat
 Brust, die piers
 Buch, das książka
 Buchbinder, der introligator
 Buche, die buk
 Buchenwald, der buczyna, bu-
 kowy las
 Buchstabe, der głoska, litera
 Bürger, der mieszczanin
 Butter, die masło.

C.

Christ, der chrześcijanin
 Cousin, der kuzyn
 Cousine, die kuzynka.

D.

Da, tam, ponieważ
 Dach, das dach
 dafür za to
 Dame, die dama, pani
 damit przeto, aby
 danken dziękować
 dann potem
 daß że
 dauern trwać
 dein twój
 denken myśleć
 deutsch niemiecki
 Deutscher Niemiec
 Deutschland Niemcy
 Dezember grudzień
 Diamant, der dyament
 Dieb, der złodziej
 Dienst, der służba
 Dienstag wtorek
 dieser, -e, -es ten, ta, to
 diesseits z tej strony
 Doktor, der doktor
 Dorsch, der sztylet
 Donnerstag czwartek
 Dorf, das wieś
 Dorn, der cierni

dort tam
drängen nalegać
draußen zewnątrz
Dreistigkeit, die śmiałość
Dresden Drezno
durch przez
Durst, der pragnienie
Dußend, das tuzin.

E.

Ehre, die cześć, honor
ehlich rzetelny
Ei, das jajko
Eiche, die dąb
eigen własny
eigentlich właściwy
einige jedni, kilka
einladen zaprosić
einrichten przygotować
einschlafen zasnąć
eintreten wstąpić
Einwohner, der mieszkaniiec
Eis, das lód
Eisenbahn, die kolej żelazna
Elefant, der słoń
Elle, die łokieć
Eltern liczb. m. rodzice
empfangen odebrać
Empörer, der rokoszanin
Empörung, die bunt, rokosz
Ende koniec
England Anglia
Engländer, der Anglik
englisch angielski
entgegen przeciw
entgehen uchodzić
entzließen, sich zdecydować się
entziückt zachwycony
Erbe, der dziedzic, spad-
Erde, die ziemia [kobierca
erfahren dowiedzieć się
Erfahrung, die doświadczenie
erfreuen, sich cieszyć się
ergeben, sich oddawać się
erhalten zachowywać
erkälten, sich zaziębić się
Erlaubnis, die pozwolenie
Erle, die olcha, olsza
ernsthaft poważny
erraten zgadnąć
erreichen dotrzeć, osiągnąć
erschießen zastrzelić
Erstaunen, das zdziwienie
Erwähnung, die wzmianka

erwarten oczekiwać
erwidern odpowiedzieć
erzählen opowiadać
Erziehung, die wychowanie
Esel, der osiel
essen jeść
etwas coś
Europäer, der Europejczyk.

F.

Fahren jechać
fallen upaść, padać
fangen łapać
Farbe, die barwa, kolor
Faust, die pięść
Februar luty
Feder, die pióro
Federmesser, das scyzoryk
Fehler, der błąd
Feld, das pole
Feldherr, der wódz
Fels, der skała
Fenster, das okno
Ferien, die wakacye
fertig gotowy
Festung, die forteca
Fieber, das febra
finden znaleźć
finger, der palec
Fisch, der ryba
Flasche, die butelka
Fleisch, das mięso
fleißig pilny
fliegen latać
fließen płynąć
Flügel, der skrzydło
Fluß, der rzeka
fortreißen unieść
fortsetzen iść dalej
Frage, die pytanie
fragen pytać
Frank frank
Frankreich Francya
Franzose, der Francuz
französisch francuski
Frau, die niewiasta, pani
Fräulein, das panienka, panua
freilassen uwolnić
Freitag piątek
fremd cudzy
Fremde, der cudzoziemiec
fressen żreć
freuen, sich cieszyć się
Freund, der przyjaciel

Freundin, die przyjaciółka
 Friede, der pokój
 friedlich zgodny
 Friedrich Fryderyk
 frieren marznąć
 frisch świeży
 froh wesoly
 Frucht, die owoc
 früh wczesny
 früher niegdys
 Frühling, der wiosna
 Frühstück, das śniadanie
 frühstücken jeść śniadanie
 Fuchs, der lis
 Fügung, die zrzadzenie, dopust
 führen prowadzić
 Führer, der przewodnik
 fünf pięć
 für dla, za, nad
 fürchtbar straszny
 fürchten obawiać się
 Fürst, der książę
 Funke, der iskra
 Fuß, der noga
 Fußboden, der podłoga.

G.

Gabel, die widelec
 Gaffer, der gawron, gap
 Gans, die gęś
 ganz cały
 Garten, der ogród
 Gärtner, der ogrodnik
 geben dawać; es gibt jest, są
 Gebirge, das góry
 geboren werden urodzić się
 Gebrauch, der użytek
 Gedanke, der myśl
 Gebuld, die cierpliwość
 Gefahr, die niebezpieczeństwo
 gefallen podobać się
 Gefangene, der jeniec, więzień
 gegen przeciw
 Geheimnis, das tajemnica
 gehen iść
 gehorchen być posłusznym
 Gehrock, der surdut
 Geistliche, der ksiądz, kapłan
 gelb żółty
 Geld, das pieniądze
 Geldbeutel, der sakiewka
 gelehrt uczony
 Gemälde, das obraz, portret
 genau dokładny

General, der generał
 genug dosyć
 gerecht sprawiedliwy
 gern chętny
 Gesandte, der poseł
 Geschäft, das interes
 geschehen zdarzyć się
 Geschenk, das podarunek
 Geschichte, die historia
 Geschwulst, die obrzmienie
 Gesellschaft, die towarzystwo
 Gesicht, das twarz
 gestehen przyznać
 gestern wczoraj
 Gewehr, das broń
 gewinnen wygrać
 gewiß zapewnie
 Gewissen, das sumienie
 Gewitter, das burza
 gewöhnen, sich przyzwyczaić się
 gewöhnlich zwyczajny
 Glas, das szklanka
 Glaube, der wiara
 gleich zaraz, natychmiast
 gleichen równać się
 glücklich szczęśliwy
 Gold, das złoto
 Goldschentel Złotogoleńczyk
 Gott Bóg
 Gottesacker, der omentarz
 Grab, das grób
 graben kopać
 Graf, der hrabia
 Gras, das trawa
 greifen chwytać
 grimmig straszny
 groß wielki
 Großmutter, die babka
 Großvater, der dziadek
 Gruft, die grób, mogiła
 grün zielony
 grüßen pozdrowić
 Gulden, der floren, złoty
 gut dobry.

H.

Haben mieć
 Hafer, der owies
 halb pół
 halber dla
 Hälfte, die połowa
 Hals, der szyja
 halten trzymać

Hand, die ręka
 Handschuh, der rękawiczka
 Handel, der handel
 handeln postępować
 hartnäckig uporczywy
 Hase, der zajac
 Haufe, der kupa
 Hauptstadt, die stolica
 Haus, das dom
 Haut, die skóra
 Heer, das wojsko, armia
 Heft, das zeszyt, kajet
 heilen wyleczyć
 Heinrich Henryk
 heißen nazywać się
 Held, der bohater
 helfen pomagać
 hell jasny
 Heller, der szeląg, halerz
 Hemd, das koszula
 Herbst, der jesień
 Herr, der pan
 Herrin, die pani
 herfagen powiedzieć
 Herz, das serce
 Heu, das siano
 heute dzisiaj, dziś
 hier tutaj
 hierher dotąd
 Hingebung, die przywiązanie
 hinten w tyle
 hinter za
 Hirsch, der jelen
 Hirt, der pasterz
 Hitze, die gorączka, upał
 hoch wysoki
 Hof, der dwór, podwórze
 Hoffnung, die nadzieja
 höflich uprzejmy
 Höhle, die jaskinia
 Hohn, der szyderstwo
 holländisch holenderski
 Holz, das drzewo
 Honig, der miód
 Horn, das róg
 hören słyszeć
 hübsch piękny
 Hufeisen, das podkowa
 Hufschmied, der kowal
 Huhn, das kuroczę
 Hund, der pies
 Hunger, der głód
 hüpfen skakać
 Hut, der kapelus.

3 (i).

Immer zawsze
 in w, na
 innerhalb wewnątrz
 Insekt, das owad
 inwendig wewnątrz
 irgendwo gdzieś
 irren, sich błędzić
 Italien Włochy
 Italiener Włoch.

3 (i).

Ja tak, tak jest
 Jagd, die polowanie
 Jäger, der myśliwy
 Jahr, das rok
 jährlich roczny
 Januar styczeń
 jeder każdy
 jemals kiedyś
 jenseits z tamtej strony
 jetzt teraz
 Jugend, die młodość
 Juli lipiec
 jung młody
 Jüngling, der młodzieniec
 Juni czerwiec.

R.

Raffe, der kawa
 Kaiser, der cesarz
 Kalb, das cielę
 Kalbfleisch, das cielęcina
 kalt zimny
 Kälte, die zimno, chłód
 Kamalbulenser, der kamedula
 Kamel, das wielbłąd
 kämpfen walczyć
 Kanarienvogel, der kanarek
 Kanone, die armata
 Kapelle, die kaplica
 Karl Karol
 Kartoffel, die ziemniak
 Käse, der ser
 kaufen kupić
 Kaufmann, der kupiec
 kaum ledwo
 kein, keine, kein zaden
 Keller, der piwnica
 kennen znać
 Kerl, der chłop, mężczyzna
 Kessel, der kocioł
 Kind, das dziecko
 Kindheit, die dzieciństwo

Kirche, die kościół
 Kirche, die wiśnia
 Klasse, die klasa
 Kleid, das suknia
 Klettern wlazić
 klopfen stukać, pukać
 Kloster, das klasztor
 Klosterbruder braciszek, mnich,
 zakonnik

Kluft, die przepaść
 Knabe, der chłopiec
 Kochen gotować
 Köchin, die kucharka
 kommen przybyć
 König, der król
 Königin, die królowa
 Konzert, das koncert
 Kopf, der głowa
 Kopfschmerz, das ból głowy
 kostbar kosztowny, cenny
 kosten kosztować
 krähen piąć, krakać
 Kraft, die siła
 Kraft, die siła
 krank chory
 Krankheit, die choroba
 Kreuz, das krzyż
 Krieg, der wojna
 Kuchen, der ciastko, placek
 Küche, die kuchnia
 Kuh, die krowa
 Kunst, die sztuka
 Kupfer, das miedź
 Kupferschmied, der kotlarz
 kurz krótki
 Küste, die brzeg
 Kutscher, der woźnica, stangret.

L.

Lachen śmiać się
 laden nabijać broń, kłaść
 Land, das ład, wieś, kraj
 landen wylądować
 lang długi
 langsam wolny
 längs wzdłuż
 Lärm, der hałas, zgiełk
 lassen zostawić, kazać, dawać
 Laster, das występki
 laufen biedz
 Lausitz Łużyce
 laut podług (Präp.), głośny
 leden lizać
 leer pusty, próżny

lehren uczyć
 Lehrer, der nauczyciel
 leicht lekki
 leid, es tut mir — żal mi
 leiden cierpieć
 leihen pożyczyć
 Leipzig Lipsk
 leise cichy
 leisten czynić, wyświadczyć
 Leiter, die drabina
 Sektion, die lekoya
 Berche, die skowronek
 lernen uczyć się
 lesen czytać
 Leute liczb. mn., ludzie
 lieb miły
 Lied, das pieśń
 liegen leżeć
 links na lewo
 Löffel, der łyżka
 Los, das los
 loslassen wypuścić
 Losung, die hasło
 Löwe, der lew
 Ludwig Ludwik
 Lust, die powietrze
 lügen kłamać
 Luise Ludwika
 Lump, der łajdak, gałgan
 Lust, die chęć, pragnienie
 lustig wesoly, rażny.

M.

Machen robić, czynić
 Macht, die potęga
 Mädchen, das dziewczyna
 Magd, die służąca
 Mähre, die baśń, bajka
 Mai, der maj
 Majestät, Cw. Najjaśniejszy
 Panie!
 Mann, der mąż, człowiek
 Mannschaft, die załoga
 Mantel, der płaszcz
 Markt, die marka
 marschieren maszerować
 März, der marzec
 Matrose, der majtek, marynarz
 Mauer, die mur
 Maus, die mysz
 Meer, das morze
 Mehl, das mąka
 mein mój
 meistens po największej części

Mensch, der człowiek
 merkwürdig znamienny, godny
 Messer, das nóż [uwagi
 Metall, das metal, kruszec
 mieten wynająć
 Milch, die mleko
 Minute, die minuta
 missfallen niepodobać się
 mit z, ze
 Mittagessen, das obiad
 mitteilen udzielać
 mittelst za pomocą
 Mittwoch środa
 Monat, der miesiąc
 Mond, der księżyc
 Montag poniedziałek
 Morgen, der poranek
 Moritz Maurycy
 müde zmęczony
 Mühle, die młyn
 Müller, der młynarz
 München Monachium
 Musik, die muzyka [muzyki
 Musiklehrer, der nauczyciel
 Mut, der odwaga, męstwo,
 usposobienie
 Mutter, die matka
 Mütze, die czapka.

N.

Nach ku, za, po, według
 Nachbar, der sąsiad
 Nachfolger, der następca
 nachgeben ustępować
 nachlässig niedbały
 nachlaufen biegać za kim
 Nachmittag, der popołudnie
 Nachricht, die wiadomość
 Nachschlüssel, der klucz dora-
 biany
 nächste najbliższy, nächst po
 Nacht, die noc
 nächtlích nocny
 Nadel, die igła
 nähern, sich zbliżyć się
 Naht, die szew
 Name, der imię
 Narr, der głupiec, duren
 Nebel, der mgła
 neben obok
 nebst wraz z
 nein nie
 Nefte, der siostrzeniec, bra-
 nennnen nazywać [tanek

Nest, das gniazdo
 Netz, das sieć
 neu nowy
 nie nigdy
 Niederlande, die Niderlandy
 Niederung, die nizina, żuława
 nirgends nigdzie
 noch jeszcze
 November listopad
 Nuß, die orzech
 nützlich użyteczny.

O.

Oberhalb powyżej
 Obst, das owoc
 Ochs, der wół
 oder albo
 Ofen, der piec
 Offizier, der porucznik, oficer
 oft często
 Oheim, der stryj
 ohne bez, oprócz
 Ohr, das ucho
 Öl, das olej
 Oktober październik
 Onkel, der wuj
 Ordnung, die porządek
 Österreich Austrya
 österreichisch austriacki.

P.

Päckchen, das paczka
 Palast, der pałac
 Papier, das papier
 Paris Paryż
 Pariser, der Paryżanin
 passend odpowiedni
 Pelz, der futro
 Perle, die perła
 Pfahl, der kół, pal, słup
 Pfau, der paw
 Pfeffer, der pieprz
 pfeifen gwizdać
 Pfennig, der fenig
 Pfingstfeiertag Zielone Świątki
 Pflanze, die roslina
 Pistole, die pistolet
 Platz, der plac
 Pole, der Polak
 Polen Polska
 Post, die poczta
 prächtig wspaniały
 Präsident, der prezes, prezydent
 Preis, der cena

Brinz, der książę
 Prinzessin, die księżniczka
 probieren próbować
 Produkt, das płód
 Publikum, das publiczność
 Pulver, das proch
 Punkt, der punkt.

D.

Dälen męczyć
 Quelle, die zdroj, źródło.

R.

Rabe, der kruk
 rächen, sich mścić się
 raten radzić
 recht prawy, słuszny, praw-
 dziwy
 recht haben mieć słusność
 rechts na prawo
 Rechtsanwalt, der adwokat
 reden mówić
 Regel, die prawidło, reguła
 Regen, der deszcz
 Regenschirm, der parasol
 regnen padać
 Reh, das sarna
 Reich, das państwo
 reich bogaty
 reis dojrzały
 reinigen czyścić
 Reise, die podróż
 reisen podróżować, pojechać
 Reisende, der podróżujący,
 podróżny
 reiten jeździć konno
 rennen biegać
 retten wyratować, ocalić
 Rhein, der Ren
 richtig prawidłowy, słuszny
 Ring, der pierścień
 Roß, der surdut, zakiet
 Römer, der Rzymianin
 Rom Rzym
 Rose, die róża
 rot czerwony
 Ruf, der sława, wołanie
 rufen wołać
 Ruhe, die spokój
 ruhig spokojny
 rühmen, sich chwalić się
 rund okragły
 Russe, der Rosyanin
 Rußland Rosya.

S.

Sache, die rzecz, sprawa
 sagen powiedzieć, mówić
 Saite, die struna
 Salz, das sól
 Same, der nasienie
 samt wraz, z
 Sacktel, die pudelko
 Schade, der szkoda
 Schaf, das owca
 Schäfer, der owczarz
 schaffen tworzyć
 Schauspiel, das widowisko
 schämen, sich wstydzić się
 scheinen zdawać się
 scheitern rozbić się
 Schenke, die karczyna
 schicken posyłać
 schießen strzelać
 Schiff, das okręt
 Schinken, der szynka
 schlafen spać
 schlagen bić
 schlecht zły
 Schlesien Śląsk
 Schlesier, der Ślązak
 schließen zamykać
 Schlittschuh, der łyżwa
 Schloß, das zamek
 Schlüssel, der klucz
 schmelzen topić, tajać
 Schmerz, der boleść
 schmutzig brudny
 Schnee, der śnieg
 schneiden krajać, rznąć
 Schneider, der krawiec
 schnell prędko, szybki
 Schnur, die sznur, wstęga
 Schokolade, die czekolada
 schon już
 schön piękny
 Schrank, der szafa
 Schreck, der strach
 schreiben pisać
 Schreibheft, das zeszyt, kajet,
 schreien krzyczeć
 Schriftsteller, der pisarz
 Schuh, der trzewik
 Schuhmacher, der szewc
 Schule, die szkoła
 Schüler, der uczeń
 Schülerin, die uczennica
 Schüssel, die miska

Schuß, der strzał
 schwach słaby
 Schwager, der szwagier
 schwarz czarny
 Schweif, der ogon
 Schweiz, die Szwajcarya
 schwer ciężki, trudny
 Schwert, das miecz
 Schwester, die siostra
 schwimmen pływać
 See, der jezioro
 Seele, die dusza
 sehen widzieć
 sehr bardzo
 sein jego
 seit od czasu
 Seite, die strona
 Seltenheit, die rzadkość
 September wrzesień
 sehen, sich usiąść
 Silber, das srebro
 singen śpiewać
 sinken pogrążyć się
 sitzen siedzieć
 Sklave, der niewolnik
 so tak
 sobald skoro
 Sohle, die podeszwa
 Sohn, der syn
 solcher, -che, -cheś taki
 Soldat, der żołnierz
 Sommer, der lato
 Sommerchwüle, die parność
 Sonnabend sobota [letnia
 Sonne, die słońce
 Sonnenschirm, der parasolka
 Sonntag, der niedziela
 Spanien Hiszpania
 spät późno
 spazieren gehen przechadzać się
 Spaziergang, der przechadzka
 Speicher, der śpichrz
 Spiegel, der zwierciadło, lustro
 spielen grać
 Spielzeug, das zabawka
 springen skakać
 Staat, der państwo
 Stadt, die miasto
 Stahlfeder, die stalka
 standhaft mężny
 stark mocny
 statt zamiast
 Stednadel, die szpilka
 stehen stać

stehlen kraść
 steigen iść w górę
 Stein, der kamień
 stellen, sich udawać, stanąć
 sterben umierać
 Stiefel, der but
 Stimme, die głos
 Stoß, der laska, kij, pręt
 Stoff, der materya
 stoßen uderzyć, pohać
 Strafe, die kara
 strafen karać
 Strahl, der promień
 Strapaze, die trud, znój
 StraÙe, die ulica, droga
 Strecke, die odległość, prze-
 strzeń
 streng ostry, surowy
 striden robić na drutach
 Strohhut, der kapelusz słom-
 kowy
 Strumpf, der skarpetka
 Stück, das kawałek
 Student, der student
 Studien, die nauki, studia
 Stuhl, der krzesło
 stumm niemy
 Stunde, die godzina, lekcyja
 stützen podpierać
 süß słodki.

Z.

Tadeln ganić
 Tag, der dzień
 täglich codzienny
 Tante, die ciotka
 tanzen tańczyć
 Tasche, die kieszeń
 Taschentuch, das chustka do
 Tasse, die filiżanka [nosa
 taugen być wart
 täuschen, sich mylić się
 Tee, der herbata
 Teil, der część, udział
 Teller, der talerz
 Teppich, der dywan
 teuer drogi
 Theater, das teatr
 Thron, der tron
 tief głęboki
 Tier, das zwierzę
 Tiergarten, der zwierzyniec
 Tinte, die atrament
 Tintenfaß, das kałamarz

Tochter, die córka
 Tod, der śmierć
 toll głupi, wściekły
 Tor, der głupiec: —, daß brama
 tot martwy, nieżywy
 töten zabijać
 tragen nosić
 träge leniwy
 Träne, die łza
 Traube, die winogrono
 traurig smutny
 trennen rozłączyć
 treu wierny
 trinken pić
 Trommel, die bęben
 troß pomimo
 tun czynić, działać
 Tür, die brama, drzwi
 Türkei, die Turcyja
 Turm, der wieża.

II.

über nad, na
 überlassen powierzyć
 übermorgen pojutrze
 überreichen podawać
 Übersetzung, die tłumaczenie
 Übertreibung, die przesada
 Ufer, daß brzeg
 Uhr, die godzina, zegar
 um około, za
 umflattern latać na około
 Umgebung, die okolica
 umkommen zginąć
 umsonst naprózno
 umwenden, sich obrócić się
 unartig niegrzeczny
 Ungar, der Węgier
 ungeachtet pomimo
 ungefähr mniej więcej
 unglücklich nieszczęśliwy
 unrecht haben nie mieć słusz-
 unser nasz [ności
 unten na dole
 unter pod
 unterhalb poniżej
 unterhalten, sich zabawiać się
 unterhaltend zajmujący
 Unterricht, der nauka
 untersuchen próbować, badać
 unterwegs w drodze
 Unverstand, der bezsens
 unweit niedaleko

unmohl niezdrowy
 unzufrieden niezadowolony
 Urfache, die przyczyna
 urteilen sądzić.

B.

Vater, der ojciec
 Vaterland, daß ojczyzna
 Beilagen, daß fioletek
 verbergen ukrywać
 verderben psuć
 vergessen zapomnieć
 Vergnügen, daß przyjemność,
 verkaufen sprzedać [rozkosz
 verlangen żądać
 verlassen opuszczać
 verlieren przegrać
 vermöge mocą, przez
 Vermögen, daß majątek
 verschwinden zniknąć
 versichern zapewnić
 versprechen obiecać
 verstehen rozumieć
 versuchen próbować
 verwunden zranic
 verzeihen przebaczyć
 Vesper, die nieszpory
 Wetter, der kuzyn
 viel wiele
 vielleicht może
 vier cztery
 Violine, die skrzypce
 Vogel, der ptak
 Volksbelustigung, die zabawa
 voll pełen [ludowa
 von o, od
 vor przed, z, wobec
 Vorfahren, die przodkowie
 vorführen przyprowadzić
 vorher przed tem
 Vorhut, die straż przednia
 vorstellen przedstawić
 Vorwand, der pretekst, pozór
 vorwärts naprzód.

B.

Wachsen rosnać
 Wagen, der wóz, powóz
 Wahl, die wybór
 wahr rzeczywisty, prawdziwy
 wahrscheinlich prawdopodobny
 während podczas
 Wald, der las, bór
 Wand, die ściana

wann kiedy
 warm ciepły
 Warschau Warszawa
 Warschauer, der Warszawianin
 Warschauerin, die Warsza-
 wianka
 warten poczekać
 warum? dla czego?
 was co
 waschen myć
 Wasser, das woda
 wecken budzić
 weder ani — noch ani
 Weg, der droga
 wegen dla, z powodu
 wegnehmen wziąć
 weich miękki
 Weichsel, die Wisła
 Weihnachten Boże Narodzenie
 Wein, der wino
 weiß biały
 Welle, die fala, bałwan
 Welt, die świat
 wenig mało
 wenn jeżeli
 wer kto
 werden stać się
 werfen rzucić
 Wesen, das istota, charakter
 Wetter, das pogoda
 wider naprzeciw
 widerstehen stawiać opór
 wie jak
 wieder znowu
 wiederholen powtórzyć
 wiegen ważyć
 Wien Wiedeń
 Wiese, die łąka
 wieviel ile
 Wildbret, das zwierzyzna
 Wille, der wola
 Wind, der wiatr
 winseln skowyczeć
 Winter, der zima
 wissen wiedzieć
 Wissenschaft, die nauka
 Wisł, der dowcip
 wo gdzie

Woche, die tydzień
 woher ząd
 wohin dokąd
 wohl dobrze
 Wohlthäter, der dobroczyńca
 wohnen mieszkać
 Wolf, der wilk
 wollen chcieć
 Wort, das słowo
 Wörterbuch, das słownik
 Wunde, die rana
 Wunder, das cud
 wünschen życzyć
 Wurst, die kiełbasa
 Wüste, die pustynia.

3.

Zahl, die liczba
 zahlen płacić
 zählen liczyć
 Zahn, der zab
 zanten, się kłócić się
 zeigen pokazywać
 Zeit, die czas
 Zeitung, die gazeta
 zerbrechen złamać, stłuc
 zerreißen rozdzierać
 zerstören zburzyć
 Ziege, die koza
 Ziel, das cel
 ziemlich dosyć
 Zimmer, das pokój
 zu do, przy, u, za, po
 Zucker, der cukier
 zuerst z początku
 zufrieden zadowolony
 zufrieden stellen zadowolnic
 Zug, der pociąg
 Zugvogel, der ptak przelotny
 zuhören przysłuchiwać się
 zulegt na końcu
 zumachen zamknąć
 Zunft cech
 zuwider przeciw
 Zweifel, der wątpliwość
 zwingen zmuszać
 zwischen między
 zwischern swiergotać.

Słowniczek polsko-niemiecki.

A.

A, wykrzyknik ah! spójnik
und, aber
aby damit
ach ach
aczkolwiek obgleich
admiral der Admiral
adwokat Advokat, der Rechts-
ale aber [anwalt
Amerykanin der Amerikaner
angielski englisch
Anglik der Engländer
apteka die Apotheke
aptekarz der Apotheker
armata die Kanone
atrament die Tinte
aż bis.

B.

Ba ja doch
baba alteß Weib
babka die Großmutter
bać się się fürchten
bagno der Sumpf
bak die Rohrdommel
bal der Ball
bałwan der Göze, die Welle
bardzo sehr
barszcz Suppe von roten Rüben
bat die Peitsche
bawić się sich unterhalten
Bawarczyk der Bayer
bęben die Trommel
beczka die Tonne
bekas die Schnepfe
bez ohne
biały weiß
bić schlagen
bieda die Not
biegać laufen
biedny arm
bielić bleichen
bies der Teufel
blizki nahe
blady blaß
błąd der Fehler, Irrtum

błądzić irren
błazen der Narr
błonie die Aue
błyskać się blißen
błyszczyć schimmern
bo denn
bocian der Storch
bogaty reich
bohater der Held
bojaźń die Furcht
borówka die Waldbeere
bożek der Göze
Bóg Gott [Beh
ból, boleść der Schmerz, das
bór der Wald, Nadelwald
brać nehmen
brak der Mangel
brama das Tor
brat der Bruder
broda der Bart
brona die Egge
broń die Waffe
brudny schmutzig
brukiew die Kohlrübe
brzeg das Ufer, der Rand
brzoza die Birke
brzytwa das Rasiermesser
budować bauen
budynek das Gebäude
budzić wecken
buk die Buche
bukowy las der Buchenwald
burza der Sturm, das Gewitter
but der Stiefel
butelka die Flasche
buziak der Fuß
być sein
byt das Dasein.

C.

Całować küssen
cały ganz
cebula die Zwiebel
cech die Zunft
cel das Ziel
cena der Preis

cenić schätzen
 cenny kostbar
 cesarz der Kaiser
 chałupa die Bauernhütte
 charakter das Wesen, der Cha-
 chata die Hütte [rakter
 chleb das Brot
 chłodny kühl
 chłop der Bauer, Kerl
 chłopiec der Knabe
 chłód die Kühle
 chmura die Wolke
 cholewa der Stiefelschaft
 choroba die Krankheit
 chory krank
 chować verstecken
 chód der Gang
 chrypka die Heiserkeit
 chrześcijanin der Christ
 chwalić loben
 chwycić greifen
 chustka das Tuch
 chustka do nosa das Taschentuch
 chytry listig, schlau
 ciało der Leib, der Körper
 ciastko der Kuchen
 cichy ruhig
 ciec fließen
 cieleń das Kalb
 cielećcin das Kalbfleisch
 cienki dünn
 ciepły warm
 cierni der Dorn
 cierpieć dulden
 cierpliwość die Geduld
 cierpliwy geduldig
 cieszyć się sich freuen
 cietrzew das Wirtshuhn
 cisza die Stille
 ciotka die Tante
 co waś, coś etwas
 cofać się sich zurückziehen
 córka die Tochter
 cud das Wunder
 cudzoziemiec der Fremde
 czapka die Mütze
 czarny schwarz
 czart der Teufel
 czas die Zeit; czasem manchmal
 czcić ehren
 Czech der Böhme
 Czechy Böhmen
 czekać warten
 czemu warum

czerwony rot
 część der Teil
 często oft
 członek das Glied
 człowiek der Mensch
 czołno der Kahn
 czoło die Stirn
 czwartek Donnerstag
 czy ob
 czyn die Tat
 czynić tun
 czysty rein
 czytać lesen.

D.

Dać geben
 dar die Gabe
 dawniej früher
 dąb die Eiche
 dąbrowa der Eichenwald
 dać blasen
 dbać achten
 derkacz der Wachtelkönig
 deska das Brett
 deszcz der Regen
 djabeł der Teufel
 dług die Schuld
 długi lang
 do zu, in, nach
 dobusz der Trommelschläger
 dobry gut
 dobrodziej, -ka der Wohltäter,
 die -täterin
 dobrodziejstwo die Wohltat
 dojrzały reif
 doktor der Doktor
 dolina das Tal
 dom das Haus
 doświadczenie die Erfahrung
 dowcip der Wit
 dowiedzieć się erfahren
 dość, dosyć genug, ziemlich
 drabina die Leiter
 drób das Federvieh
 droga der Weg
 drogi teuer, wert
 drożyzna die Teuerung
 drzewo der Baum, das Holz
 duch der Geist
 dusza die Seele
 dwór der Hof
 dworzec der Bahnhof
 dyament der Diamant
 dym der Rauch

dywan der Teppich
 dziadek der Großvater
 działać handeln
 działać das Geschäft
 dziecko das Kind
 dzieciństwo das Kindesalter
 dzieło das Werk
 dzień der Tag
 dziękować danken
 dziób der Schnabel
 dziś heute
 dziura das Loch
 dziwny wunderbar
 dzwon die Glocke; dzwonić
 läuten.

F.

Fala die Welle
 fioletek das Veilchen
 filizanka die Tasse
 fortepian das Klavier
 Francuz der Franzose
 francuski französisch
 Francya Frankreich
 frank der Frank
 funt das Pfund.

G.

Gaj der Hain
 gałąź der Ast, Zweig
 gałgan der Bump
 ganić tabeln
 gap der Gaffer
 gardło die Gurgel
 gardzić verachten
 gdy als, wenn
 gdzie wo
 generał der General
 gęba der Mund
 gęś die Gans
 ginać verloren gehen
 glina der Lehm, Ton
 gładki glatt
 głęboki tief
 głos die Stimme
 głoska der Laut
 głowa der Kopf
 głód der Hunger
 głuchy taub
 głupi dumm
 głupiec der Dummkopf
 gniazdo das Nest
 gniew der Zorn

godny würdig
 godzina die Stunde
 gołąb die Taube
 goły nackt, kahl
 gorączka die Hitze
 gorzki bitter
 gość der Gast
 gospodarz der Wirt
 gotów bereit
 gotować kochen
 góra der Berg; góry das Ge-
 birge
 góral der Bergbewohner
 gra das Spiel
 grać spielen
 grad der Hagel
 groch die Erbse
 grono die Traube
 gruby dick
 gruszka die Birne
 gryść beißen
 grzbiet der Rücken
 grzech die Sünde
 grzeczny artig
 grzmieć donnern
 gwiazda der Stern
 gwizdać pfeifen
 gwóźdź der Nagel.

H.

Hak der Haken
 hałas der Lärm, Spektakel
 halorz der Hessler
 hańba die Schande
 hasło die Losung
 herbata der Tee
 historia die Geschichte
 Hiszpan der Spanier
 hoży stattlich, schön gewachsen
 hrabia der Graf
 huk der Knall
 hurtowy im Großhandel
 huta die Hütte.

I.

I und, auch
 igła die Nadel
 ile wieviel
 imię der Vorname, Name
 inny der andere
 isć gehen
 iskra der Funke
 izba die Stube.

J.

Ja ich
 jabłko der Apfel
 jabłoń der Apfelbaum
 jad das Gift
 jagnię das Lamm
 jagoda die Beere
 jaje, jajko das Ei
 jak wie
 jałmużna das Almosen
 jama die Höhle
 jaskółka die Schwalbe
 jasny hell
 jastrząb der Habicht
 jaszczurka die Eidechse
 jatki die Fleischbänke
 jawór der Ahorn
 jechać fahren, reiten
 jednak doch
 jedwab die Seide
 jedyny einzig
 jeleni der Hirsch
 jeniec der Kriegsgefangene
 jeść essen
 jesień der Herbst
 jesion die Esche
 jesiotr der Stör
 jeszcze noch
 jezioro der See
 jeździec der Reiter
 jeźeli wenn
 jeżyna die Brombeere
 język die Sprache, die Zunge
 jutro morgen
 już schon.

K.

Kałamarz das Tintenfaß
 kajet das Heft
 kaleka der Krüppel
 kameduła der Kamalbulenser
 kamień der Stein
 kanarek der Kanarienvogel
 kapać tropfen
 kapelusze der Hut
 kaplica die Kapelle
 kapłan der Priester
 kapusta der Sauerkohl
 kara die Strafe; karać strafen
 karaś die Karausche
 karczma der Krug
 kark der Nacken
 karp der Karpfen
 karzeł der Zwerg

kaszel der Husten
 kawa der Kaffee
 kazać lassen
 każdy jeder
 kąpać się baden
 kąpiel das Bad
 kędy auf welchem Wege, wodurch
 kępa der Berder
 kichać niesen
 kiedy wann
 kieliszek das Weinglas
 kiełbasa die Bratwurst
 kieszeń die Tasche
 kij der Stod
 kiszka die Blutwurst
 klasa die Klasse
 klasztor das Kloster
 kłać fluchen
 klęczyć knien
 klon der Ahorn
 klucz der Schlüssel
 kłamać lügen
 kłopot der Kummer
 kłos die Ähre
 kłócić się sich zanken
 kłus der Trab
 kobierzec der Teppich
 kochać lieben
 kocioł der Kessel
 kogut der Hahn
 kolej żelazna die Eisenbahn
 koło das Rad, der Kreis
 kolor die Farbe
 koncert das Konzert
 koniec das Ende
 koń das Pferd
 kopać graben, stoßen
 kora die Rinde
 korzeń die Wurzel
 kos die Amsel
 kosa die Sense
 kość der Knochen
 kościół die Kirche
 kosz der Korb
 kosztować kosten
 kosztowny kostbar
 koszula das Hemd
 kot die Raçe
 kotlarz der Kupferschmied
 kowal der Schmied
 koza die Ziege
 kraj das Land
 krajać schneiden
 krakać frähen

kraść stehlen
 krawiec der Schneider
 krew das Blut
 kropka der Punkt
 krowa die Kuh
 król der König
 królewski königlich
 królowa die Königin
 kruk der Rabe
 krzak der Strauch
 krzyk das Geschrei; — czeć
 schreien
 krzywy frumm
 krzyż das Kreuz
 ksiądz der Priester
 książę der Herzog, Fürst, Prinz
 książka das Buch
 księżniczka die Prinzessin
 księżyc der Mond
 kto wer
 który welcher
 ku gegen
 kubek der Becher
 kucharka die Köchin
 kucharz der Koch
 kuchnia die Küche
 kula die Kugel
 kupa der Haufe
 kupić, kupować kaufen
 kura die Henne
 kurzę das Röchelchen
 kurz der Staub
 kuzyn der Vetter
 kwiat die Blume.

L.

Lać gießen
 lalka die Puppe
 las der Wald
 laska der Stock
 latać fliegen
 lato der Sommer
 lecz aber, sondern
 lekarstwo die Arznei
 lekarz der Arzt
 lekki leicht
 lekkomyślny leichtsinnig
 len der Flachß
 leni der Faulenzer
 leniwy faul
 loszcz der Brasse(n) (ryba)
 leżeć liegen
 liczyć zählen
 lin die Schleie

lina die Leine, das Seil
 lipa die Linde
 lipiec Juli
 lis der Fuchs
 list der Brief
 listopad November
 listowy, listonosz der Brief-
 träger
 liść das Blatt
 los das Loß
 lód das Eis
 lub oder
 lubić lieben
 lud das Volk; — owy Volks-
 luty Februar
 lżyć lästern.

L.

Labędź der Schwan
 ład die Ordnung
 ładny hübsch
 łagodny mild
 łamać brechen
 łajac schelten
 łan die Lufe
 łańcuch die Kette
 łania die Hirschfuh
 łapa die Pfote, Tazze
 łapać greifen
 łaska die Gnade
 łaskawy gütig, gnädig
 łatwy leicht
 ławka die Bank
 łazić kriechen
 łąka die Wiese
 łąg die Niederung
 łągać lügen
 łokieć die Elle, der Ellbogen
 łono der Schoß
 łoś das Glentier
 łosos der Lachs
 łódź der Nachen
 łózko das Bett
 łysiec fahl werden
 łysy fahl
 łyżka der Löffel
 łyżwa der Schlittschuh
 łyza die Träne.

M.

Maj der Mai
 majtek der Matrose
 malina die Himbeere
 małpa der Affe

mały klein
 marchew die Möhre
 marka die Mark
 martwy tot
 marynarz der Matrose
 marznąć frieren
 masło die Butter
 materya der Stoff
 matka die Mutter
 Maurycy Moriz
 mądry klug, weise
 mąka das Mehl
 mąż der Mann
 miara das Maß
 miasto die Stadt
 mieć haben
 mieszkać wohnen
 miedz das Kupfer
 miesiąc der Monat
 mieszać mischen
 miękki weich
 miły lieb
 minuta die Minute
 miód der Honig, Met
 mleko die Milch
 młody jung
 młodzieniec der Jüngling
 moc die Macht, Kraft
 mocny stark
 modlić się beten
 mogiła der Grabhügel
 morze das Meer, die See
 most die Brücke
 motyl der Schmetterling
 móż können
 mój mein
 mróz der Frost
 mucha die Fliege
 mur die Mauer
 muzyka die Musik
 myć waschen
 mylić się sich irren
 myśl der Gedanke
 myśleć denken
 mysz die Maus.

N.

Na auf, in
 nad über
 nadzieja die Hoffnung
 nagi nackt
 nagły plötzlich, schnell
 nagroda die Belohnung
 należeć gehören

napotkać begegnen
 narzeczona die Braut
 narzeczony der Bräutigam
 nasienie der Samen
 natychmiast sofort
 nauczać lehren
 nauczyciel der Lehrer
 nauka der Unterricht
 nazywać heißen
 nic nichts
 nić der Faden, Zwirn
 niebieski blau
 niebezpieczeństwo die Gefahr
 niebo der Himmel
 niedbały nachlässig
 niedziela der Sonntag
 niedźwiedz der Bär
 niegrzeczny unartig
 Niemcy Deutschland
 Niemiec der Deutsche
 niemiecki deutsch
 niemy stumm
 nieprzyjaciół der Feind
 nieszczęście das Unglück
 nieszczęśliwy unglücklich
 nieszpory die Wespere
 niewidomy blind
 niezadowolony unzufrieden
 niezdrawy ungesund
 nigdy niemals
 nikt niemand
 nim bevor
 niski niedrig
 niż, niżeli als
 nizina die Niederung
 noc die Nacht
 noga der Fuß
 nos die Nase
 nowy neu
 nóż das Messer
 nuda die Langeweise
 nurek der Taucher.

O.

O um, an, bei, wegen
 obawiać się fürchten
 obecny gegenwärtig
 obiad das Mittagessen
 obóz das Lager
 obraz das Bild
 obrzmienie die Geschwulst
 obszerny geräumig
 ocet der Essig
 ochota die Lust

oczekiwać erwarten
 od von
 odbywać się stattfinden
 odjechać abreisen
 odnowić renovieren
 odpowiedni entsprechend
 odpowiedzieć antworten
 odprawiać się abgehalten werden
 odświeżyć auffrischen
 odwaga der Mut
 odwiedzić besuchen
 odwrócić wenden, abwenden
 ofiarować opfern
 oficer der Offizier
 ogień das Feuer
 ogród der Garten
 ogrodnik der Gärtner
 ojciec der Vater
 ojczyzna das Vaterland
 okno das Fenster
 oko das Auge
 okon der Barock
 okoliczność die Gelegenheit, der
 okragły rund [Umstand
 okręt das Schiff
 okryć bedecken
 olbrzym der Riese
 olsza die Erle
 ołów das Blei
 ołówek der Bleistift
 opuścić verlassen
 orać adern
 orzech die Nuß
 orzeł der Adler
 osa die Wespe
 osoba die Person
 osobliwość die Sehenswürdig-
 ostroga der Sporn [teit
 ostry scharf
 oś die Achse
 ość die Fischgräte
 osiek der Esel
 oto! sieh da!
 owad das Insekt
 owa das Schaf
 owczarz der Schäfer
 owies der Hafer
 owoc die Frucht
 owszem ja, vielmehr.

P.

Pacierz das Gebet, das Vater-
 paczka das Paket [unser
 padać fallen, regnen

pajak die Spinne
 palec der Finger
 palić brennen
 pałac der Palast
 pałasz der Säbel
 pamięć das Gedächtnis
 pamiątka das Andenken
 pan der Herr
 pani die Frau
 panna das Fräulein
 panować herrschen, regieren
 państwo der Staat
 papier das Papier
 para das Paar
 para der Dampf
 parasol der Regenschirm
 parasolka der Sonnenschirm
 Paryż Paris
 pasterz derhirt
 pastor der Pastor
 paw der Pfau
 pełny voll
 pelzać kriechen
 perka die Kartoffel
 perła die Perle
 pewny gewiß
 piac krähen
 piątek der Freitag
 piec baden
 piec der Ofen
 piechota die Infanterie
 pieczeń der Braten
 piekarz der Bäcker
 pieniądze das Geld
 piersć die Brust
 pierścień der Ring
 pies der Hund
 pieśń das Lied
 pieszy zu Fuß
 piękny schön
 pięść die Faust
 pilny fleißig
 pilność der Fleiß
 piorun der Donner
 pióro die Feder
 pisać schreiben
 pisarz der Schriftsteller, Schreiber
 pistolet die Pistole
 piszczałka die Flöte
 piwnica der Keller
 piwo das Bier
 plac der Platz
 placek der Kuchen
 pleban der Pfarrer

płacić zahlen
 płakać weinen
 płaski flach
 płaszcz der Mantel
 płuca die Zunge
 pług der Pflug
 pływać schwimmen, fließen
 poczekać warten
 poczta die Post
 pocztówka die Postkarte
 podać reichen
 podkuć beschlagen
 podle neben, bei
 podłoga der Fußboden
 podły elend
 podobać się gefallen
 podróż die Reise
 podróżny der Reisende
 podróżować reisen
 podwórze der Hof
 podziwiać bewundern
 poemat das Gedicht
 poganin der Heide
 pogoda das Wetter
 pograżyć untertauchen
 pojutrze übermorgen
 pokazać zeigen
 pokój der Friede, das Zimmer
 Polak der Pole
 pole das Feld
 polować jagen
 Polska Polen
 połowa die Hälfte
 południe der Mittag
 pomagać helfen
 poniedziałek der Montag
 portfel die Börse
 porządek die Ordnung
 posag die Mitgift
 poseł der Gesandte
 posiadać besitzen
 posłać schicken
 posłaniec der Bote
 post das Fasten
 pościć fasten
 pot der Schweiß
 potęga die Macht
 powiat der Kreis
 powiedzieć sagen
 powierzyć anvertrauen
 powietrze das Wetter
 powstać aufstehen
 powtórzyć wiederholen
 pozdrowić grüßen

poznać kennen lernen
 pozor der Schein, Vorwand
 pozwolenie die Erlaubnis
 pożyczyć leihen
 praca die Arbeit
 pracować arbeiten
 prać waschen
 praczka die Waschfrau
 prawdziwy wahr
 prawidło die Regel
 prawidłowy regelmäÙig
 prawy recht
 proch das Pulver
 promień der Strahl
 prosić bitten
 prowadzić führen
 prosty gerade
 próbować probieren
 próżny leer
 przebaczyć verzeihen
 przechadzka der Spaziergang
 przedać verkaufen
 przegląd wojsk die Seereschau
 przegrać verlieren
 przepaść der Abgrund
 przesada die Übertreibung
 przestraszyć erschrecken
 przewodnik der Führer
 przodek der Vorfahre
 przybyć ankommen
 przyjaciel der Freund
 przyjaciółka die Freundin
 przyjemność die Annehmlichkeit
 przyjemny angenehm
 przykład das Beispiel
 przykry unangenehm
 przynieść herbeitragen
 przyprowadzić herbeiführen
 przyznać się gestehen
 pstry bunt
 psuć verderben
 pszczoła die Biene
 pszenica der Weizen
 ptak der Vogel
 pudło die Schachtel
 puhar der Becher
 pukać klopfen
 pustynia die Einöde, Wüste
 pytać fragen.

R.

Rachować rechnen
 raczej vielmehr
 rad gern

rada der Rat
 radość die Freude
 radzić raten
 raj das Paradies
 rak der Krebs
 ramię die Schulter, der Arm
 rana die Wunde
 ranić verwunden
 rano früh, morgens
 reguła die Regel
 Ren der Rhein
 ręka die Hand, der Arm
 rękawiczka der Handschuh
 robak der Wurm
 robić machen, arbeiten
 robota die Arbeit
 robotnik der Arbeiter
 rodzice die Eltern
 rola der Acker
 rosa der Tau
 rosnać wachsen
 Rosyanin der Russe
 roślina die Pflanze
 rozkazywać befehlen
 rozstrzelać erschließen
 rozeń der Bratspieß
 ród das Geschlecht
 róg das Horn, die Ecke
 równać się gleichen
 róza die Rose
 ryba der Fisch
 rynek der Markt
 rzadki selten, dünn
 rzadkość die Seltenheit
 rzecz die Sache
 rzeka der Fluß
 rzetelny ehrlich
 rzeźnik der Fleischer, Schlächter
 rznąć schneiden
 rzucać werfen
 Rzym Röm
 Rzymianin der Römer.

S. Ś.

Sad der Obstgarten
 sam selbst, allein
 samogłoska der Selbstlaut
 sanie der Schlitten
 sarna das Reh
 sąd das Gericht
 sądzić richten, urteilen, glauben
 sąsiad der Nachbar
 scyzoryk das Taschenmesser
 ściana die Wand

sen der Traum, Schlaf
 ser der Käse
 serce das Herz
 serdoczny herzlich
 siać säen
 siano das Heu
 sieć das Netz
 siedzieć sitzen
 siekiera die Axt
 siew die Saat
 siła die Kraft, Stärke
 siodło die Sattel
 siodlarz der Sattler
 siostra die Schwester
 siostrzeniec der Nefte
 siostrzenica die Nichte
 skakać springen
 skała der Fels
 skarb der Schatz
 skarga die Klage
 skarpota der Strumpf
 skarżyć się klagen
 skoro sobald
 skowronek die Lerche
 skóra die Haut
 skrzydło der Flügel
 skrzypce die Geige, Violine
 skrzypek der Geiger
 ślaz die Malve
 Ślżak der Schlesier
 Ślżak Schlesien
 ślad die Spur
 śledź der Hering
 ślepy blind
 słaby schwach
 sława der Ruhm
 sławny berühmt
 słodki süß
 słoma das Stroh
 słoń der Elefant
 słońce die Sonne
 słowik die Nachtigall
 słownik das Wörterbuch
 słowo das Wort, Zeitwort
 służa der Diener
 słup die Säule
 słuszny gerecht
 służąca das Dienstmädchen
 służący der Diener, Bediente
 słyszeć hören
 śmiać się lachen
 śmiałość die Dreistigkeit
 śmiały kühn
 smutny traurig

śniadanie das Frühstück
 śnieg der Schnee
 sobota der Sonnabend
 sosna die Kiefer
 sowa die Eule
 sól das Salz
 spać schlafen
 śpiewać singen
 śpichlerz der Speicher
 spokój die Ruhe
 spokojny ruhig
 spotykać begegnen
 sprawiedliwy gerecht
 sprawowanie das Betragen
 srebro das Silber
 środa Mittwoch
 stać stehen
 stal der Stahl
 stalka die Stahlfeder
 stangret der Kutscher
 starać się sich bemühen
 stary alt
 statut das Statut, die Satzung
 staw der Teich
 step die Steppe
 stodoła die Scheune
 stół der Tisch
 stopa der Fuß
 stopień der Grad, die Stufe
 strach die Angst
 straszny schrecklich
 straż die Wache
 strona, stronna die Seite
 strumyk der Bach
 stryj der Oheim
 strzelać schießen
 studyować studieren
 suknia das Kleid
 sum der Wels
 sumienie das Gewissen
 surdut der Rock
 świecić leuchten, scheinen
 świergotać zwitschern
 świeży frisch
 syn der Sohn
 szanować achten, schonen
 szary grau
 szczery aufrichtig
 szczęśliwy glücklich
 szczyt der Gipfel
 szeroki breit
 szew die Naht
 szewc der Schuhmacher
 szklanka das Glas

szkoda der Schaden
 szkodzić schaden
 szkoła die Schule
 sznur die Schnur
 szpilka die Stechnadel
 sztuka die Kunst, das Stück
 sztylet der Dolch
 szybki schnell
 szyja der Hals
 zryk bojowy die Schlachtordnung
 szynka der Schinken.

T.

Tablica die Tafel
 tajeć tauen
 tak so
 taki so
 także ebenfalls, auch
 talerz der Teller
 tam dort, da
 tańczyć tanzen
 tani billig, wohlfeil
 targ der Markt
 tatar der Tatar
 tedy endlich
 telefonować telephonieren
 ten dieser
 teraz jetzt
 tęcza der Regenbogen
 tędy hierdurch
 tęgi stramm
 tępy stumpf
 teść der Schwiegervater
 tłumacz der Dolmetscher
 tłumaczenie die Übersetzung
 tłusty fett
 tom der Band
 topól, topola die Pappel
 topór das Beil
 towar die Ware
 trawa das Gras
 tron der Thron
 trud die Mühe, Beschwerde
 trudny schwer
 trumna der Sarg
 trup die Leiche
 truskawka die Gartenerdbeere
 trząść schütteln
 trzeć reiben
 trzewik der Schuh
 tu, tutaj hier
 tuzin das Duzend
 tużurek der Rock

twardy hart
 twarz das Gesicht
 tyć fett werden
 tydzień die Woche
 tyle so viel
 tysiąc tausend.

U.

U bei, an, zu
 ucho das Ohr
 uchodzić sich zurückziehen
 uczeń der Schüler
 uczennica die Schülerin
 uczoney gelehrt
 uczyć lehren; — się lernen
 udawać sich stellen
 ukryć verbergen
 ul der Bienenstock
 ulica die Straße
 umarły tot
 umrzeć sterben
 unieść fortreißen
 upaść die Stütze
 upaść fallen
 uporczywy hartnäckig
 uprzejmy höflich
 urzędnik der Beamte
 urwać abreißen
 uśmiechać się lächeln
 uświetnić verherrlichen
 uszkodzić beschädigen
 uważać aufpassen
 uwolnić befreien
 użytek der Gebrauch
 użyteczny nützlich.

W.

W in, auf, hinein
 wada der Fehler
 waga die Wage, das Gewicht
 wakacje die Ferien
 walezyć kämpfen
 wał der Wall, die Meereshelle
 wara! aufgeschaut! weg davon!
 Warszawa Warschau
 warunek die Bedingung
 wąs der Schnurrbart
 ważyć wägen
 wąż die Schlange
 wczesny früh
 wczoraj gestern
 wesoly lustig, freudig

wędką die Fischangel
 węgiel die Kohle
 Węgier der Ungar
 węgórż der Mal
 wiadomość die Nachricht
 wiara der Glaube
 wiatr der Wind
 wiatrak die Windmühle
 Wielkanoc Ostern
 widelec die Gabel
 widmo die Erscheinung
 widok die Aussicht
 widzieć sehen
 wieczór der Abend
 Wiedeń Wien
 wiedzieć wissen
 wiele viel
 wielki groß
 Wielkopolska Großpolen
 wieniec der Kranz
 wierny treu
 wierzba die Weide
 wiersz das Gedicht
 wieś das Dorf
 wieśniaczka die Bäuerin
 wieśniak der Landmann, Bauer
 wieszcz der Dichter, Seher
 wieża der Turm
 więzieni der Gefangene
 wilk der Wolf
 wina die Schuld
 wino der Wein
 winogrono die Weintraube
 wiosna der Frühling
 wiśnia die Kirschhe
 witać grüßen
 wlec schleppen
 właściwy eigentlich
 włóka die Fufe
 włos das Haar
 wnuk der Enkel
 woda das Wasser
 wodzić führen
 wojna der Krieg
 wojsko das Heer
 wola der Wille
 wolno es ist erlaubt
 wołać rufen
 woń der Geruch
 wosk das Wachs
 woźnica der Kutscher
 wódka der Brantwein
 wódz der Führer
 wół der Ochse

wóz der Wagen
 wrona die Krähe
 wróbel der Sperling
 wrócić zurückkehren
 wróg der Feind
 wstążka der Band
 wuj der Onkel
 wybieg die Ausflucht
 wychodzić, wyjść ausgehen
 wygrać gewinnen
 wylatać ausfliegen
 wynająć mieten
 wypowiedzieć herfagen
 wypuścić herauslassen
 wyratować retten
 wyrób das Produkt
 wzbogacić się sich bereichern
 wzmianka die Erwähnung.

Z, Ż.

Z mit, aus
 zabawa das Vergnügen, Spiel
 zabawka das Spielzeug
 zabić töten
 zacząć anfangen
 zadanie die Aufgabe
 zadowolony zufrieden
 zając der Hase
 zajmować się sich beschäftigen
 zajmujący interessant
 zakonnik der Mönch
 załoga die Besatzung
 zamek das Schloß
 zamieszkiwać bewohnen
 zamykać schließen
 zapewnić sichern
 zapomnieć vergessen
 zaprosić einladen
 zasnąć einschlafen
 zaraz gleich
 zatrzymać behalten
 — się anhalten
 zawsze immer
 zaziębić się sich erkälten
 ząb der Zahn
 zburzyć zerstören
 zdawać się scheinen
 zdecydować się sich entschließen
 zdjąć wegnehmen
 zdrowie die Gesundheit
 zdrów gesund
 zdziwić się sich wundern
 zegar die Uhr

zegarek die Taschenuhr
 zeszyt das Heft
 zgubić verlieren
 ziarno das Korn
 zielony grün; — Świątki
 Pflingsten
 ziemia die Erde
 ziemniak die Kartoffel
 zima der Winter
 zimny kalt
 ziomek der Landsmann
 złodziej der Dieb
 złoto das Gold
 zły böse, schlecht, schlimm
 zmęczyć müde machen
 znać kennen
 znak das Zeichen
 znaleźć finden
 znój die Strapaze
 zostać bleiben
 żreć fressen
 źródło die Quelle
 zwać nennen
 zwierciadło der Spiegel
 zwierz das wilde Tier
 zwierzę das Tier
 zwierzyniec der Tiergarten
 zwycięski siegreich
 zwyciężać siegen
 zwycięstwo der Sieg
 zwyczaj die Gewohnheit
 zwyczajny gewöhnlich.

Ż.

Żaba der Frosch
 żal die Klage, die Reue
 żar die Glut
 żart der Spaß
 żądać verlangen, fordern
 żąć mähen
 że daß, weil
 żebrać betteln
 żebrak der Bettler
 żebro die Rippe
 żeglarz der Seefahrer
 żeglować segeln
 żelazo das Eisen
 żłopać saufen
 żmija die Natter
 żniwo die Ernte
 żniwiarz die Schnitter
 żołądek der Magen
 żółć die Galle

żołnierz der Soldat
 żółty gelb
 żółw die Schildkröte
 żona die Frau, Ehefrau
 żonaty verheiratet
 żubr der Auerochse
 żuława die Niederung
 zur die saure Mehlsuppe

żyć leben
 życzyć wünschen
 żyła die Ader
 żywić nähren
 żywiol das Element
 żywot das Leben
 żyzny fruchtbar.

Spis imion osobowych i nazw krajów, rzek, miast i t. d.

A.

Agnieszka Agnes
 Akwizgran Aachen
 Alpy die Alpen
 Alzacya Elsaß
 Alzeczyk Elsäffer
 Angielka Engländerin
 Anglia England
 Anglik Engländer
 Antoni Anton
 Ateny Athen
 Austrya - sterreich
 Azya Azien, A. Mniejsza Klein-
 asien.

B.

Babimost Bomst
 Badenia Baden
 Bałkany Balkan
 Bałtyk Ostsee
 Bazylea Basle
 Berlin Berlin
 Białogród Belgrad
 Bogumin Oberberg
 Brema Bremen
 Bruksela Brüssel
 Brunswik Braunschweig
 Buda Ofen
 Budziszyn Bautzen
 Bułgarya Bulgarien
 Bydgoszcz Bromberg
 Bytom Beuthen.

C.

Carogród Konstantinopel
 Celowiec Klagenfurt

Chełmno Kulm
 Chodzież Kolmar
 Chojnice Konitz
 Chorwacya Kroatien
 Cieplice Teplitz
 Cieszyn Teschen
 Czechy Böhmen.

D.

Dania Dänemark
 Dorota Dorothea
 Duracz Durazzo
 Drezno Dresden
 Drwęca Drewenz
 Dunaj Donau
 Duńczyk Däne.

E.

Edward Eduard
 Egipt Ägypten
 Elbląg Elbing
 Elżbieta Elisabeth
 Europa Europa.

F.

Filip Philipp
 Franciszek Franz
 Francuz Franzose
 Fryderyk Friedrich.

G.

Galicya Galizien
 Gdańsk Danzig
 Getynga Göttingen

Głogów Glogau
Gniew Mewe
Gniezno Gnesen
Grecya Griechenland
Grudziądz Graudenz
Grzegorz Gregor.

H.

Haga Haag
Hamburg Hamburg
Henryk Heinrich
Hesya Hessen
Hiszpania Spanien
Holandya Holland.

I.

Ignacy Ignaz
Ilawa Eylau
Infanty Eivland
Inowrocław Hohensalza.

J.

Jadwiga Hedwig
Jan Johann
Japonia Japan
Jerozolima Jerusalem
Józef Joseph.

K.

Karłowe Wary Karlsbad
Karol Karl
Karpaty Karpathen
Kartuzy Karthaus
Karyntya Kärnten
Kaszuba Kaschube
Katarzyna Katharina
Keynia Eyn
Kijów Kiew
Kolonia Köln
Kopenhaga Kopenhagen
Koronowo Krone a. Brahe
Kościan Koston
Kościerzyna Berent
Kosowe Pole Amselfeld
Kowalewo Schönsee
Kraków Krafau
Królewiec Königsberg
Królewska Huta Königshütte
Królówdwór Königshof
Kwidzyn Marienwerder.

L.

Leodyum Büttich
Leon Leo
Leszno Lissa
Lęborg Lauenburg
Libawa Libau
Lidzbark Bautenburg
Lubeka Lübeck
Lublana Laibach
Ludwik Ludwig
Lugdun Lyon
Lwów Lemberg.

Ł.

Łaba Elbe
Łobżenica Lobzenz
Łużyce Lausitz.

M.

Maciej Matthias
Madziar Magyare
Malborg Marienburg
Małgorzata Margarete
Małopolska Kleinpolen
Mannheim Mannheim
Marcin Martin
Marsylia Marseille
Marya Marie
Mateusz Matthäus
Medyolan Mailand
Men Main
Michał Michael
Międzychod Birnbaum
Międzyrzecz Meseritz
Mikołaj Nikolaus
Moguncya Mainz
Monachium München
Monaster Münster
Morawy Mähren
Moskwa Moskau
Mozela Mosel.

N.

Nadrenia Rheinland
Nakło Natel
Neapol Neapel
Niemcy Deutschland
Niemiec Deutscher
Niewa Niewa
Nisa Neisse

Norwegia Norwegen
 Norymberga Nürnberg
 Nowy Jork New-York.

O.

Odolanów Adelnau
 Odra Oder
 Oleśnica Ols
 Olsztyn Allenstein
 Ołomuniec Olmütz
 Ostrowo Ostrowa
 Oświęcim Auschwitz.

P.

Paryż Paris
 Paweł Paul
 Persya Persien
 Pilzno Pilsen
 Piła Schneidemühl
 Piława Willau
 Piotr Peter
 Piotrograd Petersburg
 Pireneje Pyrenäen
 Pleszew Pleschen
 Poczdam Potsdam
 Polak Pole
 Polska Polen
 Połaga Polangen
 Pomorze Pommern
 Portugalia Portugal
 Postojna Adelsberg
 Poznań Posen
 Praga Prag, Braga
 Prusak Preuße
 Prusy Preußen
 Pszczyzna Pleß.

R.

Raciborz Ratibor
 Radunia Radaune
 Radzyn Rehdn
 Ratysbona Regensburg
 Ren Rhein
 Rjeka Fiume
 Rodan Rhone
 Rogoźno Rogasen
 Roja Rügen
 Rosya Rußland
 Rosyanin Russe
 Rumunia Rumänien
 Rusin Ruthene

Rybnik Rybnitz
 Rydzyna Reissen
 Rzym Rom.

S.

Sabaudya Savoyen
 Saksonia Sachsen
 Sas Sächse
 Sawa Sau, Save
 Sekwana Seine
 Serbia Serbien
 Skadr Skutari
 Skarszewy Schöneck
 Słowianin Slawe
 Słupsk Stolp
 Sofia Sofia
 Soluń Saloniki
 Sopot Zoppot
 Sprewa Spree
 Starogard Stargard
 Styrya Steiermark
 Syberya Sibirien
 Szczecin Stettin
 Szczepan Stephan
 Szkocya Schottland
 Szwajcarya Schweiz
 Szwecya Schweden
 Ślązk Schlesien
 Śrem Schrimm
 Środa Środa.

T.

Tamzia Themse
 Tatry Tatra
 Tomasz Thomas
 Toruń Thorn
 Trewir Trier
 Tryest Triest
 Trzemeszno Tremessen
 Turcya Türfei
 Turyngia Thüringen.

W.

Wałcz Deutsch-Krone
 Warmia Ermland
 Warszawa Warschau
 Warta Warthe
 Wąbrzeźno Briessen
 Wągrowiec Wogrowitz

Wejherowo Neustadt Westpr.
 Wenecya Benedig
 Westfalia Westfalen
 Węgry Ungarn
 Wiedeń Wien
 Wielkopolska Großpolen
 Wierzbołów Wirballen
 Wilno Wilna
 Wirtembergia Württemberg
 Wisła Weichsel
 Włoch Italiener
 Włochy Italien
 Wojciech Adalbert
 Wołochy Walachei
 Wołyń Wolhynien
 Wormacya Worms
 Wrocław Breslau

Wrzeszcz Langfuhr
 Wschowa Fraustadt.

Z.

Zagrzeb Agram
 Zbąszyń Bentschen
 Zgorzelice Görlitz
 Złotowo Jlatau
 Zofia Sophie
 Zurych Zürich
 Zygmunt Sigismund.

Ż.

Żegań Sagan
 Żuławy Werder
 Żyd Jude.

etc. 40
" 37
" 12
" 76
" 80

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

100000296236

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

I-890

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

10000296236